

VISIT

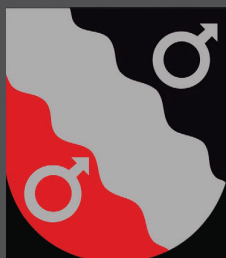
RAUTALAMPI.FI

2026

TALOUSARVIO 2026

Käsittely

KH 10.11.2025

KH 24.11.2025

KV 16.12.2025

KH 09.02.2026

KV 24.02.2026

KV 01.04.2026

(päivitetty

KV 29.6.2026)

Sisällysluettelo

TALO USSUUNNITELMA 2027 – 2028

Kunnanjohtajan katsaus talousarviovuoteen	7
Kuntalaki 110 § ja sen keskeinen sisältö	10
Kuntastrategia	10
Rautalammin kuntastrategia ja tulevaisuuden suunta	11
Talouden suhdannenäkymät ja vaikutukset kuntatalouteen.....	12
SavoGrown alue toimintaympäristönä	15
Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät - taloudelliset lähtökohdat 2026.....	16
Toimintaympäristö ja valtakunnalliset tekijät	16
Käyttötalous ja menokehitys	18
Kuntavero	20
Valtionosuudet	21
Toimintatuotot	22
Toimintakulut.....	22
Toimintakate.....	22
Vuosikate	23
Poistot	23
Tilikauden tulos.....	23
Talouteen vaikuttavia muutoksia vuonna 2026	23
Pohjois-Savon ja Rautalammin kunnan väestönkehitys.....	25
Työllisyys	29
Kotouttaminen	30
Elinvoimaisuus ja työpaikat.....	33
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	34
Rautalammin kunnan taloutta koskevat tavoitteet talousarvio vuodelle 2026	35
ja suunnitelma vuosille 2027–2028	35
Konserniohjeet ja tavoitteet.....	37
Rautalammin kunnan sisäinen valvonta – järjestäminen ja painopisteet vuodelle 2026.....	37
VUODEN 2026 TALOUSARVIO	41
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN (ULKOISET 1000€)	41

LAINATILANNE 31.12. (1000 €).....	41
ASUKASLUKU 31.12.2024	41
VEROPROSENTIT VUONNA 2026.....	42
TOIMINTAMENOT MENOLAJEITTAIN (ULKOISET 1000 €).....	42
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2017– TA2026 (1000 €).....	43
MENOT TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000€).....	44
TOIMINTA- JA RAHOITUSTULOT (1000 €).....	45
SUURET TULORYHMÄT (1000€).....	46
HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €).....	47
HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO (1000€).....	48
PALVELUJENOSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)	49
TALOUSARVION SITOVIUUS	50
OSASTOJEN TOIMINTA 2026.....	52
130 Tilintarkastus	52
18 Luottamushenkilöhallinto	53
170 Yleishallinto	55
180 Taloushallinto	59
26 Elinkeinoitoimi	60
270 Maaseututoimi	62
404 Sivistyksen hallinto	66
410 Perusopetus	68
420 Lukio.....	70
440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus	72
450 Joukkoliikenne	74
453 Varhaiskasvatus	75
454 Esiopeetus.....	78
460 Nuorisotoimi	80
450 Liikuntatoimi	82
480 Kirjasto	84
490 Kulttuuritoimi.....	86
500 Hallinto, Tekninen lautakunta.....	88
510 Jätehuolto.....	91
520 Vesihuolto.....	93
540 Kiinteistöt.....	95
545 Ravintokeskus	97

550 Varikko	99
560 Liikenneväylät.....	101
570 Maankäytön suunnittelu.....	103
580 Ympäristönsuojelu	104
590 Rakennusvalvonta	106
TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET.....	108
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy	108
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit.....	108
Rautalammin Kehitys Oy	109
Tiinari	109
As Oy Lupsakas	109
As Oy Rautalammin Kuusitie 3.....	110
As Oy Rautalammin Lassilanpolku.....	110
Kehitysyhtiö SavoGrow Oy.....	110
Istekki Oy	110
Sansia Oy.....	111
TULOSLASKELMA	112
KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS.....	113
TULOSLASKELMAOSA.....	127
RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA.....	129
RAHOITUS	130
Rahoitusosan sitovuus.....	130
Investointiosan määrärahataso	131
Investointisuunnitelma	132
HENKILÖSTÖOSA	135
RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2026.....	136

TALOUSSUUNNITELMA 2027 – 2028

Kunnanjohtajan katsaus talousarviovuoteen

Vuoden 2026 talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2027–2028 on laadittu tilanteessa, jossa kuntakenttä kohtaa edelleen moninaisia haasteita ja muutoksia. Kuntastrategian mukaisesti olemme pyrkineet varmistamaan, että Rautalammin kunta pystyy hoitamaan lakisääteiset tehtävänsä, kehittämään palveluitaan ja edistämään elinvoimaa kestävästi myös tulevaisuudessa.

Elämme myös aikaa, jolloin kuntien tehtävät muuttuvat jatkuvasti: TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille vuoden 2025 alusta, ja samalla myös kotouttamisvastuu laajeni. Rautalampi on mukana Kuopion työllisyysalueessa ja yhteistä toimintakautta on nyt lähes vuosi takana. Samalla on käynyt selväksi, että vaikka palvelut ovat lähellä, omassa kunnassa, ei toimintaan osoitetut valtionosuudet riitä toimivan palvelun tuottamiseen ja kuntien kulut työllisyyden hoidosta kasvavat. Toisaalta alueen elinvoiman ja kilpailukyvyn paraneminen ovat keskeisiä, kunnan kehittämismuutoksilla olevia asioita ja siksi TE-palveluissa onnistuminen on myös elinvoimatyötä. Yleinen talouden kehityssuunta on Suomessa ollut myös epävarma: inflaatio, korkotaso, suhdannevaihtelut ja kansainväliset tekijät vaikuttavat kuntien verotuloihin ja muihin tulolähteisiin. Soteuudistuksen jälkeinen verotulojen puolittuminen ja valtionosuuksien pienentyminen ovat sopeutustarpeen taustalla.

Kunnan vuoden 2026 talousarvion lähtökohtana vakaa ja tasapainoinen kuntatalous. Viime vuosina talouden tasapainon ylläpitämisessä on haasteista huolimatta onnistuttu. Jatkossa onnistuminen edellyttää, että myös investointien taso on pidettävä maltillisena. Velkaantumista on vältettävä ja tulokehitystä parannettava. Sotekiinteistöjen vuokrasopimusten ylimenokausi on takana ja tällä hetkellä ovat menossa uudet vuokrasopimusneuvottelut hyvinvointialueen kanssa. Kiinteistöjen vuokratulot ovat kunnan tulovirran kannalta merkittävät ja tiedossa on jo nyt, että hyvinvointialueiden vuokraustarve tulee tulevina vuosina vähenemään, mikä pienentää kunnan vuokratuloja. Erityisesti siksi on tärkeää, että kunnassa laaditaan kattava kiinteistöselvitys, jonka pohjalta pystytään sopeuttamaan ja toteuttamaan tarvittavia muutostoimia.

Kunnan elinvoima pitää kunnan kiinnostavana ja houkuttelee tulijoita, niin yrityksiä kuin uusia kuntalaisia. Vuoden 2025 aikana kunnassa valmistui uusi elinvoimaohjelma ja tällä hetkellä uusi kuntastrategia on työn alla. On tärkeää, että pystymme laatimaan tuleville vuosille vaikuttavan ja elinvoimaa vahvistavan kuntastrategian. Strategian tulee panostaa elinkeinojen kehittämiseen, yritysneuvontaan ja kunnan vetovoiman vahvistamiseen. Erityisen tärkeää on huomioida maankäyttö, monipuolinen kunnan infrastruktuuria yrityksiä ja kuntalaisia palveleva tonttitarjonta ja asumisen nykyaikaiset vaihtoehdot. Yhtä lailla elinvoimaa on se, että kuntalaiset kokevat asuvansa hyvinvoinnissa kunnassa. Niinpä hyvinvoinnin edistäminen ja lisääminen tasavertaisesti kaikenikäisille kuntalaisille on kunnan toimien keskiössä. Jo maailman tilanteen takiaakin elämme nyt vahvaa murroksen – ja muutoksen aikaa. On kuitenkin hyvä huomata, että muutos voi olla aina myös mahdollisuus. Tarvitaan vain riittävästi yhteistä tahtoa, halua kehittää, kehittyä ja ennen kaikkea uudistaa perinteisiä toimintatapoja. Tulevaisuudessa kuntaa kehitetään uusien kumppanuuksien ja toimintamallien varaan. Uudet kumppanuudet löytyvät läheltä, omista

kuntalaisista, naapurikunnista ja miksei digiaikana, vaikka kauempaakin. Rautalammillä, on tärkeää keskittyä omiin vahvuuksiin ja päättää mihin suuntaan kuntaa halutaan kehittää. Koska ajat ovat haastavia, on visio oltava riittävän selvä ja tahtotila yhteinen. Kuntastrategian ohella päivitetään myös kunnan hyvinvointisuunnitelma, jonka palvelulupaukset koskevat kaikkia kunnan toimialoja. Rautalammin kunta on päättänyt tavoitella Unicefin lapsiystävällinen kunta – tunnustusta. Sen saavuttaminen edellyttää aktiivisia, kaikkia kunnan toimintoja läpileikkaavia toimia. Uudet strategiset painopisteet niin kuntastrategiassa kuin hyvinvointisuunnitelmassa on valittava toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset huomioiden. Isossa kuvassa ratkaisun avaimet ovat omissa käsissämme: miten ja mihin suuntaan kuntaa halutaan tulevaisuudessa ohjata.

Se, että asiat sujuvat vaatii meiltä myös jatkuvaa valppautta olla hereillä seurata tapahtumia maailmalla sekä tapahtumia ja kehitystä Suomessa. Aika, jota elämme, on monella tapaa muutosherkkä ja vieläpä niin, että muutokset tapahtuvat hyvin nopeasti. Huoltovarmuus ja erilaisten riskien hallinta ovat kunnassa myös uutta arkipäivää.

V.2026 talousarvio ei sisällä suuria leikkauksia palveluihin. Muutokset ovat pääasiassa rakenteellisia ja ennakoivia. Investointihankkeissa painotetaan elinvoimaa tukevia kohteita kuten kaavoitusta, kunnallistekniikkaa ja kunnan saavutettavuutta. Kiinteistöihin liittyvät vuokrasopimukset, käyttömuutokset ja mahdolliset luopumiset tarkastellaan uudelleen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Tämän hetken arvion mukaan vuoden 2025 tilinpäätöksen uskon olevan ylijäämäinen ja selkeästi parempi kuin talousarviovuoteen lähdetessä näytti. Se on hyvä tilanne ja osoittaa, että ennakoiva reagointi ja päätökset, joita on tehty ovat olleet oikeansuuntaisia ja tervehdyttäneet kunnan taloutta päämäärätietoisesti. Kunnan velkaantuminen on saatu jo kuriin ja jo kolme vuotta peräkkäin ei ole tarvinnut turvautua lisälainan ottoon.

Vuoden 2026 talousarvio on haasteellinen, mutta se perustuu harkittuihin, realisteihin linjauksiin ja strategiaan prioriteetteihin. Talousarvion loppusumma on 218.022 euroa ylijäämäinen. Se on hyvä lähtökohta tulevalle vuodelle. Uskon, että kunnan henkilöstön, luottamushenkilöiden ja kuntalaisten yhteistyöllä voimme edelleen vahvistaa Rautalammin taloudellista kestävyyttä ja kehittää kuntaa entistä paremmaksi asuin- ja toimintaympäristöksi

Parhaimmat kiitokseni koko kunnan henkilöstölle vaativista ponnisteluista talousarvion ja toimintasuunnitelman laadintatyöstä. Valtuustokausi vaihtui kesäkuussa ja uudelle valtuustolle, kaikille luottamushenkilöille toivon yhteistä tahtoa, voimia ja tulevaisuuteen katsovia rohkeita päätöksiä, joilla rakennetaan parempaa huomista kaikille rautalampilaisille.

Kiitän kaikkia kuntalaisia, yrityksiä, yhdistyksiä sekä vapaa-ajanasukkaita. Teidän kanssanne käytyjen kohtaamisten, keskustelujen ja saadun palautteen perusteella on hyvä jatkaa kunnan kehittämistä meidän näköisemmäksi ja menestyväksi haastavista ajoista huolimatta.

Rautalammillla

27.10.2025

Anu Sepponen

kunnanjohtaja

Kuntalaki 110 § ja sen keskeinen sisältö

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi) Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja niin, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kuntalaki edistää kunnan asukkaiden itsehallinnon ja osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista sekä kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä. Laissa otetaan huomioon kunnan toiminta laajasti.

Talousarviossa- ja suunnitelmassa hyväksytään myös kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntalain taloutta koskevia säännöksiä on muutettu 1.5.2015 voimaan tullessa kuntalaissa (410/2015). Muun muassa alijäämän kattamisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä on tiukennettu ja alijäämän kattamisvelvollisuus on ulotettu kuntayhtymiin, kriisikuntamenettelyä koskevaa sääntelyä on uudistettu ja konserninäkökulmaa on korostettu kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa ja raportoinnissa. Säännösmuutoksilla on pyritty korostamaan kunnan vastuunkantoa ja turvaamaan toiminnan taloudellinen kestävyys pitkällä aikavälillä. Voimaan tulneiden säännösten (110.3 §) mukaan alijäämän kattamisvelvoite syntyy, kun kunnan tai kuntayhtymän taseeseen on kertynyt alijäämää. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Alijäämän kattamista koskevista yksilöidystä toimenpiteistä päätetään taloussuunnitelmassa.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainoa arvioitaessa otetaan huomioon taseeseen kertyneet ylijäämät. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan miten rahoitustarve tullaan kattamaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa huomioon joko brutto- tai nettomääräisinä. Talousarvio ja suunnitelma sisältävät käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Kaikessa kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarvioita.

Kuntastrategia

Kuntastrategia on kuntien lakisääteinen asiakirja, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kunnanvaltuusto hyväksyy kuntastrategian valtuustokausittain ja tarkastelee sen toteutumista vähintään kerran valtuustokaudessa. Kuntalakiin on kirjattu, että kuntastrategiassa tulee käsitellä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä, osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia, palveluiden järjestämistä ja tuottamista, laissa säädettyjä palvelutavoitteita, omistaja- ja henkilöstöpolitiikkaa sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittämistä. Kuntalain 1 § mukaan *"Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla."* Sosiaalisesti kestävässä kunnassa asukkailla on aktiivinen rooli kunnan toiminnan ja kuntastrategian suunnittelussa. Osallisuutta syntyy ja se vahvistuu itsestään yhdessä tekemisen myötä. Osallisuus kasvattaa yhteisöllisyyden tunnetta ja on yksi asukkaiden hyvinvointia lisäävä tekijä. Rautalammin kunnassa olemme viime vuosina pyrkineet päämäärätietoiseen kuntalaisten osallisuuden lisäämiseen. Tästä esimerkkeinä useat kuntalaisillat eri teemojen osalta sekä osallistava budjetointi ja kansalaispaneeli.

Kuntastrategiassa on arvioitava nykytilaa ja toimintaympäristöön kohdistuvia muutoksia sekä niiden vaikutuksia kunnan tehtäviin. (Kuntalaki 37§) Kuntastrategiassa asetetaan kunnan toiminnan omat pääpainopisteet ja mahdollisissa ohjelma-asiakirjoissa tarkennetaan kuntastrategiaa. Kestävä kehitys laajana ja monisyisenä asiana ei välttämättä istu aina helposti kuntastrategiaan, mutta toimii yleisenä näkökulmana kunnan eri asiakirjoissa. Kestävää kehitystä voidaan strategian lisäksi käsitellä poikkihallinnollisissa strategian toteuttamisohjelmissa, jotka laaditaan linjassa kuntastrategian kanssa ja sen tavoitteita tukemaan ja toteuttamaan. Poikkihallinnollisten strategian toteuttamisohjelmien lisäksi kunnan toimialojen on usein tarpeen konkretisoida kuntastrategian linjauksia oman toimialansa näkökulmasta toimialan kehittämisohjelmaksi. Näin myös Rautalammillä on tehty. Monet ohjelmat linjaavat strategista tekemistä, kuten vaikkapa vuoden 2025 aikana hyväksytty uusi elinvoimaohjelma.

Rautalammin kuntastrategia ja tulevaisuuden suunta

Rautalammin kunnan hallintoa ja peruspalveluja sekä yritystoimintaa koskevat tavoitteet ovat johdettu siten, että ne toteuttavat mahdollisimman hyvin kunnanvaltuuston hyväksymää kuntastrategiaa vuosille 2022–2025. Kunnan vielä hetken voimassa oleva kuntastrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa 5.4.2022. Kuntastrategian painopistealueita ovat:

- tasapainoinen kuntatalous,
- joustava työ ja asuminen,
- elinvoima ja hyvinvointi sekä
- viestintä ja vuorovaikutteisuus.

Kuntastrategian merkitys korostuu uudistuneessa kuntalaissa ja se myös ohjaa tarkastelemaan kunnan toimintaa strategisena kokonaisuutena. Kuntalain strategiaa korostavan merkityksen ja ohjausvaikutuksen takia on tärkeää, että strategiassa korostuu pitkän aikavälin vastuunkanto ja kunnan toiminnan johtaminen kokonaisuutena. Yhdessä hyvinvointisuunnitelman kanssa kuntastrategia luo pohjan ja suuntaviivan kunnan kaikelle toiminnalle. Strategian on seurattava aikaansa ja sen päivittämisessä tärkeintä on huomioida kunnan toimintaympäristössä ja olosuhteissa tapahtuvat, nopeatkin muutokset. Hyvän strategian tulee myös nähdä pitkälle tulevaisuuteen. Kuntastrategiaa välitarkasteltiin valtuuston ja johtoryhmän työpajassa 28.8.2023. Työpajan keskeinen tarkoitus oli kirkastaa keskeiset toimintaohjelmat.

Valtuustokausi vaihtui vuoden 2025 alkukesällä ja uuden kuntastrategian valmistelun ”pohjatytöt” oli jo aloitettu ennen valtuustokauden vaihtumista. Rautalammin kunnan henkilöstöedustajista koottu paneeli on työstänyt henkilöstön näkemystä uuden kuntastrategian pohjaksi. Paneelissa oli edustettuna kunnan kaikkien osastokohtaiset edustajat, jotka valikoituivat vapaaehtoisuuden pohjalta. Henkilöstöpaneeli kokoontui kevään 2025 aikana yhteensä kolme kertaa ja he myös ovat esitelleet

henkilöstön strategianäkemykset niin väistyneelle valtuustolle kuin myös uudelle valtuustolle. Lisäksi kevään 2025 aikana järjestettiin Rautalammin kunnan kuntalaisille strategiakysely, johon saatiin yhteensä 103 vastausta. Tätä kyselyä esiteltiin vuorovaikutteisessa kuntalaisillassa kesän alussa. Syksyn 2025 aikana uuden kuntastrategian valmistelu on jatkunut uuden kunnanvaltuuston työpajapäivillä, joita on ollut kaksi.

Vakiintuneeseen tapaan vuoden 2026 talousarviossa toimialojen sitovat tavoitteet on laadittu kuntastrategian sekä hyvinvointisuunnitelman painopisteiden pohjalta. Samalla tavoitteen toteutumista seuraavat mittarit on pyritty muodostamaan siten, että niiden avulla voidaan mahdollisimman hyvin mitata tavoitteiden toteutumista. Talousarviovalmistelu vuodelle 2026 perustuu voimassa olevaan kuntastrategiaan, sillä uusi strategia valmistuu vasta vuoden 2025 lopussa.

Kuntastrategia laaditaan valtuustokausittain, mutta yhtä tärkeää on tunnistaa, että kunnan toimintaympäristössä niin lähellä kuin valtakunnallisesti sekä myös laajemmin tarkasteltuna on tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka ovat tärkeää huomata ja reagoida niihin strategiatyössä. Samalla pyritään pohtimaan keskeisiä strategisia kysymyksiä ja linjauksia, joihin valtuuston tulisi ottaa kantaa osana strategiatyötä.

Talouden suhdannenäkymät ja vaikutukset kuntatalouteen

Suomen Pankki arvion mukaan talousnäkymät ovat varovaisen myönteiset, vaikka epävarmuus leijuu yhä maailmantalouden yllä. Euroalueen talouskasvu on elpymässä asteittain nopean inflaation ja hitaan kasvun vaiheesta. Yhdysvaltojen näkymät ovat heikommat epävarmassa ympäristössä. (Suomen pankki, talouskatsaus, Valtiovarainministeriö, taloudellinen katsaus syksy 2025)

Talouskasvua hidastavat Yhdysvaltojen asettamat tullit. Talouskasvun kannalta on suotuisaa, että EU:n asettamat vastatoimet ovat jäämässä vähäisiksi ja tehdyt tullisopimukset joka tapauksessa vähentävät epävarmuutta. Kysyntää vientimarkkinoilla tukevat Euroopan kasvavat panostukset puolustukseen ja infrastruktuuriin. Vuonna 2025 bruttokansantuote (BKT) kasvaa 1,0 prosenttia, 1,4 prosenttia vuonna 2026 ja 1,7 prosenttia vuonna 2027.

Valtiovarainministeriön arvioiden mukaan Suomen vientiä on heikentänyt erityisesti vaisu kysyntä Euroopassa. Viennin kasvun odotetaan nopeutuvan euroalueen talouden elpyessä ja Suomen kustannuskilpailukyvyn ollessa kunnossa. Suomen viennin kasvua heikentävät kuitenkin selvästi Yhdysvaltojen tullit ja euron vahvistuminen. Tuonnin kasvu on nopeutumassa vientiä enemmän, sillä Suomessa kysynnän kasvusta iso osa tulee investoinneista, joissa tuontipanoksilla on merkittävä osuus. Kansantalouden näkymät vuodelle 2026 ovat edelleen epävarmat. Inflaatio on hidastumassa, mutta kustannustaso pysyy aiempaa korkeammalla. Korkojen nousu kasvattaa sekä kotitalouksien että kuntien menoja, mikä voi heikentää kulutuskysyntää ja vaikuttaa välillisesti myös kunnan verotuloihin.

Kotitalouksien keskimääräisten reaalitulojen kasvua hidasti vuonna 2025 heikko työllisyystilanne, sosiaalietuuksien leikkaukset ja kulutusverojen korotukset. Kuluttajien vaatimaton luottamus talouteen ovat saaneet kotitalouden säästämään kuluttamisen sijaan

ja säästämisaste on noussut. Ennusteen mukaan kulutus kasvaa tulevina vuosina tuloja nopeammin, mikä alentaa säästämisastetta vähitellen kohti pitkän aikavälin keskimääräistä tasoa. Jo vuonna 2026 käytettävissä olevien reaalityulojen kasvu nopeutuu, mikäli työllisyystilanne paranee ja ansiotuloverotuksen alentuu hallituksen päätöksillä. Toistaiseksi työllisyys ei kuitenkaan ole kääntynyt kasvuun, vaikka tuotannon asteittaisen elpymisen uskotaan parantavan kokonaistilannetta vuodesta 2026 lähtien. Työttömyyden uskotaan vähenevän noin 0.5 % vuoden 2026 aikana verrattuna vuoteen 2025. Työvoimaa lisäävät hallituksen toimet ja maahanmuutto, joskin heikko kysyntä voi olla riskinä työllisyyden kehittymiselle.

Investoinnit kasvavat selvästi kahden laskuvuoden jälkeen. Rakentamisessa tilanne on kuitenkin edelleen heikko. Varsinkin asuntorakentamisessa elpyminen on hidasta, sillä kauppamäärien noususta huolimatta asuntomarkkinat eivät ole vielä toipuneet normaalitasolle. Asuntojen rakennetaan tällä hetkellä selvästi alle pidemmän aikavälin tarpeen. Energiasiirtymään ja uuden teknologian käyttöönottoon liittyvät investoinnit sen sijaan kasvavat vauhdilla. Investointisuunnitelmia Suomeen on ennätysmäisen paljon ja vuoden 2025 aikana suunnitelmista on päästy myös toteutuksiin. Investoinneissa on sekä puhdasta energiaa tuottavia että käyttäviä hankkeita.

Investointeja lisäävät myös puolustushankinnat, joihin tuli jo vuoden 2025 aikana selvä hyppäys hävittäjien myötä ja taso pysyy korkeana myös tulevina vuosina. Suomen Pankin arvion mukaan Suomen ja koko Euroopan haaste on –yhteisen puolustuksen ohella vahvistaa kestävä kasvun ja tuottavuuden perustaa. Tämä edellyttää Euroopalta ja Suomelta kykyä uudistua ja pysyä yhtenäisenä.

Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelma 2026 arvioi kuntatalouden kokonaistilaa ja hallituksen toimenpiteiden vaikutuksia kuntien talouteen, keskittyen rahoituksen riittävyyteen ja palveluiden kysyntään. Painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa. Kuntatalousohjelman mukaan pääministeri Orpon hallituksen toimenpiteet heikentävät kuntataloutta vuonna 2026 verrattuna vuoteen 2025. Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutusten arvioidaan heikentävän kuntataloutta kokonaisuudessaan noin 170 milj. euroa suhteessa edellisen vuoden talousarvioon. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä kuntataloutta heikentävät erityisesti erilaiset valtiontalouden sopeutustoimet. Peruspalveluiden valtionosuuteen kohdennetaan 75 milj. euron vähennys, ja myös vuonna 2026 valtionosuuden indeksikorotuksesta vähennetään yksi prosenttiyksikkö. Kun tarkastellaan pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimien vaikutuksia koko vaalikauden ajalta, nettovaikutus on yhteensä noin 200 milj. euroa kuntataloutta vahvistava vuonna 2026. Luvussa ei ole huomioitu sitä, että vuosina 2024–2025 toteutettu sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointiratkaisu kasvatti kuntien verotuloja ja vähensi kuntatyöntekijöiden maksurasitusta noin 100 milj. eurolla vuodessa.

Kuntien valtionosuuksiin osoitetaan 5.9 miljardia euroa vuonna 2026. Valtionapu jakaantuu seuraavasti Laskennalliset valtionosuudet (4,9 mrd. euroa) kasvavat noin 196 milj. eurolla. VM:n hallinnonalan valtionosuudet kasvavat noin 186 milj. euroa 3,55 mrd. euroon. OKM:n valtionosuudet kasvavat 10 milj. eurolla 1,31 mrd. euroon. Verotulomenetysten korvausten määrä alenee puolestaan 7 milj. eurolla 534 milj. euroon (arvio täydentyy vielä täydentävän TAE:n yhteydessä). Muut valtionavustukset kunnille alenevat 11 milj. eurolla 485 milj. euroon. Vaikka maan hallituksen tavoitteena on julkisen talouden vakauttaminen, kuntien resurssit supistuvat joissakin kohdin vuonna 2026.

Valtiovarainministeriön kuntatalouden kehitysarvio on painelaskelma, jossa on huomioitu yleisen talous- ja väestökehityksen lisäksi kuntatalouteen vaikuttavat päätösperäiset toimet. Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2026–2029. Ne huomioidaan kehitysarviossa vasta kuntien talousarvioiden valmistumisen jälkeen. Kuntien

omia sopeutustoimia on sisällytetty ennusteeseen 150 milj. euroa vuodelle 2025. Kuntien veroprosentit on pidetty vuoden 2025 tasolla. Kehitysarviossa on oletettu, että sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut heikentävät kuntien vuokratuloja 150 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen. Koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Palvelutarpeen laskua on hieman loivennettu painelaskelmassa, sillä monissa pienissä kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Syksyn kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden suhdannetilanne on ollut heikkoa vuoden 2025 aikana mikä osaltaan on alentanut kuntien verotuloja. Verotulojen kasvu voimistuu vuonna 2026 ja on keskimäärin yli 4 prosenttia vuosina 2026-2029. Haasteena on kuitenkin se, ettei tulorahoitus ei silti riitä kattamaan kuntatalouden kasvavia menopaineita.

Kuntahallinnon menot kasvavat pääasiassa hintojen noustessa. Kustannuksia nostaa erityisesti kunta-alan palkkaratkaisu, joka myös ylittää yleisen linjan ja on noin 3.2 prosenttia. Investoinnit pysyvät mm. kasvukeskusten investointipaineiden vuoksi mittavina. TE-palvelu-uudistuksen myötä kuntatalous on aiempaa herkempi myös suhdanteille. Pitkään jatkuvat työttömyysjaksot nostavat kuntien osuutta työttömyysetuuksien rahoituksesta. Valtionosuuksiin tehdyt leikkaukset ja heikosti kehittyvät verotulot heikentävät kuntien tulorahoitusta. Lisäksi sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut uhkaavat heikentää kuntien saamia vuokratuloja. Tulojen ja menojen epätasapaino syvenee, vuosikatteet eivät riitä kattamaan nettoinvestointeja ja toiminnan ja investointien rahavirta painuu painelaskelmassa -1,4 miljardiin euroon vuonna 2026 ja edelleen -1,5 mrd. euroon vuonna 2027. Epätasapaino helpottuu hieman vuonna 2028, kun hallitusohjelman mukainen indeksijarru peruspalvelujen valtionosuuteen ja sote-uudistuksen määräaikaisten vähennykset koskien vuoden 2023 valtionosuuksia poistuvat.

Lisähaasteita kuntatalouteen luo myös koulutuksen palvelutarpeen supistuminen, mikä haastaa monia kuntia toiminnan ja sekä palveluverkon sopeuttamiseen sekä kuntarajat ylittävään yhteistyöhön. Samalla tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee kuntataloudessa yleensä kierrettä veronkorotuksiin sekä tiukkaa budjettikuria tulevana. vuosina. Verojen korotuspaine kasvaa lähivuosina erityisesti väestöään menettävissä ja vanhemman väestön kunnissa, joissa veroprosentit ovat pääsääntöisesti jo nyt valtakunnallista keskitasoa korkeammat. Veropohjan rapautuminen voi olla kasvava uhka varsinkin pienemmissä kuntakokoryhmissä. Edellä mainitut asiat yhdessä tulevat näkymään kuntien lainakannassa, joka kasvaa tarkasteluvuosina.

Vuodelle 2026 siirryttäessä kuntien taloudellinen liikkumavara vähenee selvästi ainakin lyhyellä aikavälillä. Tämä tarkoittaa, että kuntien täytyy varautua tiukempaan taloustilanteeseen. Mikäli hallituksen kasvutoimet, työllisyys- ja investointipaketit toteutuvat, ne voivat helpottaa tilannetta pidemmällä tähtäimellä. Lisäksi on huomioitava, että vaikutukset eivät jakaannu tasaisesti kaikissa kunnissa vaan suurempi haaste voi olla reuna-alueilla, kunnissa joissa veropohja heikompaa tai palvelutarve kasvaa.

SavoGrown alue toimintaympäristönä

SavoGrown kuuden kunnan väestö on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden ajan noin 300 asukkaan vuosivauhtia. Kehitys vastaa laajemmin koko maan maaseutukuntien trendiä: väestön ikääntyminen ja muuttotappio etenkin nuorista ikäluokista ovat pysyviä rakenteellisia ilmiöitä. Vuonna 2024 väestömäärä oli yhteensä 18 771 asukasta, mikä on lähes 4 600 asukasta vähemmän kuin vuonna 2012.

Yrityskanta on kuitenkin kehittynyt positiivisesti: vuosien 2015–2024 aikana yritysten kokonaismäärä kasvoi 186 yrityksellä, ja yrityksiä on alueella nyt 1 648. Alueen yritys rakenne on mikroyritysvetoinen, ja yritys kanta säilyy suhteellisen vakaana myös suhdanteiden vaihteluissa. Uusien yritysten perustaminen on kuitenkin selvästi vähentynyt — vuonna 2015 aloittaneita yrityksiä oli 114, mutta vuonna 2024 enää 88. Samanaikaisesti yritysten lopettamismäärät ovat nousseet, ja vuoden 2024 nettomuutos (-39 yritystä) kääntyi pitkästä ajasta negatiiviseksi. Ilmiöt kertovat ikääntyvien yrittäjien yritys uran päättymisestä sekä omistajanvaihdosten ja kasvuinvestointien kriittisyydestä alueella.

Työpaikkaomavaraisuus vaihtelee merkittävästi kuntien välillä. Keitele on vahva työpaikkaveturi (129 %), kun taas Tervossa työpaikkaomavaraisuus on selvästi alhaisempi (72 %). Koko alueen työpaikkojen määrä on laskenut tasaisesti vuodesta 2020 (6 353 työpaikkaa) vuoteen 2023 (5 937 työpaikkaa). Kokonaisuudessaan työllisyysaste on kuitenkin valtakunnallisesti vertailukelpoinen - 18–64-vuotiaiden työllisyysaste on pysynyt 67–74 prosentin vaihteluvälissä kaikissa kunnissa. Tämä kertoo rakenteellisesti vahvoista työmarkkinoista, vaikka absoluuttinen työvoiman määrä laskee.

Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät - taloudelliset lähtökohdat 2026

Suomen kuntatalous on viime vuosina kohdannut useita samanaikaisia haasteita: hyvinvointialueuudistus on muuttanut kuntien tehtäväkenttää ja tulorakennetta, korkojen nousu on kasvattanut rahoituskustannuksia, ja kustannustason yleinen nousu on lisännyt painetta kuntien käyttötalouteen. Rautalampi ei ole näiden kehityskulkujen ulkopuolella, vaan ne heijastuvat vahvasti myös kuntaan. Niinpä taloudelliset lähtökohdat vuodelle 2026 rakentuvat monenlaisten muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä. Rautalammin kunnan tilinpäätökset ovat olleet alijäämäisiä vuosien 2018-2020 aikana. Sitkeä tasapainottamistyö, kulukuri sekä tasapainoa tukevat toiminnalliset muutokset käänsivät tilinpäätökset vuosien 2021 ja 2022 tasapainoon. Vuoden 2023 osalta tilanne jälleen muuttui ja kunnan tilinpäätös jäi 622,996,55 euroa alijäämäiseksi.

Alijäämän taustalla oli soteuudistuksesta huolimatta odotettua huonompi talouskehitys. Erityisesti alijäämävastuun tulokseen vaikuttivat kirjanpidollinen alaskirjaus ja menovaraus pelastustoimen varallaolokorvauksien osalta. Tilinpäätösvuodet 2024 ja 2025 ovat jälleen kääntyneet positiivisiksi. Kunnan taseessa on ylijäämää, mutta taloushaasteet eivät poistu tulevien vuosien aikana. Ylijäämä vuonna 2024 on ollut 561 193,89 euroa.

Toimintaympäristö ja valtakunnalliset tekijät

Vuoden 2023 alussa voimaan tullut sote-uudistus siirsi sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuun hyvinvointialueille. Tämä merkitsi kunnille merkittävää tulopohjan supistumista, mutta myös menojen kevenemistä. Samalla kunnille jäi vastuuta, erityisesti kiinteistöihin liittyviä kustannuksia, jotka eivät enää suoraan palvele kunnan omaa palvelutuotantoa. Rautalammissa tämä näkyy vuoden 2026 alusta tilojen vajaakäyttönä ja kustannuksina, joiden kattaminen edellyttää ratkaisuja esimerkiksi kiinteistöjen käytön uudelleenjärjestelyissä ja mahdollisissa luopumisissa. Tyhjilleen jääviä tiloja kunnanviraston alakerta kotipalvelujen tilojen osalta, työhuoneita kunnanviraston yläkerrasta, palvelukoti Toivo. Saatujen ennakotietojen mukaan myös työkeskus on siirtymässä pois käytöstä kesken vuoden 2026.

Vuonna 2025 siirtyneet TE-palvelut asettavat kunnille uusia tehtäviä ja resursseihin kohdistuvia vaatimuksia. Rautalampi on mukana Kuopion työllisyysalueessa, ja yhteistyön onnistuminen nyt ja tulevaisuudessa on ratkaisevaa, jotta palvelut voidaan toteuttaa tehokkaasti ja kuntalaisia tukien. Samalla myös kotouttamistehtävien laajeneminen kasvattaa kunnan vastuuta, vaikka tarjoaa myös mahdollisuuksia työvoiman ja väestöpohjan vahvistamiselle. Jo ensimmäinen vuosi työllisyyspalveluiden järjestämisvastuuta osoitti, etteivät valtion tehtävään varaama valtionosuus ole ollut riittävä vaan kunta joutuu kattamaan osan työllisyyden hoitoon tarvittavista toimista itse.

Valtionosuusuudistus tuo lähivuosina lisähaasteita kuntien talouteen. Tällä hetkellä valtionosuusuudistuksen on ilmoitettu astuvan voimaan vuoden 2027 alusta.

Valtionosuuksien määräytymiskriteerit muuttuvat, ja vaikutukset Rautalammissa voivat olla negatiivisia, joskin tarkka lopputulos selviää vasta myöhemmin. Tämä lisää epävarmuutta kunnan talouden suunnitteluun, ja vaatii varautumista joustavilla sopeuttamiskeinoilla. Myös turvallisuuspoliittinen epävarmuus on tekijä, johon joudutaan varautumaan niin maanlaajuisesti kuin yksittäisissä kunnissa. Lisäksi kunta-alan palkkaratkaisu kohottaa merkittävästi kuntien kustannuksia myös vuonna 2026. Tulevien vuosien valtionosuuksiin liittyy poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä.

Eduskunnan käsittelyssä oleva hankintalain uudistus luo riskin nykyiselle inhouse-toiminnan jatkolle. Hankintalain uudistuksessa on esitetty 10 % vähimmäisomistusosuus vaatimus.

Siirtymäaika päättyy 2027 kesällä, mikäli uudistus hyväksytään. Tällöin uudet toimintamallit pitäisi olla tuotannossa. Jätehuollon osalta siirtymäaika on vuoden pidempi. Toteutuessaan tämä tarkoittaa Suomen tasolla sitä, että valtaosa kunnista, erityisesti pienet kunnat Rautalampi mukaan lukien, joutuisi irtisanomaan nykyiset inhouse sopimukset mm. ICT-palveluiden osalta. Rautalammielle suora vaikutus olisi esim. Savon ICT:n ja Jätekukon sopimuksiin.

Käyttötalous ja menokehitys

Kunnan käyttötalous on paineessa erityisesti kustannusten nousun ja palvelutarpeiden muutosten vuoksi. Vaikka sosiaali- ja terveystaloudet siirtyivät hyvinvointialueille, kunnalle jäi edelleen vastuuta muun muassa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluista sekä infrastruktuurin ylläpidosta. Näiden kustannukset nousevat yleisen kustannustason nousun vuoksi. Lisäksi pienessä kunnassa kuten Rautalampi nopeat ja yksittäisetkin muutokset korostuvat helposti ja vaikuttavat nopeasti.

Rautalammin kunnan talouteen liittyy useita riskejä: verotulojen kehitys voi jäädä odotettua heikommaksi, valtionosuudet voivat vähentyä ja kiinteistökannan ylläpito aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia ja kiinteistöjen vuokratulojen ennustetaan myös vähenevän, mikäli tiloja ei saada uudelleen vuokrattua. Lisäksi väestökehitys ja muuttotappio voivat kaventaa kunnan tulopohjaa pitkällä aikavälillä. Kunnan konsernin kokonaistilanne on myös kuntatalouden kokonaisuuteen merkittävästi vaikuttava ja siksi hyvä talouden hoito ovat avainasemassa myös näissä yhtiöissä.

Samalla kunnalla on kuitenkin myös mahdollisuuksia. Strategisesti kohdennetut investoinnit, aktiivinen elinvoimapolitiikka ja yhteistyö muiden kuntien sekä alueellisten toimijoiden kanssa voivat vahvistaa kunnan asemaa. Digitaaliset palvelut, etätyömahdollisuudet ja kunnan vahva luonto- ja kulttuuri-identiteetti tarjoavat kilpailuetuja, joihin voidaan nojata tulevaisuuden kehittämisessä.

Rautalammin kunnan tulorakenne muodostuu pääosin kunnallisverosta, kiinteistöverosta ja valtionosuuksista. Vuonna 2026 kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan, mutta ennusteeseen liittyy huomattavia riskejä. Työllisyyden kehitys, ansiotason muutokset ja alueellinen väestökehitys vaikuttavat merkittävästi kunnallisveron lopulliseen kertymään. Kiinteistöveron osuus kunnan tuloista on pysynyt vakaana. Valtionosuudet muodostavat isoimman osan kunnan tuloista verotulojen lisäksi. Valtionosuusuudistuksen seuraukset ovat Rautalammin keskeinen talouden riskitekijä.

Kuntien muuttunut tulotaso korostaa myös kuntakonsernin kokonaishallintaa. Samalla kuntakonsernien johtaminen vaatii myös entistä aktiivisempaa omistajanohjausta ja johtajuutta. Strateginen konsernijohtaminen edellyttää selkeitä tavoitteita kunnan taholta: mitä omistetaan, mitä lisäarvoa omistuksella tavoitellaan, miten omistuksen tuloksellisuutta seurataan? Rautalammin, erityisesti kunnan koko huomioden talouden hallintaan tulee vaikuttamaan merkittävästi tytäryhtiöiden talouskehityksen suunta.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n vuokra-asumisen kehittämisen vaikutukset, niin tasejärjestelyt kuin mahdolliset rahoitusjärjestelyt tuntuvat koko kuntakonsernissa. Vuoden 2025 aikana Rautalammin kunnan Asunnonhankinnan vuokra-asumisen kehittämiseen ja näkymiin on paneuduttu huolella. Kunta oli vuonna 2024 mukana Sitran osittain rahoittamassa hankkeessa. Siinä kuntalaispanelistien avulla pyrittiin löytämään kuntalaisia mahdollisimman hyvin palvelevia ja samalla kustannustehokkaita ratkaisuja vuokra-asumisen kehittämiseen. On todennäköistä, että kunta joutuu antamaan taloudellista tukea viimeistään vuoden 2026 aikana. Tuen suuruus riippuu siitä, minkälaisen suunnitelman Asunnonhankinta Oy:n hallitus esittää kunnalle ja millainen on omistajan eli kunnan suhtautuminen esitettävään suunnitelmaan. Mikäli yhtiön esittämät suunnitelmat hyväksytään, on todennäköistä, että uudisrakentamiseen/korjaamiseen voi tarvittavan lainamäärän arvioida olevan noin 1,5 -2 miljoonaa euroa. Lisäksi yhtiön vakuusjärjestelyihin kiinteistöjen vakuusarvostuksen kautta sisältyy paljon haasteita.

TE-palvelujen siirtyminen kunnan vastuulle on kasvattanut kunnan menoja. Ensimmäinen vuosi on näyttänyt, että työllisyyden hoitoon varattu valtionosuus ei ole riittävä kattamaan kaikkia tarvittavia palveluja kunnassa. TE-uudistuksen tavoitteena oli se, että palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Rahoituksen riittäminen ja palveluverkoston uudelleen järjestäminen on vielä ensimmäisen vuoden jälkeenkin vakiintumatta ja samalla se luo kokonaan uudenlaisen haasteen, jossa epäonnistumisen seurauksena on kulujen karkaaminen käsistä.

Talouden tasapainon ylläpitämiseksi on välttämätöntä siirtää kasvavat kustannuspaineet kaikkiin niihin kunnan maksuihin, joissa se suinkin on mahdollista. Taloustilanteen tasapaino edellyttää myös aktiivista ja rohkeaa otetta muuttaa totuttuja toimintatapoja, kokeilemalla poikkihallinnollisia ja joustavia ratkaisuja. On pyrittävä vaikuttamaan asioihin, jotka ovat toteutettavissa ja muutettavissa omilla päätöksillä. Erityisesti on huomioitava, että kunnan on otettava huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet rakenteelliset muutokset kuten ikärakenne tai vähenevä väkimäärä. Kaikessa kunnan toiminnassa on käännettävä tulo-menorakenne tilanteeseen, jossa myynti- ja maksutulot kohtaavat kasvavat kustannukset. Ostopalveluiden sekä kaikkien kustannusten nousu tulee jatkossakin vaikeuttamaan tasapainoisen talousrakenteen kehittymistä. Lähtöleikkisuudesta tiedetään, että kulujen nousupaine on jatkuvaa ja silti kulujen kasvua on pystyttävä tehokkaasti rajaamaan. Varmaa on, että epävarmuuden sietokykyä tarvitaan tulevien vuosien aikana. Kunnan suurin yksittäinen riski on se, että talouden tasapainosta ei saada pysyvää.

Vuoden 2026 talousarviossa tilikauden tulos osoittaa ylijäämää 218.022 euroa. Kuntakonsernin kumulatiivisessa taseessa on ylijäämää noin 3,3 miljoonaa vuoden 2024 tilinpäätöksen jälkeen. Alijäämien kattamisvelvoitetta ei siis ole. Silti talouden kestävä tasapaino vaatii jatkuvia toimia. Useamman vuoden talouden tasapainottaminen on viilannut jo kulurakennetta. Nyt tehtävät toimet on kohdistuttava toimintakulujen, lähinnä ostopalveluiden vähenemiseen. Lisäksi uusia tulovirtoja on löydettävä kunnan varsinaisten toimintatuottojen ulkopuolelta.

Kuntavero

Kuntien verotulot koostuvat ansiotuloista maksettavasta kunnallisverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon ja kiinteistöverosta. Kunnallisvero muodostaa suurimman osan verotuloista. Kunnallisvero on veronalaisten ansiotulojen perusteella kunnille maksettava vero. Kunta päättää itse veroprosentistaan, mutta tuloverolailla säädetään tulojen veronalaisuudesta sekä tulosta ja verosta tehtävistä vähennyksistä. Osa vähennyksistä tehdään sekä valtion- että kunnallisverotuksessa. Kunnallisveroja voi tarkastella kunnittain kokonaissummana, asukasta kohden sekä niiden ajallista kehitystä. Toisin kun esimerkiksi kuntien valtionosuudet, kertyvät kuntien verotulot epätasaisesti kalenterivuoden aikana. Alkuvuonna kertyy edellisen verovuoden kunnallis- ja yhteisöveron lisäennakkoja kuten myös edellisen verovuoden kiinteistöveroja. Vuoden toisella neljänneksellä verotuloissa on tasaisempi kertymävaihe. Verotulot ovat erityisesti nyt kuntien merkittävin tulonlähde.

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, yhteisö- ja kaivosmineraaliverosta. Kunnallisveron osuuden verotuloista arvioidaan sote-verouudistuksen jälkeen olleen keskimäärin noin 71 prosenttia, yhteisöveron noin 13 prosenttia ja kiinteistöveron noin 17 prosenttia. Suomen hallitus esittää vuoden 2026 talousarvioesityksessä verotuksen muutoksia, joiden tavoitteena on parantaa kotitalouksien ostovoimaa ja työnteon kannustimia sekä tukea talouskasvua ja yrittäjyyttä. Työn verotusta kevennetään yhteensä noin 1 miljardilla eurolla vuonna 2026. Pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään kasvattamalla työtulovähennystä noin 620 miljoonalla eurolla. Työtulovähennyksen lapsikorotusta korotetaan 100 miljoonalla eurolla.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan vuonna 2026 kuntien verotulojen ennustetaan kasvavan 5,2 prosenttia vuodesta 2025. Verotulojen arvioidaan olevan yhteensä noin 14,8 mrd. euroa, josta kunnallisveron osuus noin 10,7 mrd. euroa (72 %), kuntien yhteisöveron 1,7 mrd. euroa (12 %) ja kiinteistöveron noin 2,4 mrd. euroa (16 %) sekä uuden kaivosmineraaliveron tuotosta kaivosten sijaintikuntien osuuden noin 20 milj. euroa. Kunnallisveron kasvuennuste on noin 6% ja sen kasvua selittää se, että vuoden 2026 veronkevennykset kohdistuvat miltei kokonaan valtiolle, kun taas kiristykset kasvattavat myös kuntien verotuloja. Toinen selittävä tekijä on vuodelta 2024 vuonna 2025 maksettavat kohtuullisen suuret veronpalautukset, jotka pienentävät vuoden 2025 kertymää ja näin nostavat kasvuprosenttia vuonna 2026.

Vuoden 2026 verotuksen osalta Rautalammin kunnanvaltuusto päätti, että veroprosentit ovat samat kuin vuonna 2025.

- tuloveroprosentti on 9,90
- rakennusten yleinen kiinteistövero 1,05 %
- maapohjan yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,75 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,35 %
- rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 0,00 %
- yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti 0,00 %
- voimalaitosten kiinteistöveroprosentti 3.10 %

Vuoden 2026 talousarvio verotiedot ovat saadun ennakkotiedon perusteella 7.443.000 euroa. Vuoden 2025 osalta verotulot olivat 7.110.000 euroa, joten veroennusteessa on kasvua 334.000 euroa.

1 000 €							
Verovuosi	2026	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Verolajeittain	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä
Kiinteistövero	1 387 €	1 398 €	1 401 €	1 258 €	1 297 €	1 175 €	1 073 €
Yhteisövero	702 €	591 €	607 €	827 €	1 270 €	1 298 €	874 €
Kunnallisvero	5 354 €	5 121 €	5 008 €	4 792 €	9 348 €	9 004 €	8 719 €
Yhteensä	7 443 €	7 110 €	7 016 €	6 877 €	11 915 €	11 477 €	10 666 €

Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet ovat merkittävin osa kuntiin kohdistuvaa valtionapujärjestelmää. Valtionosuudet määräytyvät laskennallisin perustein ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta.

Kuntien palvelutuotannon kustannukset ja verotulot poikkeavat paljon toisistaan muun muassa väestön ikärakenteen ja olosuhteiden takia. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella.

Järjestelmää täydentää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnille myönnettävä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.

Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen. Kunta päättää itse valtionosuuksiensa kuten verotulojensakin käytöstä ja hyötyy taloudellisesti, jos järjestää palvelunsa kustannustehokkaasti.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (laki [618/2021linkki toiseen palveluun](#)), jota hallinnoi valtiovarainministeriö, ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta (laki [1705/2009linkki toiseen palveluun](#)), jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtiovarainministeriön hallinnoima peruspalvelujen valtionosuus on näistä taloudellisesti merkittävämpi.

Vaikka hallinnollisen jaon perusteella voisi päätellä toisinkin, niin valtaosa kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksesta määräytyy valtiovarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden laskentatekijöiden kautta.

Peruspalvelujen valtionosuus koostuu kuntien kustannuserojen sekä tulopohjan

tasauksesta. Kustannuserojen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Tulopohjaa tasataan kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta.

Varsinaisesta peruspalvelujen valtionosuudesta eriyttynä osana kunnille maksetaan myös veromenetysten korvausta.

Hallitus on myös käynnistänyt kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen. Tarkoituksena on, että päivitetty järjestelmä olisi voimassa vuoden 2027 alusta alkaen.

Valtionosuuksiin on saatu VM:n viimeisin ennakkolaskelmatieto 23.9.2025 ja Rautalammin kunnan valtionosuudet ovat yhteensä 2.766.168 euroa. Viimeisin valtionosuuslaskelma heikentää Rautalammin kunnan vuoden 2026 valtionosuuksia yhteensä 51.059 euroa verrattuna vuoteen 2025. Vähennys on 1.8 % ja 18 euroa/kuntalainen. Valtionosuuksien määrää suunnitelmavuosille 2027-2028 ei voida arvioida johtuen käynnissä olevasta valtionosuusuudistuksesta. Valtionosuuksiin sisältyy myös työllisyydenhoitoon tarkoitettu osuus, jota ei ole erityisesti ns. "korvamerkitty" vaan se sisältyy osana valtionosuuslaskelmaan.

Toimintatuotot

Vuoden 2026 talousarvioesityksen toimintatuottojen on arvioitu olevan 2.233.090 euroa. Arvioidut toimintatuotot ovat 455.047 euroa vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Toimintatuottojen lasku on epätoivottava kehityssuunta ja se tulee vaikeuttamaan talouden tasapainon suotuisaa kehitystä.

Toimintakulut

Toimintakuluja talousarviossa esitetään yhteensä -11.640.364 euroa, mikä on 251.644 euroa vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Menolajeittain tarkasteltuna henkilöstökulut ovat -6.232.547 euroa. Palvelujen ostot -3.289.730 euroa. Investointimenot ovat kunnanjohtajan ehdotuksessa noin 0.704 miljoonaa euroa. Investoinneissa tärkeimpiä ovat Toholahden teollisuusalueen laajennus sekä kunnan vesilaitoksen investoinnit. Kulujen kasvua on pystytty hidastamaan verrattuna edellisten vuosien kehitykseen.

Toimintakate

Kunnan tuloslaskelman välituloksena esitettävä toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on -9.407.274 euroa ja heikentynyt 203.403 euroa edellisestä vuodesta. Toimintakatteen heikentyminen on epätoivottava suunta, joka samalla kertoo, että tulot eivät kehity riittävästi vaikka menokurissa olisi onnistuttu.

Vuosikate

Vuosikate tarkoittaa sitä tulo-rahoitusta, joka jää käytettäväksi juoksevien menojen jälkeen. Sitä käytetään investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on 1.091.894 euroa ja parantunut 185.677 euroa vuoden 2025 talousarviosta.

Poistot

Poistojen tarkoituksena on vähentää pysyviin vastaaviin (verotuksessa käyttöomaisuuteen) kuuluvien hyödykkeiden hankintameno vaikutusaikanaan niistä tuloista, jotka hyödykkeen myötävaikutuksella saadaan. Kunnan taloustasapainon välttämätön edellytys on, että kertynyt vuosikate riittää vuosittain kattamaan poistojen määrän. Poistomenetelmiä suunniteltaessa on hyvä huomioida, että kirjanpidossa suunnitelman mukaiset poistot on tehtävä aina.

Poistojen suuruus on -873.872 euroa. Poistot ovat 6701 euroa kuluva vuotta enemmän.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos osoittaa 218.022 euroa ylijäämää. Tilikauden tulos on parantunut vuoden 2025 talousarviosta 178.976 euroa.

Talouteen vaikuttavia muutoksia vuonna 2026

Vuoden 2026 talouteen vaikuttavat Rautalammin kunnassa useat tekijät, jotka liittyvät sekä valtakunnalliseen talouskehitykseen että paikallisiin olosuhteisiin. Kunnan toimintaympäristö on edelleen muutoksessa, ja erityisesti väestönkehityksen sekä kustannustason nousun vaikutukset näkyvät käyttötaloudessa.

Valtionosuudet ja verotulot

Rautalampi on melko riippuvainen valtionosuuksista. Vuonna 2024 kunta sai huomattavasti enemmän valtionosuuksia kuin budjetissa arvioitiin (noin +388 000 euroa) harkinnanvaraisen valtionosuuden takia. Tämä osoittaa, että valtionosuuksilla on iso merkitys kunnan taloudelle. Jos valtio leikkaa valtionosuuksia tai muuttaa niiden jakoperusteita, Rautalammillä vaikutukset voivat olla tuntuvia. Kunnan tulopohja ei ole vahva, joten mahdolliset leikkaukset kuormittavat taloutta. Tällä hetkellä odotetaan

valtionosuusuudistusta vuoden 2027 alusta alkaen. Muutos ei todennäköisesti tuo Rautalammin kunnan osalta erityisen hyvää kertymää.

Verotulojen kehitys tulee olemaan myös kriittinen: kunnan veropohja on pieni, ja mahdolliset yleiset veromuutokset (esim. kunnallisveron vähennyksiä, valtionveron rakenteellisia muutoksia) voivat heikentää verokertymiä merkittävästi.

Soteuudistuksen jälkeen kuntien puolittunut tulotaso korostaa myös kuntakonsernin kokonaishallintaa. Kuntakonsernien johtaminen vaatii myös entistä aktiivisempaa omistajanohjausta ja johtajuutta. Strateginen konsernijohtaminen edellyttää selkeitä tavoitteita kunnan taholta: mitä omistetaan, mitä lisäarvoa omistuksella tavoitellaan, miten omistuksen tuloksellisuutta seurataan? Rautalammissa, erityisesti kunnan koko huomioiden talouden hallintaan tulee vaikuttamaan merkittävästi tytäryhtiöiden talouskehityksen suunta. Tytäryhtiöiden tulevaisuus asettaa haasteita myös kunnalle.

Vuodelle 2026 kunnassa on suunnitelmissa mahdollisia investointihankkeita erityisesti asuntojen kehittämisessä Asunnonhankinta Oy:n kautta. Arvioitu lainatarve on jopa noin 1,5 miljoonaa euroa, jota ei ole vielä budjetoitu ja joka edetessään tulee vaikuttamaan kunnan lainanottoon. Haasteita tulee olemaan myös mahdollisten lainatarpeiden vakuusjärjestelyissä.

Pohjois-Savon ja Rautalammin kunnan väestönkehitys

Taustamateriaali: SavoGrow alueen kehitys. Lähde kerrottu taulukon alla.

SavoGrown alueen väestökehitys

Kunta	2012	2016	2020	2024
Keitele	2476	2346	2155	1985
Pielavesi	4926	4697	4321	3980
Rautalampi	3444	3288	3053	2935
Suonenjoki	7496	7312	6931	6632
Tervo	1704	1611	1503	1388
Vesanto	2328	2148	1972	1851
yht.	22374	21402	19935	18771

Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne

SavoGrown alueen kuntien väestö on vähentynyt melko tasaisesti noin 300 henkilöllä vuosittain. Samansuuntainen kehitys on havaittavissa muissakin maaseutukunnissa Suomessa.

Ajanjaksolla 2015-2024 alueen yritysten lukumäärä on lisääntynyt yhteensä 186 yrityksellä

Kunta	2015	2020	2024
Keitele	133	141	145
Pielavesi	282	307	313
Suonenjoki	495	559	594
Rautalampi	264	291	289
Tervo	127	133	134
Vesanto	161	165	173
yht.	1462	1596	1648

SavoGrown alueelle perustettujen yritysten määrän kehitys on ollut melko vakaa, mutta vaihdellut vuosittain suhdanteiden mukaan.

Kunta	2015	2020	2024
Keitele	6	9	7
Pielavesi	15	18	13
Suonenjoki	32	30	33
Rautalampi	18	14	15
Tervo	8	9	8
Vesanto	9	8	6
yht.	88	88	82

Lähde: PRH, Virre-tietokanta

Yritysten nettomuutos alueella (aloittaneet-lopettaneet yritykset) ajalla 2015–2024

Aloittaneet yritykset (lkm.)

Lopettaneet yritykset(lkm.)

Lukumäärän nettomuutos

Kunta	2015 Al.	2020 Al.	2024 Al.	2015 Lop.	2020 Lop.	2024 Lop.	2015 yht.	2020 yht.	2024 yht.
Keitele	6	9	7	6	6	5	0	3	2
Pielavesi	15	18	13	12	18	19	3	0	-6
Suonenjoki	32	30	33	22	24	25	10	6	8
Rautalampi	18	14	15	9	12	7	9	2	8
Tervo	8	9	8	6	6	9	2	3	-1
Vesanto	9	8	6	7	8	9	2	0	-3
yht.	88	88	82	62	74	74	26	14	8

Lähde: PRH Virre-tietokanta 21.10.2025

Kunta	Aloittaneet yritykset (lkm)			Lopettaneet yritykset (lkm)			Lukumäärän nettomuutos		
	2015 Al.	2020 Al.	2024 Al.	2015 Lop.	2020 Lop.	2024 Lop.	2015 yht.	2020 yht.	2024 yht.
Keitele	9	9	5	9	8	11	0	1	-6
Pielavesi	21	21	13	16	6	32	5	15	-19
Suonenjoki	44	32	37	31	23	38	13	9	-1
Rautalampi	16	17	16	13	13	18	3	4	-2
Tervo	14	8	8	7	5	15	7	3	-7
Vesanto	10	6	9	10	5	13	0	1	-4
yht.	114	93	88	86	60	127	28	33	-39

Lähde: Tilastokeskus, 5.6.2025

Vuonna 2015 yritysten nettomuutos alueella oli + 28, vuonna 2022 + 33 ja vuonna 2024 - 39 yritystä.

Alueen työpaikkaomavaraisuudessa on suuria eroja kunnittain vaihdellen Keiteleen 129,4 %:sta Tervon 72,2%:iin (vuosi 2024). Työpaikkaomavaraisuuden asteen kehitys 2020-luvulla ohessa:

Vuosi	Kunta	Työpaikkaomavaraisuus, %
2020	Keitele	133,2
	Pielavesi	85,1
	Rautalampi	84,3
	Suonenjoki	94,1
	Tervo	74,3
	Vesanto	83,5
2021	Keitele	131,9
	Pielavesi	83,6
	Rautalampi	84,1
	Suonenjoki	92,7
	Tervo	72,1
	Vesanto	84,0
2022	Keitele	132,5
	Pielavesi	84,9
	Rautalampi	81,8
	Suonenjoki	94,1
	Tervo	71,1
	Vesanto	81,3
2023	Keitele	129,4
	Pielavesi	82,8
	Rautalampi	81,9
	Suonenjoki	93,5
	Tervo	72,2

Alueen työpaikkojen kehitys

Kaikki toimialat yhteensä

Kunta	2020	2021	2022	2023
Keitele	983	946	938	912
Pielavesi	1186	1172	1146	1085
Rautalampi	868	868	829	833
Suonenjoki	2380	2402	2360	2280
Tervo	396	375	347	341
Vesanto	540	530	504	486
yhteensä	6353	6293	6124	5937

Tilastokeskus, työssäkäynti

Alueen työllisten määrän kehitys 2020 -luvulla

Kunta	2020	2021	2022	2023
	Työlliset	Työlliset	Työlliset	Työlliset
Keitele	738	717	708	705
Pielavesi	1393	1402	1350	1311
Rautalampi	1030	1032	1014	1017
Suonenjoki	2529	2591	2509	2439
Tervo	533	520	488	472
Vesanto	647	631	620	611
YHTEENSÄ	6870	6893	6689	6555

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

Työllisyysasteen kehitys

Työllisyysaste (%), 18–64-vuotiaiden työllisten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä

Kunta	2020	2021	2022	2023
Keitele	69,1	70,8	73,9	73,8
Pielavesi	68,3	69,8	71	69,4
Suonenjoki	69,2	72	71,4	70,7
Rautalampi	68,1	69,3	70,2	69,7
Tervo	68,9	70	69,1	68,8
Vesanto	68,2	67,8	68,2	67,7

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

Työllisyys

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaita työllisiä oli vuoden 2025 elokuussa 23 000 vähemmän kuin vuosi sitten. 15–74-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2025 elokuussa 53 000 enemmän vuoden takaiseen verrattuna. 20–64-vuotiaiden työllisyysasteen trendiluku oli 75,7 %. 15–74-vuotiaiden työttömyysasteen trendiluku oli 10,0 %.

Elokuussa 2025 työllisiä oli siis kaiken kaikkiaan 2 594 000 ja työttömiä 267 000.

Työllisiä miehiä oli 6 000 vähemmän ja työllisiä naisia 17 000 vähemmän kuin vuoden 2024 elokuussa.

15–74-vuotiaita työllisiä oli vuoden 2025 elokuussa 2 594 000 (virhemarginaali $\pm 31\,000$), mikä oli 23 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä miehiä oli 6 000 vähemmän ja työllisiä naisia 17 000 vähemmän edellisvuoden elokuuhun verrattuna.

20–64-vuotiaiden kausitasoittamaton työllisyysaste eli työllisten osuus 20–64-vuotiaista oli elokuussa 76,2 %, kun se vuotta aiemmin oli tässä ikäryhmässä 76,9 %. 20–64-vuotiaiden miesten työllisyysaste pysyi edellisvuoden tasolla 77,2 %:ssa, ja naisten työllisyysaste laski 1,5 prosenttiyksikköä 75,1 %:iin.

Työllisyysaste 20–69-vuotiaiden ikäryhmässä laski viime vuoden elokuusta 0,5 prosenttiyksikköä 71,1 %:iin.

15–74-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2025 elokuussa 267 000 (virhemarginaali $\pm 23\,000$), mikä oli 53 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä miehiä oli 137 000 ja työttömiä naisia 130 000.

15–74-vuotiaiden kausitasoittamaton työttömyysaste, eli työttömien osuus työvoimasta, oli elokuussa 9,3 %, kun se vuotta aiemmin oli 7,5 %. Miesten työttömyysaste oli 9,2 %, mikä oli 1,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. Naisten työttömyysaste oli 9,4 %, mikä oli 2,0 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten.

15–24-vuotiaiden työttömien osuus työvoimasta oli elokuussa 16,6 %, mikä oli 3,6 prosenttiyksikköä enemmän vuoden takaiseen verrattuna. Nuorten työttömyysasteen trendiluku oli 21,7 %. 15–24-vuotiaiden nuorten työttömien osuus saman ikäisestä väestöstä oli 8,2 %.

Työvoiman ulkopuolella olevia 15–74-vuotiaita oli vuoden 2025 elokuussa 1 305 000, mikä oli

16 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Työvoiman ulkopuolella olevia miehiä oli 10 000 vähemmän ja naisia 6 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

(L: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus. Tiedote 23.9.2025. Haettu 06.10.2025 sivulta <https://stat.fi/tilasto/tyti> .)

Pohjois-Savon työllisyys tilanne elokuussa 2025

Pohjois-Savossa oli elokuun lopussa 13 129 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 455 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten (12,5 %). Näistä lomautettuja oli 709, mikä on 242 lomautettua vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan (-25,4 %). Työttömien määrä koko maassa kasvoi 11,3 %. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Pohjois-Savossa elokuussa 11,6 %, mikä on 1,3 prosenttiyksikköä viime vuotta korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuussa 11,5 %. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi Ylä-Savossa 98:lla (5 %), Kuopion seutukunnassa 1 100:lla (15 %), Koillis-Savossa 27:llä (9 %), Varkauden seutukunnassa 177:llä (12 %) ja Sisä-Savossa 53:lla (12 %). Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli elokuun lopussa 1 955, mikä on 385 enemmän kuin vuosi sitten (24,5 %). Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli

Pohjois-Savossa elokuun lopussa 5 420, mikä on 1 430 enemmän kuin vuosi sitten (35,8 %). Pitkäaikaistyöttömistä alle 25-vuotiaita oli elokuussa 415, mikä on 206 pitkäaikaistyötöntä nuorta enemmän kuin vuosi sitten (98,6 %). Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin kuntien työllisyyspalveluihin elokuun aikana 932, mikä on 280 työpaikkaa vähemmän kuin vuosi sitten (-23,1 %). Edelliseen kuukauteen verrattuna uusien avoimien työpaikkojen määrä kasvoi 160 työpaikalla.

(L: Työllisyyskatsaus. Pohjois-Savo. Elokuu 2025. Haettu 06.10.2025 sivulta <https://www.tyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?ssid=25100608093384&ely=09&lang=FI&link=22#> .)

Rautalammin kunnan työllisyystilanne elokuun 2025 lopussa

Rautalammin kunnassa elokuun 2025 lopussa oli työttömiä työnhakijoita yhteensä 102, vastaava luku edellisvuoden elokuussa oli 111 henkilöä. Työttömyysprosentti oli 8.8% elokuussa 2025, mikä edellisvuoden elokuuhun verrattuna vajaan prosentin vähemmän (9.6% elokuu 2024). Työttömistä työnhakijoista miesten osuus oli 66 ja naisten vastaava 36, mikä on hieman vähemmän edellisvuoteen verrattuna. Alle 25-vuotiaita työnhakijoita oli Rautalammissa elokuun lopulla 13, vastaava luku elokuussa 2024 oli 7. Tässä on nähtävissä pientä kasvua vuoden takaiseen. Yli 50-vuotiaita työnhakijoita oli 48 ja pitkäaikaistyöttömiä 48 elokuun 2025 lopulla. Vuoden takaiseen verrattuna yli 50-vuotiaiden työttömien määrä oli hieman laskenut (55) ja vastaavasti pitkäaikaistyöttömien määrä oli noussut (30). Lomautettuja oli elokuussa 2025 7 lomautettua, mikä on vuoden takaiseen hieman vähemmän (11). Avoimia työpaikkoja ei Rautalammissa ollut elokuun lopussa 2025, kun niitä vastaavasti oli elokuussa 2024 avoinna 10 työpaikkaa. Rautalammin kunnan työvoima oli 1156 henkilöä elokuussa 2025.

(L: Työllisyyskatsaus. Rautalampi. Elokuu 2025.

<https://www.tyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?ssid=25100608093384&ely=09&lang=FI&link=22#> .)

Vuoden 2025 alusta julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille. Uudistuksen myötä TE-toimistot lakkasivat ja Suomeen muodostui 45 työllisyysaluetta. Tämän uudistuksen myötä Rautalammin kunta on osa Kuopion työllisyysaluetta 10 muun kunnan kanssa. Uudistuksen tarkoituksena on tuoda palvelut lähemmäksi kuntalaisia. Työllisyysalue tuottaa lakisääteisiä työllisyyspalveluja asiakkailleen. Kunnassa säilyy edelleen oma työllisyyspalvelu ja työsuunnittelija, joka toteuttaa vastaavasti täydentäviä työllisyyspalveluja kuntalaisille.

Kotouttaminen

Kotoutumislain kokonaisuudistuksen (KOTO24) myötä kunnilla on ollut kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä 1.1.2025 alkaen. Samaan aikaan astui voimaan myös työvoimapalveluiden uudistus (TE24). Työttöminä työnhakijoina olevien kotoutuja-asiakkaiden palvelut järjestää työvoimaviranomainen, kun taas työvoimapalveluiden ulkopuolella olevien kotoutuja-asiakkaiden palvelujen järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti kunta. Uuden lain myötä kunta on velvollinen järjestämään yhteiskuntaorientaation sekä kotoutumiskoulutuksen ja siihen liittyvän kielitaidon päättötestauksen niille kotoutuja-asiakkaille, jotka eivät kuulu työvoimapalveluiden piiriin.

Uudistunut kotoutumislaki painottaa kuntien ja hyvinvointialueiden monialaista yhteistyötä, jonka myötä myös toimivien yhteistyökäytäntöjen merkitys korostuu entisestään. Uuden lain myötä kotoutumissuunnitelman lähtökohtainen enimmäiskesto lyheni kolmesta vuodesta kahteen vuoteen. Laissa säädettyjä pidennysperiaatteita on

lisäksi uudistettu ja täydennetty. Kuntien tulee ottaa käyttöön uusi kotoutumisen asiakastietojärjestelmä viimeistään 1.1.2027. Lisäksi uudessa laissa on uudistettu kotoutumisen sanastoa ja käsitteitä. Myös valtion kunnille maksamiin kotoutumislain mukaisiin korvauksiin tuli joitakin muutoksia.

Merkittävä uudistus on myös kunnassa laadittava kotoutumishjelma, jonka myötä luovutaan aiemman lain vaatimusten mukaisesta kotouttamishjelmasta. Kyseessä on lakisääteinen asiakirja, jossa kuvataan kunnan järjestämä kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuus. Laissa säädetään, että kotoutumishjelman tulisi sisältää ainakin kotoutumishjelman aikaista ohjausta ja neuvontaa, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä näiden pohjalta laadittava kotoutumissuunnitelma, monikielinen yhteiskuntaorientaatio, kotoutumiskoulutus ja siihen sisältyvä kielitaidon päättötestaus sekä muita tarvittavia koulutuksia ja palveluita, joiden avulla voidaan edistää mm. asiakkaan kielitaitoa, työllistymistä sekä yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia. Kotoutumishjelman viimeistely on jäänyt kunnassa viime vuonna kesken, mutta ohjelma on tarkoitus saattaa valmiiksi mahdollisimman pian. Jatkossa kotoutumishjelma tulee olemaan jatkuvasti päivitettävä dokumentti.

Rautalammin kunnassa toimii kotouttamishjaaja. Kotoutumistyötä tehdään kunnassa kuitenkin tiiviissä yhteistyössä muun muassa työsuunnittelijan ja kunnan muiden työntekijöiden sekä paikallisten toimijoiden kanssa. Rautalammillla suurin ulkomaidenkansalaisten ryhmä on ukrainalaiset maahanmuuttajat. Ukrainalaisten lisäksi kunnassa asuu muun muassa työn perässä muuttaneita filippiiniläisiä sekä kansainvälisiä opiskelijoita. Tilastokeskuksen mukaan ulkomaiden kansalaisia asui Rautalammillla 31.12.2023 84 henkilöä ja 31.12.2024 100 henkilöä. Ukrainalaisten määrä kunnassa oli vuoden 2023 lopussa 38 henkilöä ja vuoden 2024 lopussa 52 henkilöä. Kotoutumispalveluiden tarpeen uskotaan vahvistuvan tulevanakin vuosina, sillä osa ukrainalaisista uskoo jäävänsä pysyvästi Suomeen. Sotatilanteen pitkittyminen lisää kotikunnan hakijoiden määrää varmasti myös lähitulevaisuudessa.

Sisäministeriön kesällä 2022 tilaaman selvityksen perusteella 66 % tilapäistä suojelua saavista ukrainalaisista ei aio enää palata Ukrainaan tilapäisen suojelun päätyttyä, kun syksyllä 2023 vastaava luku oli 51 % ja kesällä 2022 27 %. Suomeen jääminen edellyttää kuitenkin tavanomaisen oleskeluluvan saamista, koska tilapäinen suojelu on luonteeltaan väliaikaista ja tulee jossain vaiheessa päättymään. Selvityksen perusteella erityisesti kielitaidon kehittyminen ja kuntien palveluiden piiriin siirtyminen ovat tukeneet ukrainalaisten sopeutumista Suomeen.

Maahanmuuttajat ovat merkittävässä roolissa, kun tarkastellaan kunnan väkimäärän kehitystä ja panostaminen toimiviin kotoutumispalveluihin hyödyttää kuntaa monella tavalla. Työikäinen väestö (18–64-vuotiaat) on vähentynyt Rautalammillla, kuten muissakin Pohjois-Savon kunnissa Kuopiota lukuun ottamatta, merkittävästi vuosina 2010–2024 (MDI Public 2025). Maahanmuuton avulla työikäisen väestön määrää saadaan lisättyä, ja onnistuneen kotoutumisen ja asettumisen avulla tulijat saadaan pysymään kunnassa ja alueella. Kunnassa pysymiseen vaikuttavat erityisesti kielen oppiminen, työn tai opiskelupaikan saaminen sekä sopeutuminen paikalliseen yhteisöön. Osa Rautalammillla asuvista ukrainalaisista on tullut jäädäkseen, ja osa heistä on ostanut täältä jo oman asunnonkin.

Vuoden 2025 alusta lähtien kunnalla on ollut velvollisuus maksaa osa työttömyyskorvauksesta kunnassa asuvista työttömistä jo 100 työttömyyspäivän jälkeen. Tämä koskee myös ukrainalaisia työttömiä työnhakijoita. Ukrainalaiset työllistyvät Rautalampi-Suonenjoki alueella pääosin kausitöihin, toukokuusta syyskuuhun. Muun ajan he ovat pääsääntöisesti työttöminä. Työllistyminen talvikaudella on hankalaa; työpaikkoja on vähän, kielitaitoa uupuu, koulutustausta voi olla niukka tai Ukrainassa suoritettu tutkinto ei ole kelpoinen Suomessa.

Suonenjoella alkoi loppuvuodesta 2024 kotoutumiskoulutus, joka päättyi marraskuussa 2025. Koulutuksen aloitti 6 rautalampilaista maahanmuuttajaa, joista 2 on käynyt koulutuksen loppuun. Keskeytyneiden opintojen syyt olivat vaihtelevia; osalla kertyi poissaoloja esimerkiksi Ukrainassa käymisen ajalta ja osa sai töitä. Kotoutumiskoulutus sekä siihen kuuluva kielitaidon testaus ovat osa lain vaatimia kotoutumispalveluita.

Kotoutumiskoulutuksen ja yhteiskuntaorientaation järjestämisen jatkosta Rautalammillä tai Suonenjoella ei ole tällä hetkellä päätöstä, mutta asia on otettava suunnitteluun. Suunnittelussa on huomioitava ainakin koulutuksen järjestämiskustannus sekä se, että opiskelijat pääsevät kulkemaan koulutukseen, jos se järjestetään muualla kuin Rautalammillä.

Elinvoimaisuus ja työpaikat

Elinkeinotoimi edistää Rautalammin kunnan elinvoimaisuutta kuntastrategian mukaisesti. Elinkeinotoimi luo edellytyksiä yrittäjyydelle tuottamalla laadukkaita elinkeinopalveluita yhteistyössä Kehitysyhtiö SavoGrown kanssa. Elinkeinopalveluiden avulla kuntaan saadaan syntymään uusia yrityksiä sekä käynnistettyä toimivissa yrityksissä liiketoiminnankehittämisen- ja investointihankkeita. Näiden toimenpiteiden ansiosta saadaan syntymään uusia työpaikkoja kuntaamme.

Elinvoimaisuutta on myös palveluiden saatavuuden turvaaminen, kunnan vuokra-asuntotarjonnan kehittäminen, teollisuusinvestointien edistäminen ja erityisesti vihreänsiirtymän investointien edistäminen Rautalamilla. Kun kuntaan saadaan investointeja ja uusia työpaikkoja, tämä samalla kasvattaa kunnan verotuloja. Elinvoimaisuuden kannalta merkittävää on myös se, että alueemme työnantajat saavat myös jatkossa osaavaa työvoimaa. Jos alueellamme ei ole riittävästi osaavaa työvoimaa, yritysten kasvuedellytykset ovat silloin tosi heikkoja.

Elinkeinotoimi: Palvelunkuvaus

SavoGrow on Keiteleen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon kuntien omistama kehitysyhtiö. Sen tehtävänä on tuottaa elinkeino- ja aluekehityspalveluja omistajakunnilleen sekä toimia niiden kanssa yhdessä alueen edunvalvojana yritys- ja aluekehittämiseen liittyvissä asioissa.

SavoGrow tarjoaa yrittäjille maksutonta yritysneuvontaa yrityksen koko elinkaaren ajan – aina perustamisesta ja rahoitus- ja investointisuunnitelmista omistajanvaihdoksiin, kasvuun ja kansainvälistymiseen. Yhtiö auttaa yrityksiä löytämään uusia toimitiloja ja tontteja sekä tarjoaa tietoa markkinoista ja liiketoimintamahdollisuuksista. Lisäksi SavoGrow tarjoaa elintarvikealan kehittämispalveluita ja marja-alan asiantuntijapalveluita, jotka ovat saatavilla valtakunnallisesti.

Tällä hetkellä yhtiö keskittää resurssejaan aktiivisen sijoittumispalvelukonseptin kehittämiseen yhdessä omistajakuntien kanssa. Vuonna 2026 painopisteenä ovat myös kokonaisturvallisuuteen liittyvät hankkeet sekä yritysten tukeminen mm. puolustusteollisuuden uusien liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamisessa.

Elinvoimatyössä jatketaan aluemarkkinointitoimia ja toimenpiteitä työvoiman saatavuuden varmistamiseksi (oppilaitosyhteistyön syventäminen, ulkomaisen työvoiman käyttöä tukevat toimet).

SavoGrow kehittää aluetta EU:n ja kansallisen kehittämisrahoituksen turvin, ja kunnat osallistuvat maakunnalliseen ja alueelliseen kehittämishanketoimintaan yhtiön kautta.

SavoGrown työn vaikuttavuuden mittarit on esitetty yhtiön strategiassa. Vuosiraportissa esitetään vaikuttavuusmittareiden toteuma vuosittain (kunta- ja aluekohtaisesti). Lisäksi elinkeinoasiantuntijat raportoivat vastuukunnassaan yhteisesti sovitulla mittareilla/yhteisesti sovitulla tavalla kunkin kunnan tarpeiden mukaisesti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Rautalammin kuntastrategian ja hyvinvointisuunnitelman keskiössä ovat hyvinvoivat kuntalaiset.

Keväällä laadittiin päättyneen valtuustokauden hyvinvointitoimintaa sekä hyvinvoinnin tilaa ja muutoksia koonnut laaja hyvinvointikertomus (kunnanvaltuusto 27.3.2025, §22). Sen pohjalta tiivistetään lyhyen ja keskipitkän ajan tavoitteita alkaneen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmaan.

Rautalammin kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden kokonaiskuva vastaa Pohjois-Savon yleistasoa huolimatta siitä, että Rautalammillä on väestöpohjaan nähden huomattavan monipuoliset ja saavutettavat terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut.

Hyvinvointityön resurssien optimaalisen käytön kannalta olisi olennaista, että yhteiset, selkeät tavoitteet läpäisisivät kaikkea hyvinvointityötä. Tämän takia kunnan omia hyvinvointiin liittyviä suunnitelmia sovitetaan aiempaa vahvemmin yhteen. Samoin sovitetaan yhteen kunnan ja hyvinvointialueen terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa.

Kunnan hyvinvointityöhön liittyvien suunnitelmien ote ei ole ollut erityisen vahvasti strateginen. Suunnitelmien strategisuutta vahvistetaan niin, että suunnitelmiin kirkastetaan palvelukuvauksien rinnalle selkeitä kehittämistavoitteita.

Kunnan hyvinvointisuunnitelman tavoitealueet eli kestävä kehitys päätöksenteossa ja elinympäristön terveellisyys, hyvä mielenterveys sekä kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen ovat osuvat, edistykselliset ja edelleen ajankohtaiset. Tulevan valtuustokauden strategisessa suunnittelussa hyvinvointisuunnitelmaa täydennetään siten, että terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen korostuu nykyisestä enemmän.

Commu-naapuriapupalvelun käyttöä jatketaan, samoin Kaikukortti-palvelua heikoimmassa asemassa olevien hyvinvoinnin tukemiseksi.

Hyvinvointityössä huomioidaan lapsen oikeuksien toteutuminen, erityisesti heikoimmassa asemassa olevat lapset ja nuoret. Lapsen oikeuksista keskeisimmät eli oikeus elämään ja kehittymiseen, syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen sekä osallisuus ja kuulluksi tuleminen ohjaavat kunnan palvelutuotantoa, myös hyvinvointityötä. Tilikaudella 2026 sivistyksen toimialan palveluissa huomioidaan erityisesti vanhemmuuden tukeminen.

Rautalammin kunnan taloutta koskevat tavoitteet talousarvio vuodelle 2026 ja suunnitelma vuosille 2027–2028

Kuntakonsernin terve talous perustuu siihen, että myös konsernin talousarviovuonna 2026 ja taloussuunnitelmavuosina 2027–2028 ovat tasapainossa. Kunnanhallitus asetti talousarvioraamin ohjaamaan kunnan hallintokuntien talousarviovalmistelua varten

Raamin lähtöarvoina toimi voimassa olevan talousarvion 2025 suunnitelmavuosille 2026 2027 arvioitu talouskehitysnäkymä. Lisäksi viitteenä kuluvasta talouskehityksestä käytettiin vuoden 2025 puolen vuoden toteumaa.

Toiminnalliset tavoitteet tulee johtaa Rautalammin kuntastrategian pohjalta ja tavoitteen toteutumista pitää pystyä arvioimaan/mittaamaan. Vuoden 2026 raamin pohjana on vaade hallitusta ja maltillisesta kulukehityksen kasvusta. Raamissa tavoitellaan vähintään nollatulosta, mieluummin ylijäämäistä tilinpäätöstä vuodelle 2026. Kustannustason kasvu tulee sopeuttaa kunnan tulopohjaan. Käytännössä kulujen osalta on hyväksyttävä realistinen 1-2%:n kasvu sekä se, että kunta-alan yleiskorotukset nostavat palkkakuluja noin 3,4 % vuodelle 2026. Toimintakulujen kokonaisuus on kuitenkin pyrittävä pitämään tiedossa olevista korotuksista vuoden 2025 talousarvion tasossa mikä haastaa toimialoja. Rajallisten resurssien kohdentamisessa tarvitaan toimialoittain priorisointia ja valintoja palvelujen sekä palvelutason suhteen. Palvelujen ja palveluverkoston sopeuttamista tarkastellaan suhteutettuna todelliseen käyttäjäarvioon. Talouden tasapainossa pitämisestä tulee kaikkien toimialojen pitää huolta.

Vuoden 2026 investointien pohjana käytetään vuoden 2025 käsittelyssä päätettyjä investointeja. Yllättäviin menoihin on talousarvioesityksessä varattu 60.000 euroa (esim. varautuminen häiriö- ja kriisitilanteet ja huoltovarmuus). Investointien maksimimäärä vuodelle 2026 on 0.7 miljoonaa, pois lukien vesilaitos ja Asunnonhankinnan rahoitus. Investoinneista on laadittava priorisointilista toimialoittain, investoinnin jaksottuessa useammalle vuodelle tulee investoinnista esittää myös sen kokonaiskustannusarvio. Investointien kustannusarviot tulee esittää luotettavalla tavalla, jotta voidaan varmistua, että investointi ei todellisuudessa nouse oletettua arviota suuremmaksi.

Tavoitteet, jotka asetetaan vuosille 2026–2028 esitetään alla. Tavoitteet osoitetaan myös kunnan 100 % tytäryhtiöille. Lisäksi tytäryhtiöiden raportointivelvollisuutta lisätään siten, että raportointi talouden kehityksestä on jatkossa kunnan välitilinpäätösten yhteydessä.

- verotulojen kehitystä seurataan jatkuvasti ja mahdollinen verotulopoikkeama on kompensoitava muilla keinoilla arvioidun tulotason säilyttämiseksi.
- kunnan vuosikatteen on oltava positiivinen vuoden 2026 aikana, mikä voi tarkoittaa säästötoimenpiteitä ja maksujen korotuksia tilanteen muuttamiseksi.
- lainakannan kasvamiseen vaaditaan vahva perustepohja ja strateginen yhteys.

Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden talousarvio vuodelle 2026 ja seuraaville suunnitelmavuosille 2027–2028 on tavoitteellinen ja sisältää kaikkien kunnan toimialojen osalta toimintaympäristön muutokset huomioivaa, reagoivaa ja muutokseen pystyvää kulutehokasta seuranta. Erityisesti tulee huomioida kokonaisuutta seuraavasti

- toimintojen tehostamiseen tähtääviä, mutta laaja-alaisesti harkittuja toimia, joissa huomioidaan rakenteellisten ja kustannustehokkaiden muutosten välttämättömyys
- kulukuria, joka perustuu säännölliseen seurantaan ja raportointiin
- uusien potentiaalisten tuloratkaisujen innovointiin ja käyttöönottoon
- raportointivelvollisuus kerran kuukaudessa johtoryhmässä ja sieltä edelleen kunnanhallitukselle. Lisäksi kaikessa toiminnan uudelleenjärjestelyissä otetaan huomioon kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallistamisen lisääminen, joka koskee läpileikkaavana mallina kaikkia kunnan toimialoja
- lapsiystävällisen kuntamallin huomioiminen

Tulojen ja menojen liian isoa eroa pitää pystyä kaventamaan tavoitteena säilyttää kunnan talouden tasapaino. Kunnan keskeiset tunnusluvut ovat parantuneet viime vuosina. Suunnan on jatkuttava ja tunnuslukujen parempaa seuranta on kehitettävä. Menojen hallinta on ratkaisevaa – erityisesti henkilöstömenot ja palvelujen ostot näyttävät kehittyvän tuloja selvästi nopeammin ja tähän kehitykseen on löydettävä ratkaisuja.

Tulopohja on pystyttävä kehittämään nykyistä monipuolisemmaksi. Vuoden 2027 alusta voimaanastuva valtionosuusuudistus on arvoitus ja lisäksi mahdolliset valtion säästötoimet voivat heikentää osaltaan näkymää. Investointien suunnittelu: nykyinen ylijäämä ja lainojen uudelleen järjestelyjen nettovaikutus antavat pelivaraa investointien kattamiseen ilman lisälainan nostoa.

Ei ole taloudellisesti mahdollista, että toimintakulut kasvavat noin puolen miljoonan euron vuosivauhtia. Erityisesti tulokehityksen ollessa huomattavan vaatimatonta. Toimintakatetta ja vuosikatetta on kyettävä parantamaan nykyisestä tasosta. Rakenteellisilta muutoksilta ei voi välttyä mikä väistämättä tarkoittaa nykyisestä palvelutasosta luopumista. Tulevissa muutoksissa on kuitenkin ensisijaisesti huolehdittava olosuhteisiin nähden mahdollisimman hyvin asiakasnäkökulman toteuttavista tasalaaatuisista palveluista kaikille kuntalaisille. Palvelukokonaisuudet mietitään erityisesti asukas- ja kuntalaisnäkökohta huomioiden. On hyväksyttävä ja pystyttävä perustelemaan kuntalaisille miksi kaikkiin totuttuihin palveluihin ei enää ole mahdollista vastata samalla palvelutasolla kuin ennen. Toimintaa pyritään kuitenkin ratkaisemaan niin, että palvelut ovat joustavia, helposti saavutettavissa ja noudattavat erityisesti matalan kynnyksen -periaatetta. Kuntalaisten toiveita rajoitettujen palvelujen osalta tulee kuunnella tarkalla korvalla. Ovatko supistetut aukioloajat myös kuntalaisten ajatus oikea-aikaisuudesta? Muutoksessakin on muistettava kuntastrategia ja sen on oltava perustoimintaa ehdottomasti ohjaava tekijä jatkossakin.'

Konserniohjeet ja tavoitteet

Kuntakonsernin muodostavat kunta ja sen tytäryhteisöt. Tytäryhteisöjä ovat yhteisöt, joissa kunnalla on kirjanpitolain mukaisesti määräysvalta. Talousarvio laaditaan ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa asetetaan toiminnan ja talouden vuosittaiset tavoitteet. Kuntakonsernia tulee johtaa kokonaisuutena kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta ja strategisten tavoitteiden mukaisesti. Valtuusto päättää osana kuntastrategiaa omistajapolitiikasta sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tytäryhteisöt luokitellaan strategisen ja taloudellisen merkityksen sekä riskien perusteella. Omistajaohjauksella huolehditaan, että tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Konserniohje on omistajaohjauksen keskeinen väline. Konserniohjeen vähimmäissisällöstä säädetään kuntalain 47 §:ssä. Konserni ohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöille. Konsernivalvonta on tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä riskienhallinnan seuranta.

Rautalammin kunnan sisäinen valvonta – järjestäminen ja painopisteet vuodelle 2026

1. Sisäisen valvonnan järjestäminen – periaatteet ja vastuut

Rautalammin kunnan sisäinen valvonta perustuu kuntalain, kunnan hallintosäännön ja konserniohjeen määräyksiin. Sen tarkoituksena on varmistaa, että:

- kunnan toiminta on **taloudellista, tuloksellista ja tehokasta**,
- kunnan varat ja omaisuus ovat **turvattuja**,
- päätöksenteko on **läpinäkyvää ja lainmukaista**,
- riskit tunnistetaan ja niitä hallitaan ennakoivasti,
- kunta ja kuntakonserni toimivat **yhtenäisesti ja johdetusti**.

Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu kolmeen tasoon:

1. **Valtuusto** päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.
2. **Kunnanhallitus** vastaa valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä.
3. **Johtoryhmä ja toimialat** vastaavat operatiivisesta valvonnasta ja riskienhallinnan käytännön toteutuksesta.

Konsernitasolla sisäisen valvonnan vastuut toteutetaan tytäryhtiöiden omistajaohjauksen kautta. Yhtiöiden tulee raportoida kunnan ohjeiden mukaisesti taloudestaan, riskeistään sekä sisäisen valvonnan toteutumisesta osana välitilinpäätösraportointia.

2. Sisäisen valvonnan nykytila Rautalammissa

Kunnalla on vakiintuneet käytännöt, mutta toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset – kuten sote-kiinteistöjen vajaakäyttö, TE-palvelujen järjestämisvastuut ja konserniyhtiöiden taloushaasteet – edellyttävät sisäisen valvonnan päivittämistä ja vahvistamista.

Esimerkiksi:

- tytäryhtiöiden taloudellinen seuranta on aiemmin ollut riittävää, mutta ei riitä vastaamaan tuleviin investointitarpeisiin,
- toimintayksiköiden menokuri vaihtelee,
- tietoturvariskit ja digitaalisen asiainnin haasteet ovat lisääntyneet,
- palveluverkkoon ja kiinteistöihin liittyvät riskit ovat kasvussa.

3. Sisäisen valvonnan painopisteet vuodelle 2026

Vuoden 2026 talousarviovuosi asettaa kunnalle poikkeuksellisen suuren tarpeen vahvistaa sisäistä valvontaa. Painopisteet tulee kohdistaa niihin osa-alueisiin, joihin kohdistuu suurin taloudellinen tai toiminnallinen riski.

1. Talouden tasapainon turvaaminen

- Menokehityksen seuranta kuukausiraportoinnilla (johtoryhmä → kunnanhallitus).
- Toimialakohtainen vastuu poikkeamien välittömään korjaamiseen.

- Palvelujen ostojen ja ostopalvelusopimusten sisäinen auditointi.
- Maksu- ja taksapäätösten ajantasaisuus ja kustannusvastaavuus.

2. Konserniohjaus ja tytäryhtiöiden talousvalvonta

- Asunnonhankinta Oy:n investointisuunnitelmien tiivis seuranta.
- Kunnan riskitakauksista, lainoista ja vakuusarvoista laaditaan erillinen riskikartoitus.
- Yhtiöiden raportointivelvollisuus kytketään kunnan välitilinpäätösprosessiin.
- Kunnanhallituksen roolia vahvistetaan omistajapolitiikan toteuttajana.

3. Kiinteistöjen hallinta ja vajaakäytön riskit

- Sote-kiinteistöjen ja kunnanviraston tilojen käyttöastearvio 2026–2028.
- Kiinteistökohtaiset kululaskelmat ja päätökset luopumisesta tai uudelleenkäytöstä.
- Kiinteistöriskien (kosteus, sisäilma, energiatehokkuus) vuosittainen arviointi.

4. TE-palvelut ja kotoutuminen – uuden tehtäväkentän valvonta

- Työllisyyspalvelujen kustannusvaikutusten seuranta kuukausitasolla.
- Pitkäaikaistyöttömyyden taloudellisten vaikutusten raportointi.
- Kotoutumispalvelujen järjestämisen valvonta: koulutukset, orientaatio, kustannusjako.
- Valtionosuuden riittävyyden seuranta ja ennakointi.

5. Henkilöstöön liittyvät riskit ja osaamisen varmistaminen

- Kunta-alan 3,4 % palkkakustannusnousun seuranta yksikkökohtaisesti.
- Poissaolojen, työhyvinvoinnin ja rekrytointinäköymien valvonta.
- Sisäisen sijaisjärjestelmän kehittäminen.
- Osaamisen ja koulutustason arviointi erityisesti uusissa lakisääteisissä tehtävissä.

6. Tietoturva ja digitalisaatio

- Tietoturvapoikkeamien raportointiprosessin vahvistaminen.
- Tietosuoja-asetusten (GDPR) toteutumisen varmistaminen kaikissa yksiköissä.
- Etätyön ja sähköisen asioinnin turvallisuuskäytännöt.
- Varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan päivitys vuoden 2026 aikana.

7. Riskienhallinnan integrointi kaikkeen päätöksentekoon

- Riskiraportti vähintään kaksi kertaa vuodessa.
- Riskikartoitusten pakollisuus kaikissa isommissa investointiesityksissä

RAUTALAMPI 2030

"Tulevaisuuden Rautalampi on entistä elinvoimaisempi paikkakunta, joka toimii maaseudun suunnannäyttäjänä. Luontoon, kulttuurihistoriaan ja yhteisöllisyyteen pohjautuva rautalampilaisuus on elämäntapa ja identiteetti, joka tunnetaan myös kuntarajojen ulkopuolella."

VISIO**ELINVOIMAOHJELMA 2025****SOTE-ALAN YRITYSTEN
ERIKOISTUMINEN****METSÄ**
VARALLISUUDEN
HYÖDYNTÄMINEN**MATKAILUPALVELUJEN
TUOTTEISTAMINEN****PALVELURAKENTEEEN
TURVAAMINEN****LÄHIRUOKA****TAVOITETTAVUUTTA
PARANTAVAT KOKEILUT****TOHOLAHDEN
YRITYSPUISTON
KEHITTÄMINEN****HYÖTY****ELÄVÄ
KUNTAKESKUS****MARKKINOINTI**

KEHITTÄMISHANKKEISTA

**RAUTALAMPILAISEN
HEIMON
HYÖDYNTÄMINEN****PAIKKA-
RIIPPUMATON
TYÖ****KANSALLISPUISTO
YHTEISTYÖN ALUSTANA****DIGITAALISESTI
LÄSNÄOLEVA
KUNTA****VERKOSTOMAINEN
YHTEISTYÖ
YRITYSTEN VÄLILLÄ****PARAS
YRITYSILMAPIIRI****KANNATTAVAN
KASVUN
TAVOITTELU****KOKEILEVA TOIMINTAKULTTUURI****YHTEISÖLLISYYS****ASUMINEN****TOIMENPITEET****PAINOPISTEET****HOIVA-
ALA****MAA- JA
METSÄTALOUS****TEKNOLOGIA-
TEOLLISUUS****MATKAILU****KÄRKITOIMIALAT****TURVALLISUUS***Tasa-arvo, inhimillisuus,
oikeudenmukaisuus,
suvaitsevaisuus ja
välittäminen.***KESTÄVÄ
KEHITYS JA
YMPÄRISTÖ****TALOUDELLISUUS***Elinvoimaisuus,
saavutettavuus ja
tehokkuus.***KULTTUURI JA
YHTEISÖLLISYYS****ARVOT**

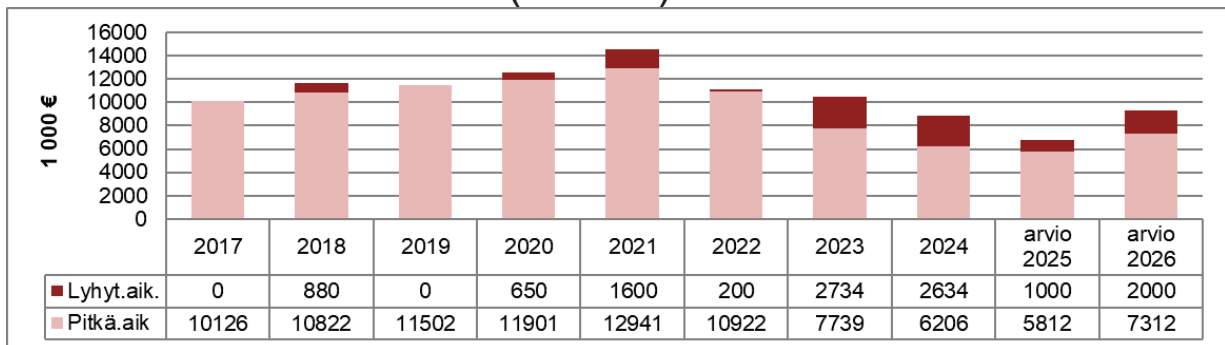
VUODEN 2026 TALOUSARVIO TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN (ULKOISET 1000€)

TULOT	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Käyttötalous	2 585	2 688	2 233
Tuloslaskelmaosa	10 435	10 310	10 699
Investointi	67	428	357
Rahoitusosa ilman tilap.lainoja	1 100	1 000	1 500
Yhteensä	14 187	14 426	14 789

MENOT	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Käyttötalous	10 887	11 837	11 762
Tuloslaskelmaosa	266	300	200
Investointi	477	824	1 052
Rahoitusosa ilman tilap.lainoja	1 634	650	700
Yhteensä	13 264	13 611	13 714

Taulukossa vertaillaan vuoden 2025 talousarviota muutoksineen vuoden 2026 talousarvioon. Taulukko kertoo sen, miten tilanne vaihtelee käyttötalouden, investointien ja esim. lainarahoituksen suhteen.

LAINATILANNE 31.12. (1000 €)

ASUKASLUKU 31.12.2024

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Yhteensä	3196	3121	3053	3033	2964	2933	2935
Muutos	-59	-75	-68	-20	-69	-31	2
Naiset	1595	1567	1518	1506	1467	1465	1465
Miehet	1601	1554	1535	1527	1497	1468	1470

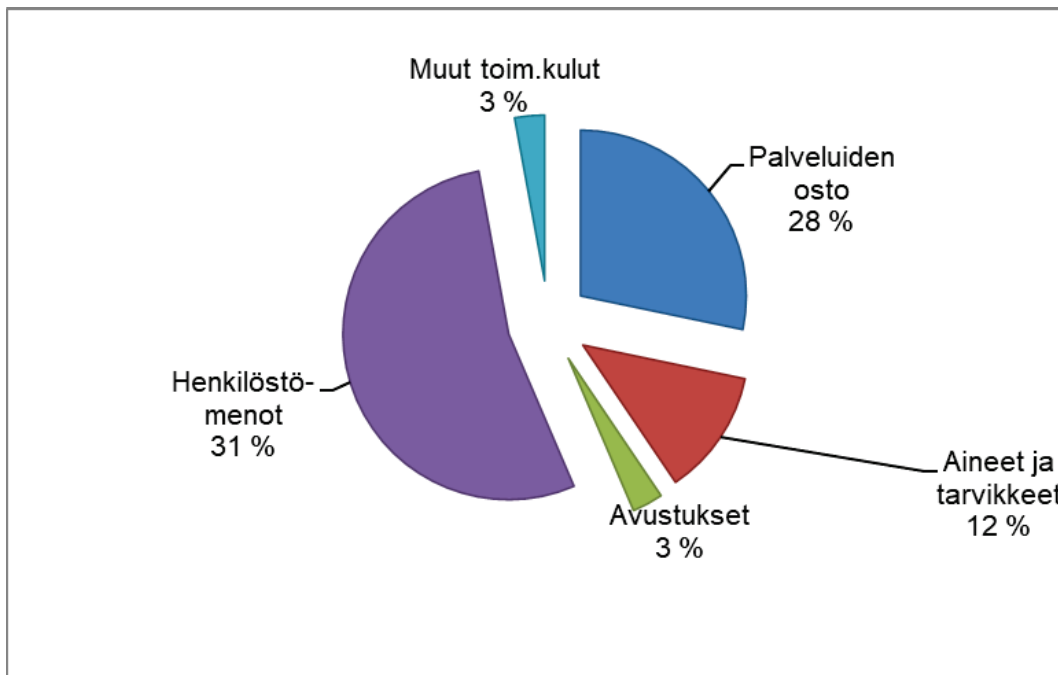

VEROPROSENTIT VUONNA 2026

Tuloveroprosentti	9,90 %			
Kiinteistöveroprosentit				
Yleinen kiinteistövero	1,30 %			
Vakituisen asuinrak. kiinteistövero	0,75 %			
Muiden asuinrak. kiinteistövero	1,35 %			
Yleishyöd. yhteisöjen kiinteistövero	0,00 %			
Tuulivoima	3,10 %			
Tuloveroprosentti kuntalaisille on 22,5 %, mutta kuntaan siitä tuloutuu vain 9,9 %				

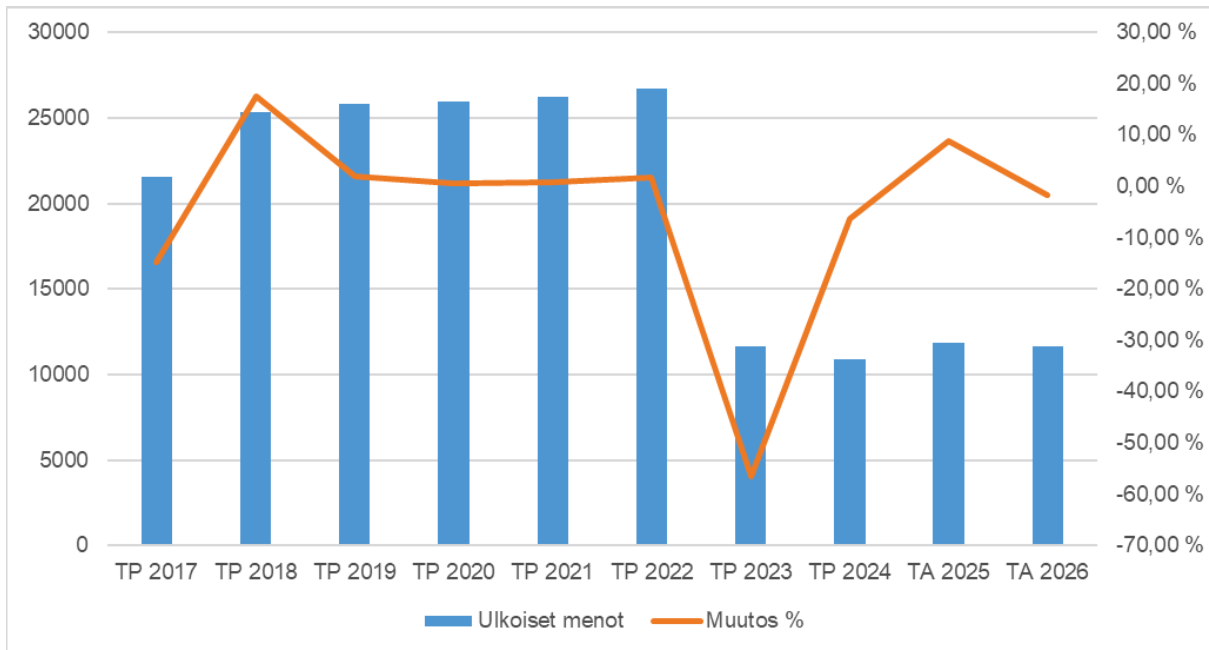
TOIMINTAMENOT MENOLAJEITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Menolaji	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Henkilöstömenot	6 066	6 301	6 233
Palveluiden osto	2 943	3 375	3 290
Aineet ja tarvikkeet	1 199	1 459	1 430
Avustukset	358	354	350
Muut toim.kulut	321	348	338
Yhteensä	10 887	11 837	11 641

ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2017– TA2026 (1000 €)

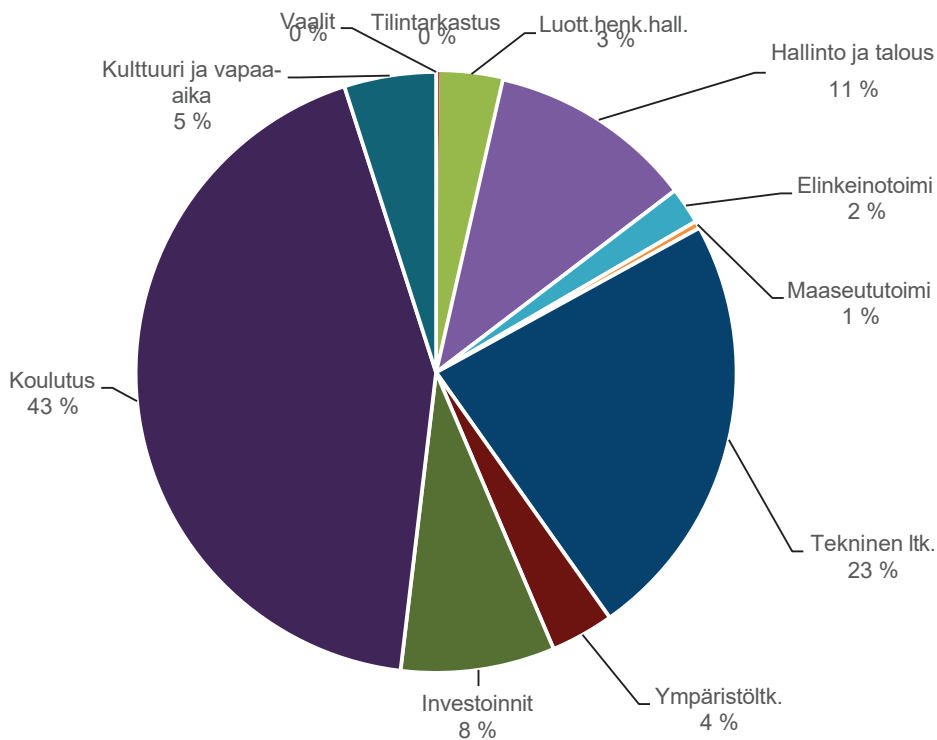

MENOT TOIMINNOITTAIN (ULKKOISET 1000€)

Menolaji	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Vaalit	23	5	0
Tilintarkastus	23	23	24
Luott.henk.hall.	493	453	429
Hallinto ja talous	1 046	1 374	1 405
Elinkeinotoimi	236	257	251
Maaseututoimi	47	52	50
Koulutus	5 460	5 688	5 479
Kulttuuri ja vapaa-aika	623	636	627
Tekninen lautakunta	2 545	2 927	2 942
Ympäristölautakunta	391	422	433
Investoinnit	477	824	1 052
Yhteensä	11 364	12 661	12 692

Taulukko kertoo miten eri toimintojen menot ovat muuttuneet ja mikä on niiden suhteellinen osuus kunnan menoista.

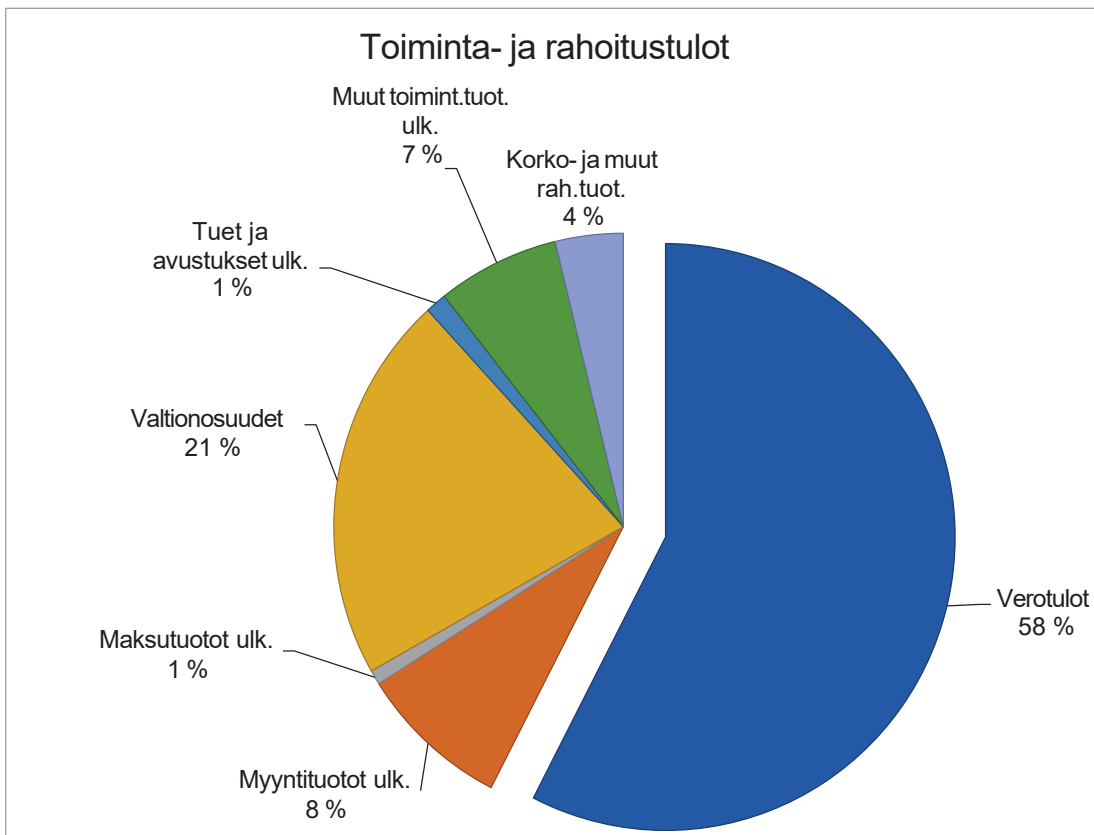

TOIMINTA- JA RAHOITUSTULOT (1000 €)

	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Verotulot	7 016	7 110	7 443
Valtionosuudet	2 715	2 700	2 766
Myyntituotot ulk.	960	1 213	1 095
Maksutuotot ulk.	129	111	103
Tuet ja avustukset ulk.	422	245	153
Muut toimintatuotot ulk.	1 074	1 120	883
Korko- ja muut rah.tuotot	703	500	490
Satunnaiset tuotot	0	0	0
Yhteensä	13 019	12 999	12 933

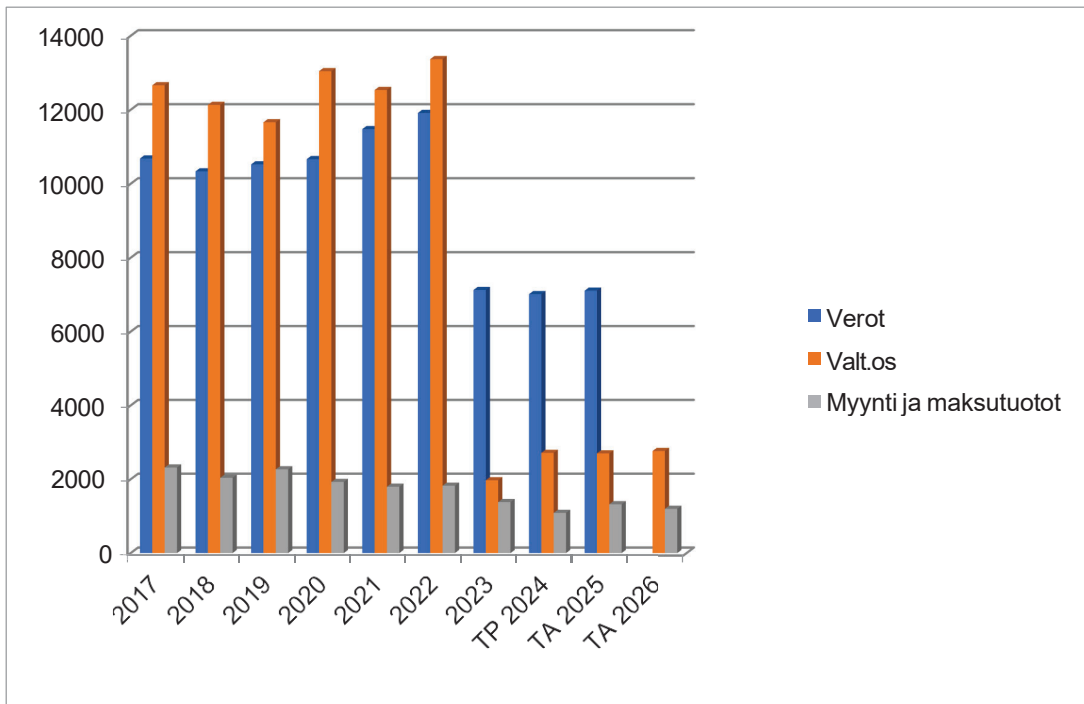
Taulukosta ja kuviosta nähdään kunnan riippuvuus verotuloista ja valtionosuuksista.

SUURET TULORYHMÄT (1000€)

	Verot	Valt.os	Myynti ja maksutuotot
2017	10683	12663	2318
2018	10336	12132	2041
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
2021	11477	12535	1798
2022	11914	13369	1826
2023	7128	1972	1382
TP 2024	7016	2715	1089
TA 2025	7110	2700	1323
TA 2026	7443	2766	1198

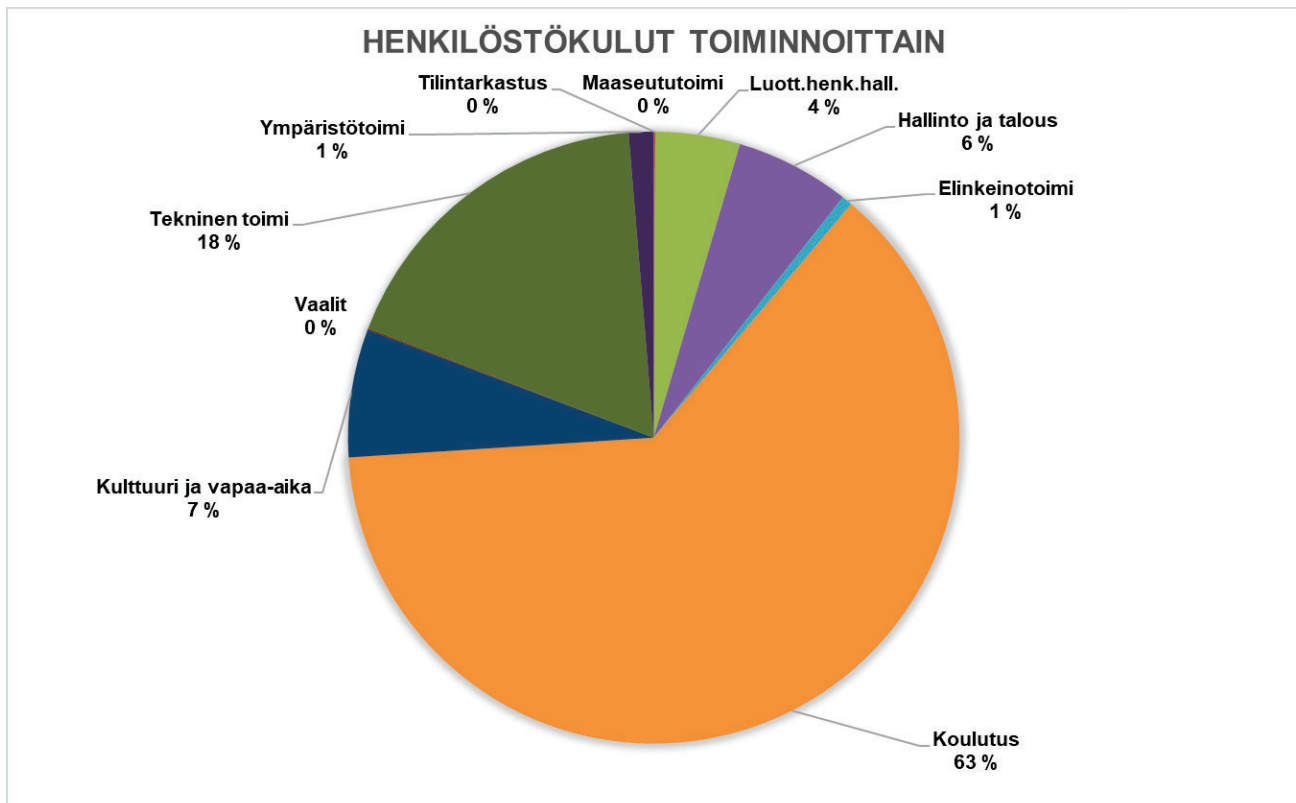

HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)

Menolaji	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Vaalit	19	4	0
Tilintarkastus	4	5	5
Luott.henk.hall.	260	280	266
Hallinto ja talous	475	382	369
Elinkeinotoimi	32	36	31
Maaseututoimi	0	0	0
Koulutus	3777	4006	3984
Kulttuuri ja vapaa-aika	417	427	415
Tekninen toimi	1047	1127	1122
Ympäristötoimi	83	83	90
Yhteensä	6114	6350	6282

Kuvio osoittaa henkilöstön sijoittumisen kunnan eri sektoreille sekä siinä tapahtuneet muutokset.

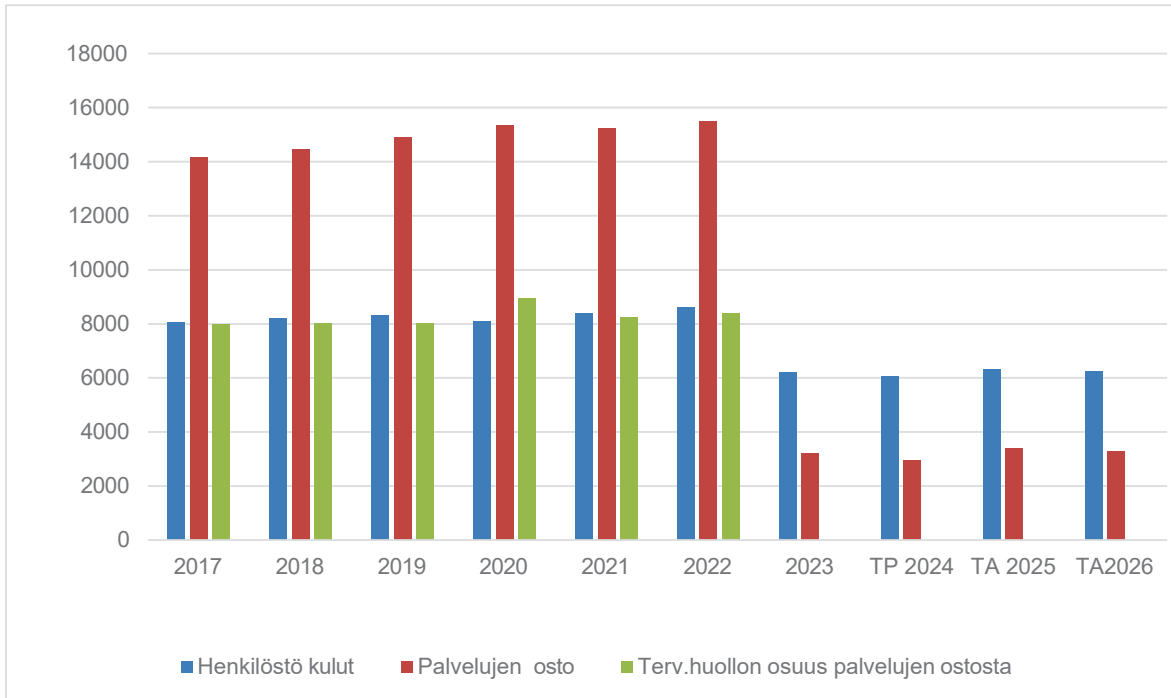

HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO (1000€)

Taulukossa ja kuviossa vertailtu henkilöstökuluja ja palvelujen ostoja.

	Henkilöstö	Palvelujen	Terv.huollon osuus
	kulut	osto	palvelujen ostosta
2017	8037	14147	7994
2018	8221	14470	8033
2019	8307	14913	8008
2020	8095	15327	8947
2021	8368	15217	8224
2022	8621	15509	8391
2023	6206	3204	0
TP 2024	6066	2943	0
TA 2025	6300	3375	0
TA2026	6233	3290	0

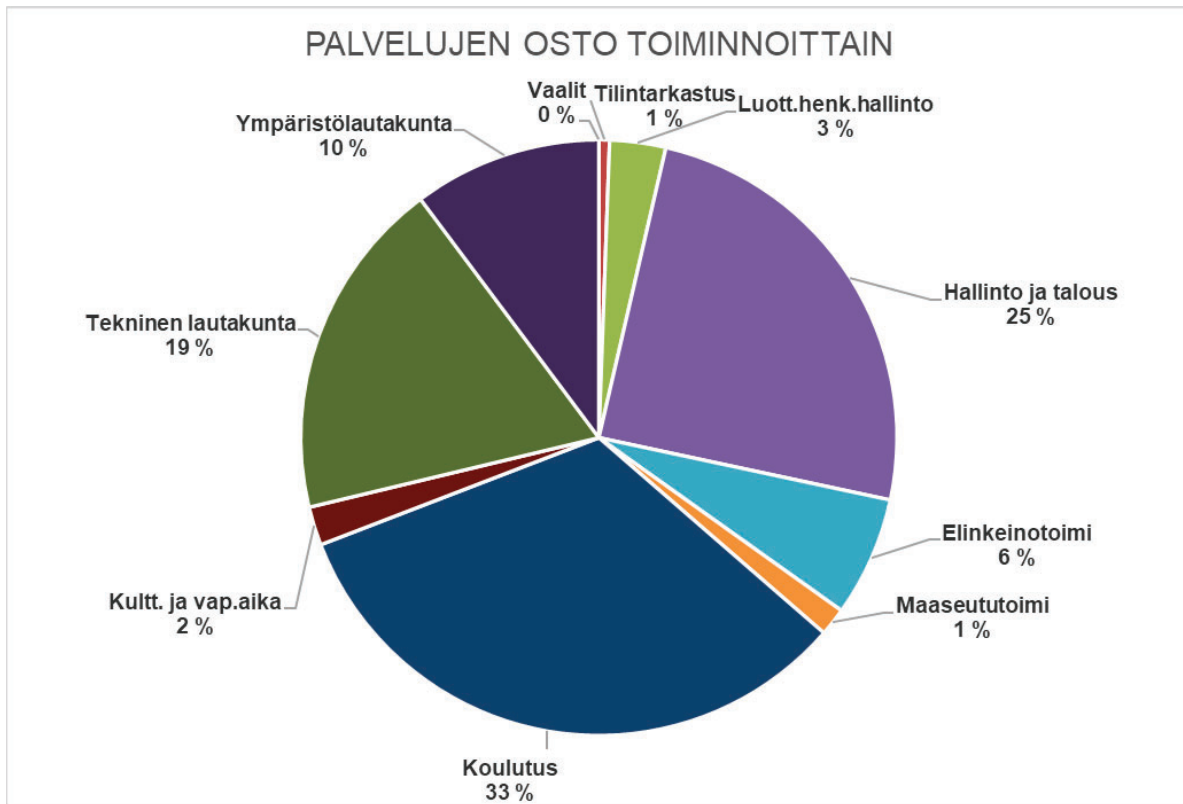

PALVELUJEN OSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Käyttötalous	TP 2024	%	TA 2025	%	TA 2026	%
Vaalit	3	0,1	1	0,0	0	0,0
Tilintarkastus	17	0,6	18	0,5	19	0,6
Luott.henk.hallinto	164	5,6	105	3,1	100	3,0
Hallinto ja talous	472	16,0	769	22,8	814	24,7
Elinkeinotoimi	198	6,7	216	6,4	214	6,5
Maaseututoimi	47	1,6	52	1,5	50	1,5
Koulutus	1 153	39,2	1 229	36,4	1 078	32,8
Kultt. ja vap.aika	78	2,7	60	1,8	69	2,1
Tekninen lautakunta	504	17,1	591	17,5	610	18,5
Ympäristölautakunta	307	10,4	334	9,9	336	10,2
Yhteensä	2 943	100	3 375	100	3 290	100

TALOUSARVION SITOVUUS

Talousarvion toimeenpanosta

Talousarvion sitovuus

1. Käyttötalouden määrärahojen sitovuus
 - 1.1 Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat toimielintasolla ja antaa kunnanhallitukselle tehtäväksi päättää määrärahoista tehtävätasolla.
 - 1.2 Kunnanhallitus määrittelee täytäntöönpano-ohjeissa lautakuntien ja viranhaltijoiden päättäväisyyden määrärahojen edelleen jaossa.
 - 1.3 Teknisen toimen talousarviossa rakennusten jakamattomissa erissä olevaa vuosikorjauksiin tarkoitettua määrärahaa voidaan siirtää kunnanhallituksen päätöksellä toteutuneiden kustannusten suhteessa muille hallintokunnille, tehtäväalueille ja tulosityksiköille.
 - 1.4 Kunnanhallitus voi talousarviovuoden aikana tehdä muutoksia kunnanvaltuuston toimielintasolla hyväksymään talousarvioon niin, että talousarvion ulkoisten menojen loppusumma ei näiden muutosten seurauksena kasva.

KÄYTTÖTALOUSOSA

OSASTOJEN TOIMINTA 2026

130 Tilintarkastus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi jäsentä. Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHT-tilintarkastajan tai tarkastusyhteisön. Kuluvalle valtuustokauden 2025-2028 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa.
Vastuhenkilö hallintojohtaja
Tehtävä tilintarkastus
Sitovia tavoitteita 1. Tilinpäätös 2025 2. Tilintarkastussuunnitelman toteuttaminen 3. Arviointissuunnitelman toteuttaminen
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Henkilöstöriskit, epäselvät tavoitteet ja/tai mittarit. Dokumentoitu tieto puutteellista tai virheellistä.
Tunnusluvut ja mittarit 1. Aikataulussa valmistunut, asianmukaisesti tarkastettu tilinpäätös. 2. Tilintarkastussuunnitelman toteutuminen suunnitellusti, tilintarkastuskertomus valmistuu ajallaan. 3. Arviointikertomuksen valmistuminen toukokuun loppuun mennessä
Toiminnan painopistealueet 2026 Sivistystoimi

130 Tilintarkastus	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-21943	-22289	-24256	9 %	-1967
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-21943	-22289	-24256	9 %	-1967
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-852	-1032	-994	-4 %	38
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-852	-1032	-994	-4 %	38
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-22794	-23321	-25250	8 %	-1929
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-7,76	-7,87	-8,74		

18 Luottamushenkilöhallinto	
Toiminnan kuvaus / palveluajatus	
Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta. Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat. Kunnanjohtaja 1, hallintojohtaja 30%	
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja	
Tehtävä Kunnanvaltuusto on asukkaiden valitsema kunnan ylin toimielin. Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on kokonaisvastuu kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus on kunnan keskeinen toimielin. Sen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.	
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)	
1. Kestävä talouden tasapaino 2. Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteistoiminnan kehittäminen (arviointi kerran vuodessa) 3. Avoimuus ja luottamus kuntalaisten kanssa	
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle	
Talouden tasapainottamiseen liittyviä tavoitteisiin ei pystytä sitoutumaan, koulutuksiin ja iltakouluihin ei osallistuta aktiivisesti aito vuorovaikutus tavoitteena, resurssipula osallistavien tilaisuuksien järjestämisessä ja tiedottamisessa kuntalaisille.	
Tunnusluvut ja mittarit	
1. Vuosikate kattaa poistot, tilinpäätös vähintään tasapainossa 3. Koulutuksiin osallistumisprosentti vähintään 90%. Itsearviointi kerran kahdessa vuodessa. 2. Kuntalaistilaisuuksien määrä vähintään 2 kertaa vuodessa, osallistujia vähintään 20	
Toiminnan painopistealueet 2026	
Tasapainoinen ja kestävä talous, yhteinen strateginen suunta, kuntaviestintä ja osallisuus	

18 Luottamushenkilöhallinto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	139383	112500	95000	16 %	-17500
M E N O T (ulkoiset)	-493349	-452635	-429450	-5 %	23185
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-353966	-340135	-334450	-2 %	5685
Suunnitelmapoistot	-386474	-34121	-34120	0 %	1
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-40376	-46079	-46109	0 %	-30
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-40376	-46079	-46109	0 %	-30
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-780816	-420335	-414679	-1 %	5656
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-265,76	-141,81	-143,54		

170 Yleishallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Yleishallinnon palvelualue sisältää hallintopalvelut, yhteispalvelupisteen, henkilöstöhallinnon, kunnallisverotuksen (kunnan osuus verokustannuksista), työllisyyspalvelut, tyky-toiminnan, (asuntoasiat), ay- ja työsuojelutoiminnan ja työterveyshuollon. Hallintopalveluihin kuuluvat mm. keskusvaalilautakunta, valtuuston, kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston esittelijä/sihteeripalvelut. Henkilöstö: hallintojohtaja 20%, hallintosihteeri 70%, kotouttamisohjaaja 100%
Vastuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Tuottaa yleishallinnon palvelut
Sitovia tavoitteita 1. Henkilöstön hyvinvointi, abc mallin vakiinnuttaminen normaaliksi osaksi arjen toimintaa. (elinvoima) 2. Tiedonhallintamallin täydentäminen ja päivitys (viestintä, vuorovaikutteisuus) 3. Yhteistyö TE-alueen kanssa: toimivat käytänteet, sujuva asiakaspalvelu yhdessä kunnan täydentävien palveluiden kanssa. (elinvoima)
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Työttömyys kasvaa, työllisyysalueen kustannusten merkittävä kasvu.
Tunnusluvut ja mittarit 1. Pulssikyselyn tulokset positiiviset, selkeä vuosikello toiminnalle. 2. Päivitetty tiedonhallintamalli. 3. Kustannukset eivät ylitä ostopalveluiden osalta työllisyyspalveluihin saatu VOS-rahoitusta. Ns. sakkomaksu jäävät alle 200.000 €.
Toiminnan painopistealueet 2026 Työllisyyspalvelut

170 Yleishallinto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	48483	59900	38500	36 %	-21400
M E N O T (ulkoiset)	-434839	-775486	-774378	0 %	1108
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-386356	-715586	-735878	3 %	-20292
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	22048	32000	30000	6 %	-2000
Menot (sisäiset)	-21696	-26046	-22715	-13 %	3331
TOIMINTAKATE (sisäiset)	351	5954	7285	-22 %	1331
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-386005	-709632	-728593	3 %	-18961
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-131,38	-239,42	-252,20		

Yleishallinto, Työllisyyspalvelut
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Työnhakijoille ja työnantajille kohdennetut työllistymistä ja rekrytointia edistävät paikalliset palvelut yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen, paikallisen yritystoiminnan ja ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä tarvittavien työ- ja toimintakykyä selvittävien palvelujen koordinointi hyvinvointialueen, KELA:n ja työeläkevakuutuksen palvelujärjestelmän piiriin.
Vastuuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Työllisyyspalvelut
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Tiiviin yhteistyön kehittäminen ja jatkaminen nopean työllistymisen mahdollistamiseksi yhteistyössä paikallisen yritystoiminnan kanssa elinvoimalupauksen ja kuntastrategian mukaisesti. 2. TE24-uudistuksen myötä Kuopion työllisyysalueen kanssa tehtävän yhteistyön vakiinnuttaminen toimivaksi yhteistyökäytänteeksi asiakasohjauksen työparimallia hyödyntäen. Sujuva tiedonkulku Kuopion työllisyysalueen ja kunnan täydentävien työllisyyspalvelujen välillä rautalampilaisten työnhakija -asiakkaiden työllistämiseksi. 3. Omien täydentävien työllisyyspalvelujen keinoin turvataan kuntalaisille pikainen ja asiantunteva ohjaus- ja neuvontapalvelu sekä koordinointi monialaisen verkostoyhteistyön palvelujen toteuttamiseksi HVA:n, KELA:n, työeläkevakuutuksen oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. 4. Työllisyyspalvelujen lisäksi maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja työllistymistä ja kotoutumista tuetaan ensisijaisesti yhteistyössä kunnan kotoutumispalvelujen sekä SavoGrown-hankkeiden kautta. Em. tavoitteilla pyritään estämään työttömien työnhakijoiden määrän kasvua ja työttömyyden pitkittymistä sekä edistämään työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamista paikallisen palveluohjauksen keinoin kohtaanto - ongelman vähentämiseksi.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle TE24-uudistuksen ja sen toiminnan käynnistymiseen liittyvät haasteet. Hyvinvointialueen palvelujen saatavuuden haasteet. Ottaen huomioon kokonaisuudessaan koko Suomen sekä paikallistason työllisyystilanteen, on työttömyydestä aiheutuvien kulujen kohoaminen todennäköistä jatkossakin.

180 Taloushallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpito- ja tilipalvelut (ostopalvelu) Tilipalvelu Varanka Oy, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintaa, hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana.
Vastuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Tuottaa taloushallinnon palvelut
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Toimivat taloushallinnon palvelut. 2. Taloushallinnon toteutuminen oikein ja ajallaan päätöksenteon tueksi (talouden tasapaino), järjestelmän kehittäminen edelleen.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle henkilöstöriskit
Tunnusluvut ja mittarit 1. Sujuvat, selkeät prosessit. 2. Raportointi sujuvaa, virheetöntä 3. Kuukausiraportointi valmistuu sovituksessa aikataulussa (100 %) 4. Tilinpäätös valmistuu määräajassa ilman olennaisia tilintarkastushuomautuksia 5. Ostolaskujen keskimääräinen käsittelyaika enintään 10 vrk 6. Ostolaskujen automaattitiliöintien lisääminen 25% vuodesta 2025 7. Tietoturva- ja tietosuojatoimien määrä on 0% 8. Järjestelmäkoulutuksiin osallistuneiden osuus 100% avainkäyttäjistä
Toiminnan painopistealueet 2026 Kulujen hallinta

180 Taloushallinto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	27532	35000	30000	14 %	-5000
M E N O T (ulkoiset)	-610666	-598171	-630912	5 %	-32741
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-583134	-563171	-600912	7 %	-37741
Suunnitelmapoistot	-53853	0	0	0 %	0
Tulot (sisäiset)	400686	385732	430553	-12 %	44821
Menot (sisäiset)	-7367	-8535	-7890	-8 %	645
TOIMINTAKATE (sisäiset)	393319	377197	422663	-12 %	45466
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-243669	-185974	-178249	-4 %	7725
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-82,94	-62,74	-61,70		

26 Elinkeinotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Rautalammin elinkeinotoimen palvelut tuottaa Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, jossa Rautalammin kunta on yksi kuudesta omistajasta. Kehitysyhtiö tuottaa kunnassa yrityspalvelua (elinkeinoasiantuntija) lähipalveluna sekä kehittämishanketoimintaa. Kehitysyhtiön toiminta perustuu kunnan ja yhtiön väliseen palvelusopimukseen ja kehittämishanketoiminnan kohdentamisesta vastaa kehitysyhtiön hallitus. Yhtiö ei siis ole kunnan suorassa budjettiohjauksessa, vaan ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen keinoin. Kehitysyhtiön kautta tapahtuvan hanketoiminnan lisäksi kunnalla voi olla omaa kehittämishanketoimintaa.

Vastuuhenkilö

Kunnanjohtaja

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Elinkeinopalveluiden tuottaminen tehokkaina lähipalveluina: Toimivien yritysten kehittämishankkeiden edistäminen, alkavien yritysten neuvonta ja omistajanvaihdosten edistäminen (Kuntastrategia)
2. Sijoittautumispalveluiden käynnistäminen Kehitysyhtiö SavoGrow Oy kanssa. Toholahden teollisuustonttien markkinointi (Kuntastrategia)
3. Vuokra-asumisen kehittäminen Rautalammin kunnassa (Elinvoimaohjelma, Kuntastrategia)
4. Työllisyyspalveluiden kehittäminen yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen kanssa, jotta erityisesti pitkäaikaistyöttömyys saadaan vähenemään Rautalammin kunnassa (Kuntastrategia)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloustaantumien jatkuminen ja syveneminen

Tunnusluvut ja mittarit

Elinkeinopalveluiden määrälliset tavoitteet:

- Yritysten kehityshankkeet 10 kpl
- Perustetut yritykset 5 kpl
- Näiden avulla syntyneet uudet työpaikat 15 kpl

Sijoittautumispalveluiden määrälliset tavoitteet:

- Toholahden teollisuusalueen uudesta tonttimaasta puolet myyty tai vuokrattu vuoden 2027 loppuun mennessä.

Vuokra-asumisen kehittämisen määrälliset tavoitteet:

- Uusien vuokra-asuntojen (12 huoneistoa) rakentamisen aloittaminen vuoden 2026 aikana

Toiminnan painopistealueet 2026

Elinvoimaohjelman toteutumisen seuranta.

26 Elinkeinotoimi	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	1160	0	0	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-236470	-257475	-250884	-3 %	6591
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-235310	-257475	-250884	-3 %	6591
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-5029	-5483	-5160	-6 %	323
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-5029	-5483	-5160	-6 %	323
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-240339	-262958	-256044	-3 %	6914
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-81,80	-88,72	-88,63		

270 Maaseututoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden kaupunkien sekä Kaavin, Leppävirran, Rautalammin, Rauta-vaaran, Siilinjärven, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueella toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelujen tehtävänä on huolehtia maaseudun elinkeinojen, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämisestä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta.

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen toimielimiä ovat maaseutulautakunta, sen mahdollisesti asettamat jaostot sekä sen alainen palveluorganisaatio, Sydän-Savon maaseutupalvelu.

Yhteistoiminta-alueella turvataan maaseutuhallinnon palvelujen saatavuus ja toiminta siten, että toiminta on tehokasta, tasapuolista ja avointa.

Vastuhenkilö

Maaseutujohtaja Juha Nykänen

Tehtävä

Maaseutuhallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän ja eläinten pitopaikkojen rekisteröinti sekä hukkakauran torjuntaan liittyvät tehtävät.

Yhteistoiminta-alueen isäntäkunta Siilinjärvi on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen, missä on määritelty palvelutavoitteet viljelijätukihallinnon osalta.

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

Tavoitteet 2022-2026

VALTUUSTON SITOVAT TAVOITTEET*Valtuustokauden
tavoite**Tavoite ja -taso 2026**Seurattavat mit-
tarit**Riski-arvio***KETTERÄ KEHITTÄJÄ**

Osallistutaan yritysten toimintaedellytyksiä vahvistaviin kehityshankkeisiin

Osallistutaan maatalayritysten kilpailukykyä investointeja, omistajanvaihdoksia ja yrittäjien hyvinvointia edistäviin kehittämishankkeisiin ja -toimenpiteisiin sekä maaseudun elinkeinojen toimintaympäristön ja työvoiman saantia edistäviin kehittämistoimenpiteisiin.
Maaseutupalvelun omana hankkeena toteutetaan selvitys hajautetun biokaasutuotannon toteuttamiseksi.

Kehittämistoimenpiteet

Valtion säästötoimet maaseudun kehittämisrahoitukseen

Henkilöstön koulutustarjonta tukee maaseutuhallinnon viranomais- ja kehittämistoimintaa.

Riittävä, asiakkaiden tarpeisiin vastaava osaaminen EU-ohjelma- kauden toimeenpanoon

Koulutukset
Asiakaspalautteet

Äkillisiä muutoksia lainsäädännössä ja ohjeissa ei ehditä omaksua toimeenpanon kannalta riittäväällä laajuudella

Palveluverkko vastaa kuntalaisten tarpeita laadullisesti, alueellisesti ja määrällisesti

Sydän-Savon maaseutupalvelu toimii entistä tiiviimmin osana täydentyvää verkostoa, missä maatalouden eri viranomais- ja kehittämistahot sekä sidosryhmät tekevät yhteistyötä asiakaslähtöisesti, valmentajamaisella otteella.

Toimintakulut
Verkostoyhteistyö

Yhteistyö ei toimi riittävällä tavalla. Verkoston toimijat eivät sitoudu yhteisiin päämääriin.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Talousarvion toteutumista valvotaan kuukausittaisilla raportoinnilla sekä kolmannesvuosittain toteutettavalla valtuustoraportoinnilla. Toiminnasta raportoidaan myös sopimuskuntia ja toteumaraportit käsitellään maaseutulautekunnassa. Maaseutupalvelun toiminnan toteutumisesta valvotaan myös ruokaviraston toimesta. Tietoturvan osalta maaseutuhallinnossa on toimeenpantu maksajaviraston tietoturvalähtöisen tietoturvallisuuden hallintamallin ISO/IEC 27001:2022-pohjaiset vaatimukset ja soveltamistapa.

Tunnusluvut ja mittarit

Lautakunnan asettamat tavoitteet	TP 2024	TA 2025		TS 2027	TS 2028
Yhteistoiminta-alueen aktiivimaatilat	1473	1459		1400	1370
Maksetut maataloustuet, M€	56	60		58	58
Maaseutuviranomaistehtävät					
- Maatilaa / htv	161	162	160	157	163
- €/aktiivimaatila	420	444	457	475	486
- €/peruslohko	18,12	18,72	18,69	19,45	19,51
Maaseutuyritysten kehittäminen*					
€/aktiivimaatila	83,19	107,29	90,78	90,00	91,97
€/maaseutualueen asukas	1,81	2,29		1,86	1,86

**ei sisällä erillisten kehittämishankkeiden kustannuksia / kuntavastinrahaa*

Toiminnan painopistealueet 2026

Aktiivimaatilojen määrän vähentyessä maatilojen keskimääräinen koko kasvaa. Samalla kasvaa myös maatilayrityskohtainen työmäärä viljelijätukien käsittelyssä maaseutuhallinnossa. Hallinnolliset tarkastukset ovat lisääntyneet. Uutena tehtävänä on tullut maataloustoiminnan satelliittiseurannan kuvatulointatehtävät. Sydän -Savon maaseutupalvelu käsittelee vuodessa noin 2500 kuvatulointatehtävää. Maatalouden poikkeusoloihin liittyvät varautumistehtävät ovat myös lisääntyneet.

Suurpetoeläinten aiheuttamat vahingot ovat kaksinkertaistuneet vuoden 2023 36 vahinkoarvio-käynnistä vuoden 2025 70 vahinkoarviokäyntiin. Rauhoitettujen lintujen aiheuttamat vahinkoarviokäynnit ovat lisääntyneet vuoden 2024 5 arviokäynnistä vuoden 2025 60 arviokäyntiin ja lisänneet vahinkoarviontiin liittyvää työtä merkittävästi. Ennusteet viittaavat siihen, että niin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen kuin luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettujen lajien vahinkoriski säilyy korkeana myös tulevina vuosina.

Maaseudun kehittäminen tähtää siihen, että maaseudulla on hyvät edellytykset monenlaiselle yritystoiminnalle ja eri-ikäisten ihmisten asumiselle. Kehittämistyössä pyritään näkemään erilaisten alueiden mahdollisuudet ja edistämään niitä. Maatilataustaiseen yritystoimintaan liittyviä asiantuntijapalveluja sekä kehittämistoimiin liittyvää kokonaisvaltaista neuvontaa ja ohjausta annetaan maaseutuhallinnon yhteispalveluyksiköllä käytössä olevien resurssien puitteissa. Erilaisia

kehittämistoimenpiteitä tehdään tiiviillä yhteistyöllä muiden maaseudun kehittämistoimijoiden kanssa. Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n Leader-ohjelmasta rahoitetulla Lannasta Euroja -hankkeella kootaan tietoa biokaasutuotannon edellytyksistä Kehittämisyhdistys Kalakukon toiminta-alueella. Vuonna 2026 biokaasutuotannon edellytyksiä selvitetään myös Sisä-Savon kuntien alueella.

270 Maaseututoimi	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-47263	-52120	-49772	-5 %	2348
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-47263	-52120	-49772	-5 %	2348
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-1270	-1441	-1435	0 %	6
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-1270	-1441	-1435	0 %	6
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-48533	-53561	-51207	-4 %	2354
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-16,52	-18,07	-17,72		

404 Sivistyksen hallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Sivistyksen hallinto tarjoaa tukipalveluja sivistyksen toimialan yksiköille ja vastaa HYTE-koordinaatiosta kunnassa.
Vastuuhenkilö Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Tehtävä Sivistyspalvelujen ja hyvinvointia tukevien palvelujen laadukas ja vaikuttava järjestäminen
Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. kestävään tulevaisuuteen tähtäävien kehittämishankkeiden tuki yksiköille: UKK3.0, LYK 2. päivitetään toimintaa ohjaavaan suunnitelmiin näkyviksi lapsen oikeuksien toteutuminen 3. perehdytetään henkilöstö lapsen oikeuksiin 4. kehitetään työkaluja ja toimintamalleja lapsivaikutusten arvioinnin vahvistamiseen 5. HYTE-työssä kehitetään konkreettisia työkaluja tai toimintamalleja ynnä verkostoja vanhemmuuden tukemiseen sekä 6. ikäihmisten osalta yksinäisyyden vähentämiseen sekä osallisuuden ja naapuriavun vahvistamiseen
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle 1a. UKK3.0-hanke toteutuu laajassa kuntaverkostossa, jonka toiminnan tuloksellisuus ei ole yksin Rautalammin kunnan toimin vaikutettavissa 1b, 2-4 LYK-hanke ulottuu kuntaorganisaatiossa sivistyksen toimialan ulkopuolelle, tuloksellisuus ei ole yksin sivistysosaston vaikutettavissa - 5 ja 6 tavoitteen toteutuminen edellyttää laajaa yhteistyötä kunnan yksiköiden kesken sekä kunnassa kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa
Tunnusluvut ja mittarit 1a: UKK3.0-projektissa piirtyy selkeä kuva etenemisestä OPH:n rahoituskauden jälkeen - Mittari: näkymä projektin jatkosta hahmottuu / näkymä projektin jatkosta ei hahmotu ja projekti ajetaan alan 1b ja 2: ohjelmia ja suunnitelmia päivitetty lapsen oikeuksien näkökulmasta - Mittari: kaikki suunnitelmat päivitetty 1b ja 3: perehdytetyn henkilöstön ja yksikköjen määrä - Mittari: 90% henkilöstöstä ja yksiköistä perehdytetty 1b ja 4: LAVA-materiaaleja tuotettu, vähintään 1 pilotointi toteutettu, koulutuksista on jaettu tietoa - Mittari: pilotointi toteutettu / Ei toteutettu - Mittari: Lava-materiaalia on tarjolla / ei ole tarjolla - Mittari: koulutuksista on jaettu tietoa / ei ole jaettu tietoa 5: syntyy materiaalipankki vanhemmuuden tukemiseen sekä toimintamalli tiedon jakamiseen, jaettujen tietopakettien määrä, tilaisuuksien määrä - Mittari: materiaalia on jaettu / ei ole jaettu - Mittari: tilaisuuksia on järjestetty / ei ole järjestetty 6: syntyy toimintamalli, jaetaan tietoa - Mittari: toimintamalli syntyy / toimintamallia ei synny - Mittari: tietoa on jaettu / tietoa ei ole jaettu

Toiminnan painopistealueet 2026

- UKK3.0 hankkeen eteneminen perusopetuksessa
- LYK-prosessin jalkauttaminen koko organisaatioon,
- Vanhemmuuden tukeminen
- Ikäihmisten yksinäisyystyö sekä osallisuuden ja naapuriavun vahvistaminen

404 Sivistyksen hallinto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-99729	-104052	-98651	-5 %	5401
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-99729	-104052	-98651	-5 %	5401
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	456	500	500	0 %	0
Menot (sisäiset)	-2027	-1612	-2181	35 %	-569
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-1570	-1112	-1681	51 %	-569
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-101299	-105164	-100332	-5 %	4832
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-34,48	-35,48	-34,73		

410 Perusopetus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Perusopetus tarjoaa kaikille lapsille tiedolliset ja taidolliset välineet elämässä pärjäämiseen. Arvomme sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaamme. Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Tavoitteenamme on omat vahvuutensa tunteva, rohkeaksi toimijaksi kasvava oppilas, joka saa tarvittavat valmiudet elämään ja jatko-opintoja varten.
Vastuuhenkilö Perusopetuksen rehtori
Tehtävä Perusopetus antaa pohjan laajan yleissivistyksen muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen sekä valmiudet toisen asteen opintoihin. Opetus edistää osallisuutta ja kestäväää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Se edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Lähde: <i>Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014</i>
Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. Kouluinnostuksen ja oppimisesta kiinnostumisen kasvattaminen 2. Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen ja aikuisten välittävän läsnäolon lisääminen 3. Vanhemmuuden vahvistaminen ja yhteistyö kotien kanssa
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle 1. Työrauhaongelmat ja henkilöstön kuormitus 2. Toimintamallien puute tai vakiintumattomuus, henkilöstön kuormitus 3. Toimintamallien kehittymättömyys
Tunnusluvut ja mittarit Palautekyselyn kysymykset: 1) <i>Oppiminen kiinnostaa minua: tavoite Pohjois-Savon ka. 2,9</i> 2) <i>Opettajat kiinnittävät huomiota oppilaiden hyvinvointiin: tavoite Pohjois-Savon ka.3,1</i> <i>Minua kannustetaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan: tavoite enemmän kuin nykyinen 3,0 (P-S ka. 2,9)</i> 3) <i>Ajatuksiani kuunnellaan (huoltaja kysely: 3,8) koulun tapaamisissa ja oppilaskyselyn hyvinvointiosion ka: tavoite ka. kasvanut edellisestä (4,0 AK ja 3,5 YK) Koko P-S ka.4,0 AK, 3,5 YK</i>
Toiminnan painopistealueet 2025 Oppilaiden kouluinnostuksen ja osallisuuden kasvattaminen ja aikuisten välittävän läsnäolon vahvistaminen. Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen kotona ja koulussa.

410 Perusopetus	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	275520	86400	100000	-16 %	13600
M E N O T (ulkoiset)	-2937531	-2912247	-2532254	-13 %	379993
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-2662011	-2825847	-2432254	-14 %	393593
Suunnitelmapoistot	-223370	-214451	-144533	-33 %	69918
Tulot (sisäiset)	25466	25400	24000	6 %	-1400
Menot (sisäiset)	-481646	-429399	-458518	7 %	-29119
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-456179	-403999	-434518	8 %	-30519
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-3341561	-3444297	-3011305	-13 %	432992
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-1137,36	-1162,04	-1042,33		

420 Lukio
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Rautalammin lukio tarjoaa laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa. Meille on tärkeää, että huolehdimme lähialueen vetovoimaisuudesta ja kannamme vastuuta paikallisesti, valtakunnallisesti ja myös globaalisti. Pidämme huolta, että lasten oikeudet toteutuvat läpi kaiken toimintamme. Opetamme opiskelijoillemme akateemisten taitojen lisäksi taitoja itsenäiseen elämään ja itsensä kehittämiseen. Yrittäjämäinen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät koulumme arjessa ja toiminnassa. Välitämme toisistamme. Henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisiä toiminta- ajatuksiamme. Tavoitteenamme on hyödyntää paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olla aktiivinen toimija myös kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä. Yhteistyö Rautalammin ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran. Teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin.
Vastuuhenkilö Lukion rehtori
Tehtävä Laadukkaan lukiokoulutuksen tarjoaminen osana Rautalammin kunnan koulutoimea
Sitovia (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. Vanhemmuuden tukeminen 2. Opiskelijamäärä syksyllä 2026 vähintään 120 3. Uusia kansainvälisiä opiskelijoita vähintään 5 syksyllä 2026.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle 1. Vanhemmat eivät innostu koulun tarjoamasta toiminnasta tai informaatiosta. 2. Kilpailu opiskelijoista kiristyy nuorten määrän vähetessä valtakunnallisesti. Lisäksi ratsastusta tarjoavien lukiodien määrä kasvaa. 3. Uusille KV-opiskelijoille tulevat lukuvuosimaksut vaikeuttavat opiskelijoiden mahdollisuuksia Suomessa.
Tunnusluvut ja mittarit 1. Kv-opiskelijoiden huoltajakontaktien määrä. Kv-opiskelijoiden huoltajille suunnattuja etätapaamisia väh. 4 per lukuvuosi 2. Huoltajille suunnattujen tapahtumien ja viestinnän määrä. Suomalaisten opiskelijoidemme huoltajille suunnattuja etätapaamisia väh. 4 per lukuvuosi Uusien opiskelijoidemme huoltajille 1 livetapaamisena järjestettävä infopäivä Kaikkien opiskelijoidemme huoltajille tarkoitettu livetapaaminen kerran lukuvuodessa 3. Toteutuva opiskelijamäärä: väh. 120 4. Uusien kv-opiskelijoiden määrä: väh. 10
Toiminnan painopistealueet 2026 Lukuvuoden 2025–2026 teemana on ”Teknologia osana oppimista”. Painopisteet: - Ratsastus - Teatteri - Markkinointi - Kansainvälisyys

420 Lukio	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	55835	18100	14100	22 %	-4000
M E N O T (ulkoiset)	-1058272	-1040110	-1141200	10 %	-101090
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-1002437	-1022010	-1127100	10 %	-105090
Suunnitelmapoistot	-114733	-114733	-114733	0 %	0
Tulot (sisäiset)	3388	4400	4400	0 %	0
Menot (sisäiset)	-146907	-147678	-182986	24 %	-35308
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-143519	-143278	-178586	25 %	-35308
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-1260689	-1280021	-1420419	11 %	-140398
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-429,10	-431,86	-491,66		

4210 TUVA-koulutus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
TUVA-koulutus tarjoaa mahdollisuuden toisen asteen koulutuksen suuntaa hakeville omien toiveiden ja näköalojen kirkastamiseen sekä opiskeluvalmiuksien vahvistamiseen.

Vastuuhenkilö
Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä
Yhteistyössä Suonenjoen kaupungin ja SavoGrow-kuntien kanssa toisen asteen tutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)
1. Nuorten tarpeita huomioivat koulutuspolut ja -ratkaisut (elinvoima & hyvinvointi, viestintä & vuorovaikutus; hyvä mielenterveys, kuntalaisten osallisuuden lisääminen)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Toiminnan suunnittelua vaikeuttaa osallistujamäärän ennakoimattomuus.

Tunnusluvut ja mittarit
Toiselle asteelle edenneiden nuorten %-osuus.

Toiminnan painopistealueet 2026
Nuorten tarpeita huomioivat, joustavat ratkaisut.

440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus	
Toiminnan kuvaus / palveluajatus	Sisä-Savon kansalaisopiston tarjonnassa on Rautalammin kunnan alueella monipuolisesti kursseja eri-ikäisille kuntalaisille. Yleisöluennot ovat kaikille avoimia. Kurssisuunnittelua tehdään kuntalaisia osallistaen. Kuopion konservatorio järjestää taiteen perusopetusta musiikissa. Opetus on pitkäjännitteistä musiikillisten taitojen ja valmiuksien kartuttamista. Oppilaat esiintyvät kunnassa toteutettavissa tilaisuuksissa. Harrastusmahdollisuudet tukevat lapsen oikeutta elämään ja kehittymiseen.
Vastuuhenkilö	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Tehtävä	Hyvinvointia tukevien vapaa-aikapalvelujen monipuolinen tarjoaminen kuntalaisille. Tietojen, taitojen kartuttaminen ja jalostaminen sekä fyysisen kunnon monipuolinen kohottaminen.
Sitovia tavoitteita	Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Kurssitarjonta sisältää monipuolisesti ainakin liikuntaa, eri taiteenalojen kursseja, kädentaitoja ja kieliä. 2. Kurssimäärä supistuu enintään 10%, 3. Konservatorion oppilasmäärä on vähintään 7 4. konservatorion kanssa syntyy uusi oppilaspaikkasopimus
Keskeiset riskit	Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Kunnalla ei ole suoraa edustusta oppilaitosten hallinnossa, ja näkemyksen välittyminen on epäsuoraa. Valtio suunnittelee taiteen perusopetuksen rahoituksen ja lainsäädännön kokonaisuudistusta.
Tunnusluvut ja mittarit	Kansalaisopisto Opetustuntien määrä vähintään 1900 Toteutuneet kurssit vähintään 80 Konservatorio Opetustuntien määrä vähintään 320 - Oppilaiden määrä vähintään 7.
Toiminnan painopistealueet 2026	Hyvinvointinäkökulman vahvistaminen, palvelun saatavuuden varmistaminen ja vahvistaminen.

440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-80386	-86000	-88200	3 %	-2200
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-80386	-86000	-88200	3 %	-2200
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-80386	-86000	-88200	3 %	-2200
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-27,36	-29,01	-30,53		

450 Joukkoliikenne
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Joukkoliikennepalvelu mahdollistaa kyliltä asioiminen kirkonkylälle, kirkonkylältä joukkoliikennemuorot Suonenjoelle ja Kuopioon sekä toimivat vaihtoyhteydet eri puolille Suomea. Joukkoliikennedytydet tukevat lapsen oikeuksista osallisuutta.
Vastuhenkilö Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Tehtävä Joustavaa asumista tukevat joukkoliikennepalvelut
Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Tiedotuksen kehittäminen 2. Matkaketjuajattelun vahvistaminen 3. Liikennetarjonnan supistaminen vastaamaan talouden resursseja
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Kustannuskehitys on ennakointitonta. Näkemyksen välittyminen ELYn suuntaan on haastavaa, kuntien tarpeet ja näkemykset poikkeavat toisistaan. ELY-liikenteessä kustannuspaine on merkittävä.
Tunnusluvut ja mittarit - Matkustajamäärän kehitys • Mittari: Nykyisellä vuorotarjonnalla matkustajamäärän kasvu +1% - Matkaketjujen muodostuminen määrä • Mittari: vähintään yhdelle vuorolle / yhdeltä vuorolta on junayhteys Rautalammin / Rautalammin - Aikataulukulkaisujen määrä ja jakelujen määrä • Mittari: Vähintään kaksi julkaisua
Toiminnan painopistealueet 2026 Kunnan sisäisestä liikenteestä tiedottaminen tehokkaasti - ELY-liikenteeseen näkemyksen välittäminen matkaketjujen parantamiseksi

450 Joukkoliikenne	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-36241	-40000	-42500	6 %	-2500
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-36241	-40000	-42500	6 %	-2500
Suunnitelmapiistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-36241	-40000	-42500	6 %	-2500
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-12,34	-13,50	-14,71		

453 Varhaiskasvatus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Varhaiskasvatuksen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja Rautalammin varhaiskasvatussuunnitelmaan.
Vastuuhenkilö Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja
Tehtävä Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.
(Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus Karvin arvioinnin toteuttaminen: toteutunut / ei ole toteutunut Tiimipalaverit 1-2 krt kk: toteutunut / ei ole toteutunut Pedagoginen tiimi ja talon palaveri toteutuu kaksi kertaa kk toimintakauden aikana: toteutunut / ei ole toteutunut 2. Vanhemmuuden tukeminen Yhteiset tapahtumat lapsilla ja huoltajilla varhaiskasvatuksessa 1 kr / vuosi: Toteutunut / ei ole toteutunut Asiakasraadin kokoontuminen 2 krt / vuosi: toteutunut / ei ole toteutunut Kasvatusvarttien tai vasukeskustelujen toteuttaminen: toteutunut / ei ole toteutunut 3. Hyvinvoinnin tukeminen Luonnon vuosikellon valmistuminen: toteutunut / ei ole toteutunut Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset 2 krt / vuosi: toteutunut / ei ole toteutunut Mielenhyvinvoinnin abc-mallin suunnitelmankonkreettisten tavoitteiden kirjaaminen auki tai entisen suunnitelman konkreettisten tavoitteiden toteuttamista: toteutunut / ei ole toteutunut
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle 1. Toimintaan ei sitouduta, henkilöstön poissaolot 2. yhteisiä tapahtumia ei järjestetä tai niihin ei saada osallistettua perheitä 3. hyvinvoinnin ja positiivisen toimintakulttuurin ylläpitämiseen ei sitouduta, henkilöstön poissaolot
Tunnusluvut ja mittarit 1. Mitataan Karvin kyselyjen toteutumista ja pedagogisen osaamisen lisääntymistä sekä koulutuksiin osallistumisen määrällä että eri tiimien toteutumisten määrällä. 2. Mitataan yhteistyön määrää, kuinka monta kertaa vuodessa yhteisiä tapahtumia järjestetään ja toteutuvatko asiakasraadin palaverit, vasut ja lapset puheeksi keskustelut. 3. Luodaan luonnonvuosikello ja mitataan työhyvinvointiryhmän kokoontumisen määrää ja tehdään mielenhyvinvoinnin abc-mallin suunnitelma tai jatketaan entisen suunnitelman toteuttamista

Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus	Toteutunut	Ei ole toteutunut
Karvin arvioinnin toteuttaminen		
Tiimipalaverit lkm/kk		
Pedagoginen tiimi & talon palaveri kokoontuu krt/vk		
Vanhemmuuden tukeminen		
yhteiset tapahtumat lkm/v		
Asiakasraadin yhteiset kokoontumiset krt/v		
Vasu- ja lapset puheeksi keskustelujen toteutuminen		
Hyvinvoinnin tukeminen		
Luonnon vuosikellon tekeminen		
Työhyvinvointi ryhmän kokoontumiset lkm/v		
Mielenhyvinvoinnin abc-suunnitelman tai entisen suunnitelman toteuttaminen		
Toiminnan painopistealueet 2026 • Lapsen oikeudet ja niiden toteutuminen: • Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus • Lapsen edun ensisijaisuus • Oikeus elämään ja kehittymiseen • Lapsen näkemyksen kunnioittaminen • Vanhemmuuden tukeminen		

453 Varhaiskasvatus	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	82027	88243	81500	8 %	-6743
M E N O T (ulkoiset)	-1103623	-1332860	-1403126	5 %	-70266
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-1021596	-1244617	-1321626	6 %	-77009
Suunnitelmapoistot	-8880	-8483	-10142	20 %	-1659
Tulot (sisäiset)	17396	17300	17400	-1 %	100
Menot (sisäiset)	-315245	-344569	-336141	-2 %	8428
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-297849	-327269	-318741	-3 %	8528
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-1328325	-1580369	-1650509	4 %	-70140
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-452,12	-533,19	-571,31		

454 Esiopetus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetussuunnitelman perusteisiin ja Rautalammin esiopetussuunnitelmaan.
Vastuuhenkilö Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja
Tehtävä Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.
Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. Laadukas pedagoginen esiopetus Hyödynnetään Karvin laadunarviointijärjestelmää ja kehitetään toimintaa. Tuetaan henkilöstön pedagogista osaamista pedatiimeilla, mahdollisuudella osallistua koulutuksiin ja jakaa tietoa muille talonpalavereissa ja omissa tiimeissä. 2. Vanhemmuuden tukeminen Tuetaan lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta yhteisillä tapahtumilla ja retkillä. Huoltajia tuetaan lisäämällä huoltajien tietoa lapsen kehitykseen, kasvuun ja tukeen liittyvissä asioissa ja kerrotaan opiskeluhuollon ja hyvinvointialueen palveluista lapsille ja perheille yhteisissä keskusteluissa, esimerkiksi kasvatusvarteissa ja vasukeskusteluissa. Asiakasraadien kokoukset ylläpitävät huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä lasten eduksi. 3. Hyvinvoinnin tukeminen Lisäämme lasten hyvinvointia luontoyhteyttä vahvistamalla metsäeskaritoimintaa, jatkamalla liikunnallista toimintatapaa askelia lisäämällä ja luomalla luontovuosikellon toiminnan tueksi. Lapset otetaan osalliseksi mukaan suunnittelemaan luonnossa tapahtuvaa toimintaa. Lasten ääntä kuunnellaan lasten kehitykselle ominaisimmilla tavoilla: lapsia havainnoimalla, haastatteleamalla ja lasten kokouksissa. Hyvinvoivat lapset tarvitsevat hyvinvoivia aikuisia, joten tuetaan henkilöstön hyvinvointia jatkamalla hyvinvointiryhmän toimintaa ja jatketaan mielenhyvinvoinnin abc-mallin mukaista toimintaa ja pyritään positiivisen toimintakulttuurin ylläpitämiseen.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle 1. Toimintaan ei sitouduta, henkilöstön poissaolot 2 yhteisiä tapahtumia ei järjestetä tai niihin ei saada osallistettua perheitä 3. hyvinvoinnin ja positiivisen toimintakulttuurin ylläpitämiseen ei sitouduta, henkilöstön poissaolot
Tunnusluvut ja mittarit 1. Laadukas pedagoginen esiopetus Karvin arvioinnin toteuttaminen: toteutunut / ei ole toteutunut Tiimipalaverit 1 krt kk: toteutunut / ei ole toteutunut Pedagoginen tiimi ja talon palaveri toteutuu kaksi kertaa kk toimintakauden aikana: toteutunut / ei ole toteutunut 2. Vanhemmuuden tukeminen Yhteiset tapahtumat lapsilla ja huoltajilla varhaiskasvatuksessa 1 krt / vuosi: toteutunut / ei ole toteutunut Asiakasraadien kokoontuminen 2 krt / vuosi: toteutunut / ei ole toteutunut Kasvatusvarttien tai vasukeskustelujen toteutuminen: toteutunut / ei ole toteutunut 3. Hyvinvoinnin tukeminen Luonnon vuosikellon valmistuminen: toteutunut / ei ole toteutunut Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset 2 krt / vuosi: toteutunut / ei ole toteutunut 4. Mielenhyvinvoinnin abc-mallin suunnitelman konkreettisten tavoitteiden kirjaaminen auki tai entisen suunnitelman konkreettisten tavoitteiden toteuttamista: toteutunut / ei ole toteutunut

Laadukas pedagoginen esiopetus	Toteutunut	Ei ole toteutunut
Lasten esiopetussuunnitelmien laatiminen ja arviointi		
Tiimipalaverit lkm/kk Pedagoginen tiimi & talon palaveri kokoontuu krt/vk		
Huoltajien ja lasten osallisuuden lisääminen		
Lasten kokoukset sekä lapsien havainnoinnin toteutuminen. lkm/kk		
Asiakasraadin yhteiset kokoontumiset krt/v		
Asiakastyytyväisyyskysely huoltajille		
Hyvinvoinnin tukeminen		
Tunne ja kaveritaitojen harjoittelu säännöllisesti lkm/kk		
Työhyvinvointi ryhmän kokoontumiset lkm/v		
Toiminnan painopistealueet 2026 • Lapsen oikeudet ja niiden toteutuminen: • Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus • Lapsen edun ensisijaisuus • Oikeus elämään ja kehittymiseen • Lapsen näkemyksen kunnioittaminen • Vanhemmuuden tukeminen		

454 Esiopetus	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	35658	0	0	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-144389	-172871	-172985	0 %	-115
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-108730	-172871	-172985	0 %	-115
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	2179	2100	2100	0 %	0
Menot (sisäiset)	-28127	-20122	-14839	-26 %	5283
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-25948	-18022	-12739	-29 %	5283
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-134679	-190893	-185724	-3 %	5168
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-45,84	-64,40	-64,29		

460 Nuorisotoimi
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Nuoret kohtaava ja tavoitettava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoinna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuorisotoimi koordinoi myös mm. kerhotoimintaa, nuorten kesätyöllistymistä, lapsiparlementtitoimintaa ja nuorisovaltuustotoimintaa. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Erityisnuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä. Koulunuorisotyöntekijä vastaa pääsääntöisesti kouluilla toteutettavasta nuorisotyöstä. Toimintaa ohjaa YK:n hyväksymä kansainvälinen lapsen oikeuksien sopimus.
Vastuhenkilö Vapaa-aikasihteeri, 70% työajalla
Tehtävä Laadukkaiden nuorisopalvelujen järjestäminen.
Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. Rakentaa toimiva lapsiparlamentti Rautalammin kuntaan. 2. Tiedottaa huoltajia ajankohtaisista aiheista eri viestintäkanavien kautta. 3. Nostaa aktiivisesti esille kouluterveyskyselyn tuloksia ja toimenpiteitä.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Taloudelliset haasteet.
Tunnusluvut ja mittarit Vuosi 2026: Nuorisotilakävijöitä 2215 ja etsivän asiakkaita vuodessa 41.
Toiminnan painopistealueet 2026 Monikanavainen tiedottaminen.

460 Nuorisotoimi	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	74365	99500	42500	57 %	-57000
M E N O T (ulkoiset)	-168543	-217491	-202219	-7 %	15272
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-94178	-117991	-159719	35 %	-41728
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-19720	-18125	-18787	4 %	-662
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-19720	-18125	-18787	4 %	-662
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-113898	-136116	-178506	31 %	-42390
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-38,77	-45,92	-61,79		

4460 HYTE
Toiminnan kuvaus / palveluajatus HYTE-toiminnassa koordinoidaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä kunnassa.
Vastuuhenkilö sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Tehtävä Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tuottamalla merkityksellisen arjen palveluja sekä jakamalla tietoa.
Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman kytkeminen kunnan muihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja strategiaan 2. LYK-mallin jalkauttaminen koko organisaatioon 3. Sateenkaarevien nuorten tukemiseksi yhteishankkeen toteuttaminen neljän kunnan verkostossa 4. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen Commu-palvelulla ja Kaikukortti-toiminnalla
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Olennaisten asiakasryhmien tavoittaminen
Tunnusluvut ja mittarit 1. hv-suunnitelma on kytketty kunnan muuhun ohjelmatyöhön 2. LYK-mallin kaikki tavoitealueet huomioitu: ohjelmien ja suunnitelmien päivitys, henkilöstön perehdyttäminen, LAVA-mallin kehittäminen, positiivisen mielenterveyden edistäminen, perusopetuksen kyselyt ja lapsiparlamentin käynnistäminen 3. Hankesuunnitelman mukaiset tapahtumat ja tilaisuudet järjestetty, tiedotus toteutettu 4. Commu-palvelun käyttäjämäärä sekä tarjotut naapuriavut kasvavat 5%; Kaikukortteja jaetaan ainakin 15.
Toiminnan painopistealueet 2026 LYK-prosessin jalkauttaminen Sateenkaarevien nuorten hankkeen toteuttaminen Commu-palvelun aktiivinen viestintä

450 Liikuntatoimi
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Liikunnan toiminnallisesta yhdessä kunnan kanssa huolehtivat aktiiviset liikunta- ja urheiluseurat sekä yritykset. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani. Toimintaa ohjaa YK:n hyväksymä kansainvälinen lapsen oikeuksien sopimus.
Vastuhenkilö Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla Muu henkilöstö: Uimahallin lippukassan hoitaja, osa-aikatyö ja tuntityö Uimahallin uinninvalvoja, osa-aikatyö ja tuntityö Liikuntaneuvoja, kokoaikainen
Tehtävä Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.
Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden) 1. Monipuolisten liikuntapaikkojen turvaaminen ja tapahtumien toteutus: liikuntatoimi tukee järjestöavustuksella vuosittain urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämiseksi 2. Liikuntavälituntien toteutuminen perusopetuksessa.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.
Tunnusluvut ja mittarit Vuosi 2026: Uimahallin kävijät/vuosi 6133 uimahallikävijää.
Toiminnan painopistealueet 2026 Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta.

450 Liikuntatoimi	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	39560	21000	21000	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-151567	-111458	-119947	8 %	-8488
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-112006	-90458	-98947	9 %	-8488
Suunnitelmapoistot	-22192	-26300	-25525	-3 %	775
Tulot (sisäiset)	1725	1120	1220	-9 %	100
Menot (sisäiset)	-31436	-24321	-31833	31 %	-7512
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-29711	-23201	-30613	32 %	-7412
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-163909	-139959	-155085	11 %	-15125
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-55,79	-47,22	-53,68		

480 Kirjasto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

1. Kaikille mahdollisuus lukea - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.
2. Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä.
3. Osaamista ja yhteistyötä - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa. Kaikille avoin tila - Jokainen on tervetullut kirjastoon

Vastuuhenkilö
Seija Österberg**Tehtävä**

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
 - 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
 - 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
 - 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
 - 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
 - 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.
- Edellä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.
(Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492)

Sitovia tavoitteita

1. Mediasivistyssuunnitelman laatiminen osaksi lukutaitostrategiaa.
2. Lapsiperheiden arkea tuetaan hankkimalla esim. kantoreppu, syöttötuoli, lasten melukuulokkeet ja lapsille suunnattuja tunnetaitoja ja oppimista tukevia välineitä lainattavaksi. Voidaan toteuttaa mahdollisesti yhdessä järjestöjen kanssa ja osin kierrätyksenä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Taloudelliset haasteet.**Tunnusluvut ja mittarit**

	2940	2024	%/asukas	31.6.2025	%/asukas	Arvio 2026	%/asukas	Tavoite 2026 Pohjois- Savon ka. %
Lainaajat		1102	38	948	32	1100	37	31
Lainaus		43 923	15	16044	5	32088	11	16
Käynnit		50 264	17	25850	9	51700	18	10

Toiminnan painopistealueet 2026

Lukutaito ja lukemisen edistäminen. Kirjastopalveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden lisääminen.

480 Kirjasto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	14238	12529	14177	-13 %	1648
M E N O T (ulkoiset)	-250665	-248180	-244573	-1 %	3607
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-236428	-235651	-230396	-2 %	5255
Suunnitelmapoistot	-30864	-2313	-1441	-38 %	872
Tulot (sisäiset)	16130	13900	14553	-5 %	653
Menot (sisäiset)	-48227	-44390	-47780	8 %	-3390
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-32097	-30490	-33227	9 %	-2737
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-299390	-268454	-265064	-1 %	3390
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-101,90	-90,57	-91,75		

490 Kulttuuritoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kulttuuritoimi tuottaa, koordinoi ja kehittää monipuolisesti kulttuuripalveluja eri väestöryhmien saavutettavaksi. Tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, paikallisen identiteetin vahvistaminen, vuorovaikutuksen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen ja yhteistyön lisääminen tasa-arvoisesti.

Vastuhenkilö

Viestintä- ja kulttuurikoordinaattori

Tehtävä

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Kulttuurikokemusten järjestäminen ja koordinoiminen eri väestöryhmien saavutettavaksi, myös yhteistyössä yhdistysten ja muiden tahojen kanssa
2. Vuorovaikutteisuuden lisääminen
3. Lapsille ja nuorille suunnitellaan (heitä kuullen) turvallisia ja esteettömiä tapahtumia

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Työajan ja tiimin riittämättömyys (½ htv)
2. Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen
3. Viestimisen haasteet (kentän pirstaleisuus)

Tunnusluvut ja mittarit

Palautekyselyt valituista tapahtumista

1. kävijämäärät tapahtumissa ja yhdistys-, suunnittelu- ja kuntalaisilloissa (lasten ja nuorten osuus)
2. tapahtumien ja näyttelyiden määrä

mittari	TP2023	TA2024	TA2025	TA2026
Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrä	17	17	20	20
taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	9	9	9	9

3. Pääasiassa kulttuuritoiminnan tapahtumat ovat ilmaisia ja tarkoitettu kaikille

4. Kävijämäärää laadullisempina mittareina voisivat olla tapahtumien monimuotoisuus, saavutettavuus ja vaikuttavuus. Ovatko tilaisuudet esteettömiä, kuinka monimuotoisuus näkyy, onko kohde yleisö määritetty ja sisältöjen monipuolisuus. Jos mittarina käytetään kävijämäärää se pitää suhteuttaa väkilukuun (2935), kohderyhmään, ikäryhmään, paikkaan ja aikaan. Kenelle tilaisuuksia järjestetään. Rautalampi on selvästi ikääntyvä kunta (lähde Tilastokeskus)

- alle 15 v: 10,3%
- 15-64v.: 52,2%
- yli 64v: 37,4%
- ulkomaan kansalaisia: 3,4%
- taajama-aste 48,2%
- asutuskuntia: 1572

Päiväkoti, esiopetus ja koululaiskonserdit 90% / ikäryhmä

Muut lasten, nuorten ja perheiden tapahtumat: perheiden määrä

Järjestetyt konsertit / esitykset aikuisille: yli 30

Järjestetyt konsertit / esitykset ikäihmisille: yli 30

Pestuumarkkinat 12 000 kävijää, itsenäisyyspäivän juhla 100 kävijää

Kuntalaisillat yli 30 kävijää

Yhdistysillat: yli 30% yhdistyksistä edustettuina (n. 18)

Toiminnan painopistealueet 2026

1. Kaikille avoimet tapahtumat ja vuorovaikutteisuuden lisääminen
2. Rautalammin Pestuumarkkinat 2026 kokonaisuuden kehittäminen edelleen (elinvoimainen tapahtuma myös tulevaisuudessa)
3. Yhteistyö yhdistysten ja ympäristökuntien kanssa
4. Lapsien ja nuorten huomiointi ohjelmatarjonnassa ja suunnittelussa.
5. Eri tapahtumien kirjalliset tuotantoraamatut (ohjeet)

490 Kulttuuritoimi	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	2046	1700	1700	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-52711	-58798	-59979	2 %	-1181
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-50665	-57098	-58279	2 %	-1181
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-6526	-4993	-6525	31 %	-1532
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-6526	-4993	-6525	31 %	-1532
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-57191	-62091	-64804	4 %	-2713
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-19,47	-20,95	-22,43		

500 Hallinto, Tekninen lautakunta	
Toiminnan kuvaus / palveluajatus	
Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät. Henkilöstö: Tekninen johtaja 40%, tekninen sihteeri 90%, kiinteistö- ja aluepäällikkö 25%, toimistosihteeri 40%	
Vastuuhenkilö	
Tekninen johtaja	
Tehtävä	
Tekninen lautakunta ohjaa teknisen toimen hallinnon tehtäviä siten, että toimintasuunnitelmassa esitetyt tehtävät täytetään kustannustehokkaasti ja tulevaisuutta silmällä pitäen. Hallintoon kuuluva tehokas laskutus on kunnan kannalta merkittävä tulojen tuottaja.	
Sitovia tavoitteita	
1. Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi sekä ammattitaidon ylläpitäminen mahdollistamalla lisäkouluttautuminen. 2. Parantaa vuokratalojen ja kunnan kiinteistöjen energiatehokkuutta ja elinkaaren hallintaa. 3. Lisätä tiedottamista ja parantaa mm. lautakuntapäätösten saavutettavuutta. 4. Hankintojen suunnitelmallisuus ja ostolaskujen käsittely ajallaan. 5. Vuosikellon laatiminen	
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle	
1. Priorisoinnin epäselvyys, keskeytykset ja "monipalloilu" 2. Puutteellinen lähtötieto ja mittarointi, asukas- ja käyttäjävaikutukset, sään ääri-ilmiöt 3. Monikanavaisuuden hallitsemattomuus, Resursointi ja osaaminen 4. Markkina- ja tarjontariski, E-laskun ja viitteen puute, Poikkeamien käsittelyssä, Resursoinnin kausipiikit	

Tunnusluvut ja mittarit

Hallinto, tekninen lautakunta	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2024	2025	TA 2026
Hyvinvoiva henkilöstö.	Toimintatapojen kehittäminen/ työtaakan kontrollointi, tyhy-päivät	Henkilöstökyselyn Oma työkyky	4,2-4,9 Hyvä taso	5,08	4,88	4,9
	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2025	2026	
Energiatehokkuus & elinkaari	energiakartoitukset, valaistuksen ja LVI-säätöjen optimointi, pieni-investoinnit (lämpöpumput/ohjaus)	Huoltokirjat & PTS: päivitetty 100 %:iin Asunnonhankinta Oy:n ja kunnan omista kohteista Q2 mennessä. Energiankulutus: -7 % kWh (vertailuvuosi 2025) ja -5 % lämmityksestä.		Energia: Lämmitys:		
	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2024	2025	TA 2026
Tiedottaminen & tiedon saavutettavuus	Viestinnän vuosikello mm: hankinnat, harjoitukset ym.	Ulos lähtevät tiedotukset	12 kpl	Ei laskettu	X kpl	12 kpl
	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2025	TA 2026	
Hankintojen suunnitelmallisuus	pienhankintaohjeen (2023) päivittäminen, hankintojen vuosikello, muistutusautomaatit, yhteiset kilpailutus- ja sopimusohjeet.	Hankintasuunnitelman toteuma, Sopimusrekisterin kattavuus, Laskujen läpimeno (mediaani) vrk	Hankintasuunnitelma julkaistu Q1, Sopimusrekisteri ajantasalla, Ostolaskujen käsittelyaika ≤ 10	Ei mitattu	04/26 98% 10 vrk	

Toiminnan painopistealueet 2026

1. Tiedolla johtaminen ja digiprosessit → läpinäkyvyys, automatisointi, vähemmän käsityötä.
2. Viestintä ja osallisuus → luottamus ja arjen tiedon saatavuus.
3. Henkilöstön osaaminen, työturvallisuus ja varautuminen → toimintavarmuus ja työkyky.

500 Hallinto, Tekninen ltk	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	57856	45000	45000	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-165543	-161307	-133166	-17 %	28142
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-107687	-116307	-88166	-24 %	28142
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-60043	-63843	-64843	2 %	-1000
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-60043	-63843	-64843	2 %	-1000
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-167730	-180150	-153009	-15 %	27142
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-57,09	-60,78	-52,96		

510 Jätehuolto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Jätehuoltoviranomaisena toimii Savo-Pielisen jätelautakunta, jossa on Sisä-Savon kuntien yhteinen kiertävä lautakuntapaikka. Jätekuukko Oy hoitaa alueen jätehuollon palvelut, jossa kunta on osaomistajana. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa tehdään yhteistyötä hyötyjätekeräyspisteiden kanssa.

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja

Tehtävä

Tarjota vakituisille ja vapaa-ajan asukkailla monipuoliset ja laadukkaat jätehuollon palvelut sekä edistää roskaantumisen ehkäisyä.

Sitovia tavoitteita

Seurataan jätelautakunnan päätöksiä ja otetaan osaa jätehuollon kehittämiseen kunnan alueella. Toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa vähintään jätelautakunnan määrittelemän palvelutasopäätöksen mukainen jätehuolto kunnan alueella. Alla lueteltuina:

1. Kuinka Jätekuukko toteuttaa jätteiden kuljetuspalvelut, sekajätteen aluekeräyspisteet ja Rinki-ekopisteitä täydentävät ekopisteet.
2. Palvelutaso lajitteluasemille, vaarallisten jätteiden vastaanotolle sekä isokokoisten jätteiden ja isojen jäte-erien noutopalveluille.
3. Jätekuukon toteuttama palveluneuvonta ja viestintä sekä jätehuoltoviranomaisen eli Savo-Pielisen jätelautakunnan tarjoamat viranomaispalvelut.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Jätelautakunnassa ei tällä kaudella kunnasta suoraa edustusta (Sisä-Savon yhteinen edustaja). Jätehuolto jätetään huomioita.

Tunnusluvut ja mittarit

jätehuolto	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	95	98	98	98	98
jäteaseman käyttäjien lukumäärä	1 315	1 279	1 098	1 400	1 200

Toiminnan painopistealueet 2026

Kestävät hankinnat ja hankintaosaamisen kasvattaminen, jätteiden lajittelun tehostaminen kuntien omissa kohteissa ja materiaalien kierron tehostaminen kuntien omissa kohteissa

510 Jätehuolto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	3	500	0	100 %	-500
M E N O T (ulkoiset)	-1933	-7000	-10499	50 %	-3499
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-1930	-6500	-10499	62 %	-3999
Suunnitelmapoistot	-896	-896	-896	0 %	0
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-436	-565	-470	-17 %	95
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-436	-565	-470	-17 %	95
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-3262	-7961	-11865	49 %	-3904
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-1,11	-2,69	-4,11		

520 Vesihuolto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.

Henkilöstö:

Tekninen johtaja 30%, Tekninen sihteeri 5%, Puhdistamon hoitaja 100%, tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Vesihuoltolaitos vastaa toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Kunta vahvistaa toiminta-alueen ja liittämiselvellysuuden; laitos määrittää liittämiskohdat. Toiminta perustuu riskiperusteiseen laadunvalvontaan, ympäristö- ja terveydensuojeluvaihtoehtoihin sekä häiriötilanteisiin varautumiseen. Laitos julkaisee hinnaston ja palveluehdot sekä tiedottaa poikkeamista. Maksujen tulee kattaa kustannukset kohtuullisesti ja tasapuolisesti. Vesihuoltolaitos voi periä yleisten alueiden huleveden hallinnasta liittymistaksan mukaisen hinnan liittymissopimusvaiheessa asemakaava-alueella.

Sitovia tavoitteita

1. Turvallinen juomavesi → ei laatupoikkeamia tai keittokehotuksia.
2. Vedenhukan ja energiankulutuksen pienentäminen.
3. Asiakaskokemus ja saavutettavuus.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Laiterikko/käyttöhäiriö, äkillinen laadun heikkeneminen (bakteeri), kyberhäiriö.
2. Vanhanverkon vuotoriski pysyy korkeana ja korjausvelka kasvaa, mittauksen epäluotettavuus (mittareiden epätarkkuus).
3. Tieto ei saavuta kaikkia, resurssi- tai ruuhkapiikit, laskutusriskit → digikanavat eivät toimi kaikilla, tietovuoto.

Tunnusluvut ja mittarit

Vesihuolto	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	
Verkostoon pumpattu vesi m³	144 617	150 790	186 399	150 500	150 000	
Käsitelty jätevesimäärä m³	151 342	180 308	172 528	180 500	165 500	
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä) €	48 509,00 €	24 136,00 €	-10 463,08 €	17 186,00 €	-35 459 €	
Vesihuollon toimintahäiriöt kpl			0	0	0	
	Toimenpiteet		Mittari	Tavoite	2025	2026
Asiakaskokemus ja saavutettavuus	Asiakastytyväisyysskysely		Asiakastytyväisyysskysely	≥4/5	Kysely järjestetään alkuvuonna 2026	

Toiminnan painopistealueet 2026

- Pyritään pienentämään korjausvelkaa
- Laaditaan toimintasuunnitelma ja tavoite seuraavalle 5 vuodelle.
- Muuttuvat lait huomioidaan ja siirretään toimintaan.

520 Vesihuolto	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	474460	515000	525200	-2 %	10200
M E N O T (ulkoiset)	-379503	-422689	-453103	7 %	-30414
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	94957	92311	72097	22 %	-20214
Suunnitelmapoistot	-118454	-115198	-133414	16 %	-18216
Tulot (sisäiset)	48900	45248	41679	8 %	-3569
Menot (sisäiset)	-18326	-15836	-15821	0 %	15
TOIMINTAKATE (sisäiset)	30574	29412	25858	12 %	-3554
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	7077	6525	-35459	643 %	-41984
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	2,41	2,20	-12,27		

540 Kiinteistöt**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tuloksellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.

Henkilöstö:

Kiinteistö- ja aluepäällikkö 25%, Kiinteistökeskus 9 henk. (talonm+siiv.)

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Kiinteistöjen kunnossapito sekä ulkoliikuntapaikkojen (urheilukentät, uimala ja uimarannat sekä ulkoilureitit) hallinnointi.

Sitovia tavoitteita

1. Terveelliset ja turvalliset tilat
2. Energiatehokkuus ja päästöt
3. Ennakoiva kunnossapito ja käytettävyys
4. Kiinteistöhoiton mitoituksen mukainen kiinteistöhoito ja kunnossapito.
5. Metsänhoitosuunnitelman mukainen metsien hoito.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Resurssivajaus, tarkastusten viive, rakennusosien äkillinen vika, sisäilmariski
2. IV/automaatio ei toimi optimaalisesti, investointien viive, sisäolosuhteiden heikkeneminen säästösyistä
3. Äkilliset käyttäjätarpeiden muutokset, korjausvelkalistan alirahoitus, varaosien- ja materiaalien saatavuus, urakoitsijariski
4. Pitkät sairaspotissaolot, pandemiat, lisävastuualueiden määrittäminen

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	
Lämpöenergian kulutus, MWh	4 109	3 877	3 940	3 000	3500	
Sähkön kulutus, MWh		1 760	2 431	1 700	1650	
Pientuotannon ylijäämä kWh (aurinkopaneelit)			2 152	Ei veikattu	3200	
	Toimenpiteet		Mittari	Tavoite	2025	TA 2026
Terveydellisiin syihin perustuvat käyttörajoitukset	Vuosihoito-ohjelma kaikille koneille, huollot,		käyttörajoitukset	0	Vuosi kesken	0

Toiminnan painopistealueet 2026

- Energiatehokkuus
- Käyttäjien opastus
- Sopimusten päivittäminen
- Laskutuksien tarkastelu (sis. + ulk.)

540 Kiinteistöt	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	1110129	1501237	1113563	26 %	-387674
M E N O T (ulkoiset)	-1315655	-1547522	-1570336	1 %	-22815
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-205526	-46285	-456773	887 %	-410489
Suunnitelmapoistot	-179784	-212576	-300337	41 %	-87761
Tulot (sisäiset)	478993	453906	469299	-3 %	15393
Menot (sisäiset)	-43521	-42120	-38595	-8 %	3525
TOIMINTAKATE (sisäiset)	435473	411786	430704	-5 %	18918
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	50163	152926	-326406	313 %	-479332
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	17,07	51,59	-112,98		

545 Ravintokeskus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille ja henkilökunnalle sekä satunnaisten vierastarjoilujen järjestäminen.

Henkilöstö:

Kolme (3) työntekijää 100%

Vastuuhenkilö

Ravintokeskuksen henkilöstö sekä tekninen johtaja

Tehtävä

Ruokapalveluiden tuottaminen eri ikäryhmille.

Sitovia tavoitteita

1. Terveyttä edistävien ruokavalintojen lisääminen ruokakasvatuksen keinoin kouluruokailussa. **Mittarina** kouluruokailukysely ja asiakaspalautteet.
2. Kouluruokailun kiinnostuksen lisääminen osallistamalla oppilaat palvelun kehittämiseen mm. ruokaraadin toiminnan kautta sekä 7.luokkalaisten keittiö töt-päivien kautta. **Mittarina** kysely oppilaille, toimintakerrat sekä kouluterveyskysely.
3. Oppilaat osaavat suhtautua ruokaan myönteisesti ja tasapainoisesti.
4. Hävikkiruuan pienentäminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Ravitsemus- ja ruokailusuositukset.

Kasvispainotteisuus ruokalistailla, jolloin ruoka ei maistu asiakkaille.

Terveyttä ja hyvinvointia edistävien aterioiden ohjaamisessa onnistuminen.

Ammattitaitoisen henkilöstön saanti tarvittaessa.

Kohoavat kustannukset.

Tunnusluvut ja mittarit

Ateriat:	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Koulutoimi kpl	101 126	100 450	85 910	100 000	88200
Ulosmyynti (mm. vanhus yms.) kpl	9 027	7 104	7 561	3 780	5700
Ulosmyynnin tulot €	55 308 €	60 167 €	30 625 €	5 500 €	35 000 €
Kouluruokaa koskevien mainintojen osuus, jotka ovat säilyttäneet myönteisiä tai neutraaleja kunnan omissa kanavissa (kampanjatunnisteella#) / kaikki maininnat					
Hävikkiruuan määrä kg					

Toiminnan painopistealueet 2026

- Kustannusten nousuun vastaaminen.
- Osallistaminen.
- Uusien ravitsemussuositusten eteenpäin vieminen.

545 Ravintokeskus	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	31040	5500	35000	-536 %	29500
M E N O T (ulkoiset)	-321143	-357005	-348200	-2 %	8806
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-290103	-351505	-313200	-11 %	38306
Suunnitelmapoistot	-18541	-18541	-9271	-50 %	9270
Tulot (sisäiset)	252941	263056	265703	-1 %	2647
Menot (sisäiset)	-5620	-5040	-5267	5 %	-227
TOIMINTAKATE (sisäiset)	247322	258016	260436	-1 %	2420
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-61322	-112030	-62035	-45 %	49996
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-20,87	-37,80	-21,47		

550 Varikko**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden, teiden ja rakennusten kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.

Henkilöstö:

Traktorin kuljettaja 100% ja tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Ennakoivalla kaluston huollolla estetään työseisokkeja ja samalla aikaansaadaan säästöjä. Kunnan järjestämä lietteen kuljetus parantaa yksityisten kiinteistöjen tarvitsemia jätevesijärjestelmien huoltopalveluita. Kunnan kaavateiden kunnossapito läpi vuoden.

Sitovia tavoitteita

1. Kunnan kuljetukset ja kunnossapidot koskien yleisiä alueita, vesihuoltoa, teiden ja katujen kunnossapitoa, pyritään hoitamaan pääasiassa omalla kalustolla.
2. Kustannustehokkuus, palvelumaksujen tarkastus.
3. Koneiden ja laitteiden tehokas käyttö

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Ennakoivan huollon laiminlyönti.

Henkilöstöressurit.

Kustannusten nousu.

Tunnusluvut ja mittarit

Varikko	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Toimintatuotot (ulkoiset & sisäiset)	55 267 €	53 752 €	54 809 €	58 200 €	52 125 €
Toimintakulut	-133 723 €	-147 963 €	-146 249 €	-155 000 €	-200 576 €
Tulos € (sis. poistot)	-95 009 €	-107 034 €	-101 823 €	-106 800 €	-155 818 €
Pyritään hankkimaan tekniselle toimelle sähköinen kalustonseurantajärjestelmä.					

Toiminnan painopistealueet 2026

- Teiden ja alueiden kunnossapito
- Turvallisuus
- Palvelualltius

550 Varikko	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	19187	18200	20250	-11 %	2050
M E N O T (ulkoiset)	-146882	-172344	-173511	1 %	-1166
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-127695	-154144	-153261	-1 %	884
Suunnitelmapoistot	-12990	-12560	-7367	-41 %	5193
Tulot (sisäiset)	37626	41372	31875	23 %	-9497
Menot (sisäiset)	-3280	-3091	-3065	-1 %	26
TOIMINTAKATE (sisäiset)	34347	38281	28810	25 %	-9471
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-106339	-128423	-131818	3 %	-3394
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-36,19	-43,33	-45,63		

560 Liikenneväylät**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.

Henkilöstö:

Tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Liikenneväylien ja valaistuksen kunnossapito on osa kansalaisturvallisuutta sekä viihtyvyyttä.

Sitovia tavoitteita

1. Liikenneturvallisuus ja nopeuksien hillintä

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset ja henkilöstö resurssit

Tunnusluvut ja mittarit

Liikenneväylät	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Kuntalaiskysely					1
Onnettomuuksien määrä kpl					0
Ylinopeuksien mittaaminen				julk. kun tulos saatu	50% parempi kuin 25
Avustetut yksityistiet km	237	235	239	239	273
Avustetut yksityistiet €	41 829 €	39 964 €	39 964 €	40 000 €	40 000 €

Toiminnan painopistealueet

2026

Kunnan alueen liikenneturvallisuus.

560 Liikenneväylät	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	42511	43628	39700	9 %	-3928
M E N O T (ulkoiset)	-169780	-208777	-201380	-4 %	7397
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-127270	-165149	-161680	-2 %	3469
Suunnitelmapoistot	-135194	-106999	-92093	-14 %	14906
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-13083	-22887	-13329	-42 %	9558
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-13083	-22887	-13329	-42 %	9558
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-275547	-295035	-267102	-9 %	27933
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-93,79	-99,54	-92,45		

</

570 Maankäytön suunnittelu	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta 2026	Muutos% 25/26	Ero 25/26
T U L O T (ulkoiset)	743	0	0	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-44054	-49546	-48726	-2 %	820
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-43311	-49546	-48726	-2 %	820
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-427	-429	-444	3 %	-15
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-427	-429	-444	3 %	-15
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-43738	-49975	-49170	-2 %	805
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-14,89	-16,86	-17,02		

580 Ympäristönsuojelu**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Henkilöstö:

Rakennustarkastaja 5%, toimistosihteeri 10%, Ympäristötarkastaja 100% (ostopalvelu 0,5 htv)

Vastuuhenkilö

Ympäristötarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä

Ympäristönsuojelun valvonta sekä lain asettamat lupatehtävät.

Ympäristönsuojelun edistäminen.

Ympäristölupien valvontasuunnitelman toteuttaminen.

Sitovia tavoitteita

1. Pohjavesialueella sijaitsevien riskikohteiden kartoittaminen ja kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien selvitystyön aloittaminen.
2. Vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi tehtävien toimenpiteiden toteuttaminen ja kriittisimpien kohteiden kartoittaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Asianomaisten tavoittaminen, henkilöstöresurssit.

Tunnusluvut ja mittarit

Ympäristönsuojelu	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Luvat	3	-	4	3	3
Valvontasuunnitelmien mukaiset määräaikaistarkastukset			18	15	15

Toiminnan painopistealueet 2026

Pohjavesialueet

580 Ympäristönsuojelu	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	7265	3900	400	90 %	-3500
M E N O T (ulkoiset)	-298456	-312600	-304571	-3 %	8028
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-291191	-308700	-304171	-1 %	4528
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-3764	-4269	-4038	-5 %	231
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-3764	-4269	-4038	-5 %	231
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-294954	-312969	-308209	-2 %	4759
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-100,39	-105,59	-106,68		

590 Rakennusvalvonta**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.

Henkilöstö:

Rakennustarkastaja 95 %, toimistosihteeri 40%

Vastuhenkilö

Rakennustarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä

Tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Valvoa, että rakentaminen täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa sekä niiden nojalla annetuissa säännöissä ja määräyksissä asetetut vaatimukset.

Sitovia tavoitteita

1. Lupien käsittelyaika enintään 14 arkipäivää.
2. Kunnan nettisivujen rakennusvalvontaosion uudistaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Lupahakemukset puutteellisia.

Selvittelytyö.

Tunnusluvut ja mittarit

Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Rakentamislupien määrä (ent.rakennuslupa)	29	22	25	20	15
Tuotot €	33 098 €	17 101 €	28 639 €	20 300 €	15 500 €

Toiminnan painopistealueet 2026

- Uusien lakien haltuunotto

590 Rakennusvalvonta	TP 2024	TA 2025	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2026	25/26	25/26
T U L O T (ulkoiset)	28639	20300	15500	24 %	-4800
M E N O T (ulkoiset)	-92348	-109736	-128287	17 %	-18551
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-63709	-89436	-112787	26 %	-23351
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-2820	-4129	-3517	-15 %	612
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-2820	-4129	-3517	-15 %	612
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-66529	-93565	-116304	24 %	-22739
Asukasluku	2938	2964	2889		
Toimintakate / asukas	-22,64	-31,57	-40,26		

TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy (0931047-8) on perustettu vuonna 1993 ja sen toimialana on Asuntojen vuokraus. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n osakkeista 100 %. Yhtiöön fuusioitiin 2018 Kiinteistö Oy Rautalammin Haka.

Yhtiö tavoitteena on tuottaa kunnan asuntopoliittisten tavoitteiden mukaista entistä viihtyisämpää vuokra-asumisen palveluita. Yhtiön tulee panostaa aktiivisesti vuokra-asumiskannan kehittämiseen rakentamalla uusia kiinteistöjä ja korjaamalla vanhoja pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisesti

Tavoitteet vuosille 2026-2028:

1. Yhtiö laatii tarkan ja aikataulutetun kehittämissuunnitelman vuosille 2026 – 2028 ja tavoitteena on toteuttaa Valtiokonttorin hyväksymää Asunnonhankinta OY:n talouden tasapainottamisohjelmaa. (kuntastrategian painopiste: tasapainoinen kuntatalous)
2. Yhtiö toteuttaa suunnitteluvuosien 2026-2028 aikana peruskorjauksia asuinhuoneistoissa ja panostaa asuinalueiden yleiseen viihtyvyyteen. Tulevista korjauksista ja viihtyvyyden parantamistoimista laaditaan aikataulu tammikuussa 2026. (kuntastrategian painopiste: joustava työ ja asuminen)
3. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtajan tulee raportoida yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain. (kuntastrategian painopiste: viestintä ja vuorovaikutteisuus)
4. Yhtiö rakennuttaa uudisrakennuksen kunnan ohjeistamalla tavalla. (kuntastrategian painopiste: elinvoima ja hyvinvointi)
5. Yhtiö laatii riskienarviointiraportin ja suunnittelee arvion pohjalta suunnitelman riskien varalle.
6. Energiatohokkuustavoitteet: kiinteistöjen energiankulutusta vähennetään 10 % vuoteen 2028 mennessä.
7. Kassavarat suhteessa kuukausikuluihin
8. Hankintalakiuudistukseen perehtyminen ja sen toteuttamiseen liittyvien toimien selvittäminen ja lain edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtyminen.

Mittarit:

- Vuoden kumulatiivinen käyttöaste on vähintään 96,5 % ja vaihtuvuus alle 25%
- Aukastyytyväisyyskysely (asteikko 1-5, tavoitetaso väh. 3)
- Uudisrakentamisella vähintään 15 uutta asuntoa.
- Energiatohokkuus
- Kassavarat kattavat 1-3 kk:n menot

Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit

Kunta omistaa Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit -yhtiön osakkeista 100 %. Yhtiö omistaa kaksi teollisuushallia, joiden kokonaispinta-ala on noin 2.300 m². Hallit on vuokrattu lunastusehdoilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaisesti hallien omistus siirtyy 12 vuoden vuokra-ajan päättyessä vuokralaisille.

Yhtiö tekee aktiivista yritysyhteistyötä, joka edistää edelleen Rautalammin yritysmuutoksen kehittämistä.

Tavoitteet vuosille 2026–2028

1. Yhtiö kartoittaa sopimuksiin ja toimintaansa sisältyvät riskit ja suunnittelee niihin varautumisen. (kuntastrategian painopiste: tasapainoinen kuntatalous)
2. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain. (kuntastrategian painopiste: viestintä ja vuorovaikutteisuus)
3. Yhtiö päivittää yhtiöjärjestyksen vastaamaan nykyistä toimintaa. (kuntastrategian painopiste: elinvoima ja hyvinvointi)
4. Kassavarat suhteessa kuukausikuluihin
5. Hankintalakiuudistukseen perehtyminen ja sen toteuttamiseen liittyvien toimien selvittäminen ja lain edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtyminen.

Mittarit:

- yritystyytyväisyyskysely (asteikko 1-5, tavoitetaso väh. 3)
- Kuntabarometrikysely
- Kassavarat kattavat 1-3 kk:n menot

Rautalammin Kehitys Oy

Rautalammin kunta omistaa yhtiöstä 100 % toteutuneiden osakekauppojen takia. Yhtiön toimiala on ollut parantaa ja kehittää rautalampilaisten teollisuus- ja palvelualayritysten ja maatalouden liitännäis- ja sen sivuelinkeinojen toimintaedellytyksiä tekemällä vieraanpääoman ehtoisia sijoituksia, antamalla takauksia sekä palvelemalla yrityksiä liiketaloudellisella ja teknisellä asiantuntemuksella.

Tavoitteet vuodeksi 2026-2028:

1. Yhtiö päivittää yhtiöjärjestyksensä
2. Yhtiön kehittämissuunnitelma on valmis vuonna 2026
3. Kassavarat suhteessa kuukausikuluihin
4. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain. (kuntastrategian painopiste: viestintä ja vuorovaikutteisuus)
5. Hankintalakiuudistukseen perehtyminen ja sen toteuttamiseen liittyvien toimien selvittäminen ja lain edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtyminen.

Mittarit

- Päivitetty yhtiöjärjestys
- Kehittämissuunnitelma
- Kassavarat kattavat 1-3 kk:n menot

Tiinari

Rautalammin kunta omistaa As Oy Tiinarin osakkeista 100%. Yhtiöllä toimii hallitus ja kunnan edustajat on valittu yhtiökokoukseen

Tavoitteet vuosiksi 2026–2028

1. Yhtiössä tehdään normaaleja vuosikorjauksia.

As Oy Lupsakas

As Oy Lupsakkaan osakemäärä on 15 000 kappaletta. Kunta omistaa 4 505 kappaletta eli 30 %, kaksi huoneistoa.

Tavoitteet vuosiksi 2026–2028

1. Yhtiössä toteutetaan normaaleja vuosikorjauksia vuosina 2026–2028.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Rautalammin kunta omistaa As Oy Rautalammin Kuusitie 3:ssa yhden huoneiston. Kunta vuokraa yhtä huoneistoa ulkopuoliselle.

1. Huoneiston omistuksesta pyritään luopumaan

As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunnan tämänhetkinen omistusosuus asunto-osakeyhtiöstä on 33,77%. (153 osaketta/440 osakkeesta)

Kunta omistaa asuntoyhtiöstä kolme osakehuoneistoa, huoneistot on vuokrattu.

Tavoitteet vuosiksi 2026–2028

Huoneistojen vuokrauksessa onnistuminen ja huoneistojen myynnin toteuttaminen

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on elinkeino- ja elinvoimayhtiö, joka auttaa Keiteleen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon yrityksiä kasvuun. Vesannon Rautalammin kunta omistaa Savogrow Oy:stä 15,51%.

Tavoitteet 2026–2028

1. Yhtiö raportoi kunnanhallitukselle yhtiön tavoitteiden toteutumisesta ja erityisesti rautalampilaisiin yrityksiin kohdistuneista toimenpiteistä.
2. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta kunnan ja yhtiön välillä kehitetään erityisesti elinvoimatyön ja kuntakehittämisen osalta.
3. Savogrown strategian valmistuu ja sen yhteydessä päivitetään osakassopimus

Istekki Oy

Istekki Oy on perustettu v.2006 ja se on noin 600 työntekijän informaatio- sekä terveyden ja hyvinvoinnin teknologian asiantuntijaorganisaatio. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Kuopiossa ja toimipisteet löytyvät myös Jyväskylästä ja Tampereelta.

Rautalammin kunta omistaa Istekki Oy:stä viisi (5) A-sarjan osaketta.

Tavoitteet 2026–2028

1. Yhtiön asiantuntemusta hyödynnetään tarpeen mukaan.

Sansia Oy

Sansia Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen palveluyhtiö. Syyskuun 2018 puoliväliin saakka yhtiö tunnettiin IS-Hankinnan nimellä. Yritys tarjoaa hankinta- ja sopimushallinnan palveluita, hankintakoulutusta ja kanavan sähköiseen tilaamiseen. Yrityksen asiakkaita ovat sen omistajat eli 100 kuntaa, kuntayhtymää, sairaanhoitopiiriä, energiayhtiötä ja muuta julkisyhteisöä.

Rautalammin kunta omistaa Sansia Oy:stä osuuden.

Tavoitteet 2026–2028

1. Yhtiön hankintaosaamista ja yhteishankintakilpailutuksia hyödynnetään kunnan kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.
2. Kunta edellyttää Sansialta kerran vuodessa tapahtuvaa palvelunkuvauksen läpikäyntiä.

TULOSLASKELMA

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	SU 2027	SU 2028
Myyntituotot	960321	1212650	1095000	1095000	1095000
Maksutuotot	128907	110753	102820	102820	102820
Tuet ja avustukset	422043	244500	152500	152500	152500
Muut toimintatuotot	1074004	1120234	882770	882770	882770
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2585275	2688137	2233090	2233090	2233090
Palkat ja palkkiot	-4898478	-5124451	-5073721	-5073721	-5073721
Eläkekulut	-1039417	-1024618	-1009315	-1009315	-1009315
Muut henkilösivukulut	-127703	-151824	-149510	-149510	-149510
Henkilösivukulut	-1167121	-1176442	-1158826	-1158826	-1158826
Henkilöstökulut	-6065598	-6300893	-6232547	-6232547	-6232547
Asiakaspalvelujen ostot	-429958	-440320	-421180	-421180	-421180
Muiden palveluiden ostot	-2513086	-2959561	-2868550	-2868550	-2868550
Palvelujen ostot	-2943045	-3399881	-3289730	-3289730	-3289730
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1198828	-1459460	-1429392	-1429392	-1429392
Avustukset	-357666	-383570	-350070	-350070	-350070
Muut toimintakulut	-321400	-348204	-338625	-338625	-338625
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-10886537	-11892008	-11640364	-11640364	-11640364
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-8301262	-9203871	-9407274	-9407274	-9407274
Verotulot	7016237	7110000	7443000	7443000	7443000
Valtionosuudet	2715109	2700088	2766168	2766168	2766168
Korkotuotot	5498	0	0	0	0
Muut rahoitustuotot	715456	500000	490000	490000	490000
Korkokulut	-263761	-200000	-200000	-200000	-200000
Muut rahoituskulut	-19857	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	437336	300000	290000	290000	290000
VUOSIKATE	1867420	906217	1091894	1091894	1091894
Suunnitelman mukaiset poistot	-953873	-867171	-873872	-873872	-873872
Arvon alentumiset	-352354	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-1306226	-867171	-873872	-873872	-873872
Satunnaiset erät					
TILIKAUDEN TULOS	561194	39046	218022	218022	218022
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	561194	39046	218022	218022	218022

KÄYTTÖTALouden LISTAUS

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	Kasvu 25/26	Ero
100 Valtiolliset vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	11755	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-14342	0	0	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-2587	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-2587	0	0	0 %	0
110 Kunnallisvaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-3393	-5020	0	-100 %	5020
Toimintakate ulkoiset	-3393	-5020	0	-100 %	5020
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-3393	-5020	0	-100 %	5020
120 Eu-vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	5880	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-5140	0	0	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	740	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-165	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-165	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	575	0	0	0 %	0
10 Vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	17635	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-22875	-5020	0	-100 %	5020
Toimintakate ulkoiset	-5240	-5020	0	-100 %	5020
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-165	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-165	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-5405	-5020	0	-100 %	5020

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	Kasvu 25/26	Ero
130 Tilintarkastus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-21943	-22289	-24256	9 %	-1967
Toimintakate ulkoiset	-21943	-22289	-24256	9 %	-1967
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-852	-1032	-994	-4 %	38
Toimintakate sisäiset	-852	-1032	-994	-4 %	38
Toimintakate yhteensä	-22794	-23321	-25250	8 %	-1929
14 Tilintarkastus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-21943	-22289	-24256	9 %	-1967
Toimintakate ulkoiset	-21943	-22289	-24256	9 %	-1967
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-852	-1032	-994	-4 %	38
Toimintakate sisäiset	-852	-1032	-994	-4 %	38
Toimintakate yhteensä	-22794	-23321	-25250	8 %	-1929

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	<u>Kasvu 25/26 Ero</u>	
140 Kunnanvaltuusto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-31057	-42597	-35617	-16 %	6979
Toimintakate ulkoiset	-31057	-42597	-35617	-16 %	6979
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-22350	-24739	-26198	6 %	-1459
Toimintakate sisäiset	-22350	-24739	-26198	6 %	-1459
Toimintakate yhteensä	-53407	-67336	-61816	-8 %	5520
150 Kunnanhallitus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	139383	112500	95000	16 %	-17500
Toimintakulut	-462293	-410038	-393832	-4 %	16206
Toimintakate ulkoiset	-322910	-297538	-298832	0 %	-1294
Suunnitelmapoistot	-386474	-34121	-34120	0 %	1
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-18025	-21340	-19911	-7 %	1429
Toimintakate sisäiset	-18025	-21340	-19911	-7 %	1429
Toimintakate yhteensä	-727409	-352999	-352863	0 %	136
18 Luottamushenkilöhallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	139383	112500	95000	16 %	-17500
Toimintakulut	-493349	-452635	-429450	-5 %	23185
Toimintakate ulkoiset	-353966	-340135	-334450	-2 %	5685
Suunnitelmapoistot	-386474	-34121	-34120	0 %	1
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-40376	-46079	-46109	0 %	-30
Toimintakate sisäiset	-40376	-46079	-46109	0 %	-30
Toimintakate yhteensä	-780816	-420335	-414679	-1 %	5656

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	Kasvu 25/26	Ero
170 Yleishallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	48483	59900	38500	36 %	-21400
Toimintakulut	-434839	-775486	-774378	0 %	1108
Toimintakate ulkoiset	-386356	-715586	-735878	3 %	-20292
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	22048	32000	30000	6 %	-2000
Menot sisäiset	-21696	-26046	-22715	-13 %	3331
Toimintakate sisäiset	351	5954	7285	-22 %	1331
Toimintakate yhteensä	-386005	-709632	-728593	3 %	-18961
180 Taloushallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	27532	35000	30000	14 %	-5000
Toimintakulut	-610666	-598171	-630912	5 %	-32741
Toimintakate ulkoiset	-583134	-563171	-600912	7 %	-37741
Suunnitelmapoistot	-53853	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	400686	385732	430553	-12 %	44821
Menot sisäiset	-7367	-8535	-7890	-8 %	645
Toimintakate sisäiset	393319	377197	422663	-12 %	45466
Toimintakate yhteensä	-243669	-185974	-178249	-4 %	7725
22 Hallinto ja talous					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	76015	94900	68500	28 %	-26400
Toimintakulut	-1045505	-1373657	-1405290	2 %	-31633
Toimintakate ulkoiset	-969490	-1278757	-1336790	5 %	-58033
Suunnitelmapoistot	-53853	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	422734	417732	460553	-10 %	42821
Menot sisäiset	-29064	-34581	-30605	-11 %	3976
Toimintakate sisäiset	393670	383151	429948	-12 %	46797
Toimintakate yhteensä	-629673	-895606	-906842	1 %	-11236

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Kasvu 25/26 Ero	
190 Elinvoimalautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	1160	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-52938	-71693	-65102	-9 %	6591
Toimintakate ulkoiset	-51778	-71693	-65102	-9 %	6591
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-4105	-4794	-4265	-11 %	529
Toimintakate sisäiset	-4105	-4794	-4265	-11 %	529
Toimintakate yhteensä	-55884	-76487	-69367	-9 %	7120
215 Savogrow ja yht.hanke osuudet					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-112460	-106432	-106432	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-112460	-106432	-106432	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-112460	-106432	-106432	0 %	0
220 Tapahtumat					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-11906	-12350	-12350	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-11906	-12350	-12350	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-924	-689	-895	30 %	-206
Toimintakate sisäiset	-924	-689	-895	30 %	-206
Toimintakate yhteensä	-12830	-13039	-13245	2 %	-206
230 Matkailu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-59165	-67000	-67000	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-59165	-67000	-67000	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-59165	-67000	-67000	0 %	0
26 Elinkeinotoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	1160	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-236470	-257475	-250884	-3 %	6591
Toimintakate ulkoiset	-235310	-257475	-250884	-3 %	6591
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-5029	-5483	-5160	-6 %	323
Toimintakate sisäiset	-5029	-5483	-5160	-6 %	323
Toimintakate yhteensä	-240339	-262958	-256044	-3 %	6914

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	<u>Kasvu 25/26</u>	<u>Ero</u>
270 Maaseututoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-47263	-52120	-49772	-5 %	2348
Toimintakate ulkoiset	-47263	-52120	-49772	-5 %	2348
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-1270	-1441	-1435	0 %	6
Toimintakate sisäiset	-1270	-1441	-1435	0 %	6
Toimintakate yhteensä	-48533	-53561	-51207	-4 %	2354
30 Maaseututoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-47263	-52120	-49772	-5 %	2348
Toimintakate ulkoiset	-47263	-52120	-49772	-5 %	2348
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-1270	-1441	-1435	0 %	6
Toimintakate sisäiset	-1270	-1441	-1435	0 %	6
Toimintakate yhteensä	-48533	-53561	-51207	-4 %	2354

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Kasvu 25/26 Ero	
404 Hallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-99729	-104052	-98651	-5 %	5401
Toimintakate ulkoiset	-99729	-104052	-98651	-5 %	5401
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	456	500	500	0 %	0
Menot sisäiset	-2027	-1612	-2181	35 %	-569
Toimintakate sisäiset	-1570	-1112	-1681	51 %	-569
Toimintakate yhteensä	-101299	-105164	-100332	-5 %	4832
410 Peruskoulu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	275520	86400	100000	-16 %	13600
Toimintakulut	-2937531	-2912247	-2532254	-13 %	379993
Toimintakate ulkoiset	-2662011	-2825847	-2432254	-14 %	393593
Suunnitelmapoistot	-223370	-214451	-144533	-33 %	69918
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	25466	25400	24000	6 %	-1400
Menot sisäiset	-481646	-429399	-458518	7 %	-29119
Toimintakate sisäiset	-456179	-403999	-434518	8 %	-30519
Toimintakate yhteensä	-3341561	-3444297	-3011305	-13 %	432992
420 Lukio					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	55835	18100	14100	22 %	-4000
Toimintakulut	-1058272	-1040110	-1141200	10 %	-101090
Toimintakate ulkoiset	-1002437	-1022010	-1127100	10 %	-105090
Suunnitelmapoistot	-114733	-114733	-114733	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	3388	4400	4400	0 %	0
Menot sisäiset	-146907	-147678	-182986	24 %	-35308
Toimintakate sisäiset	-143519	-143278	-178586	25 %	-35308
Toimintakate yhteensä	-1260689	-1280021	-1420419	11 %	-140398
440 Aikuiskoulutus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-80386	-86000	-88200	3 %	-2200
Toimintakate ulkoiset	-80386	-86000	-88200	3 %	-2200
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-80386	-86000	-88200	3 %	-2200

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Kasvu 25/26	Ero
450 Joukkoliikenne					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-36241	-40000	-42500	6 %	-2500
Toimintakate ulkoiset	-36241	-40000	-42500	6 %	-2500
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-36241	-40000	-42500	6 %	-2500
453 Varhaiskasvatus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	82027	88243	81500	8 %	-6743
Toimintakulut	-1103623	-1332860	-1403126	5 %	-70266
Toimintakate ulkoiset	-1021596	-1244617	-1321626	6 %	-77009
Suunnitelmapoistot	-8880	-8483	-10142	20 %	-1659
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	17396	17300	17400	-1 %	100
Menot sisäiset	-315245	-344569	-336141	-2 %	8428
Toimintakate sisäiset	-297849	-327269	-318741	-3 %	8528
Toimintakate yhteensä	-1328325	-1580369	-1650509	4 %	-70140
454 Esiopetus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	35658	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-144389	-172871	-172985	0 %	-115
Toimintakate ulkoiset	-108730	-172871	-172985	0 %	-115
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	2179	2100	2100	0 %	0
Menot sisäiset	-28127	-20122	-14839	-26 %	5283
Toimintakate sisäiset	-25948	-18022	-12739	-29 %	5283
Toimintakate yhteensä	-134679	-190893	-185724	-3 %	5168
46 Koulutus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	449041	192743	195600	-1 %	2857
Toimintakulut	-5460171	-5688139	-5478917	-4 %	209222
Toimintakate ulkoiset	-5011131	-5495396	-5283317	-4 %	212079
Suunnitelmapoistot	-346983	-337667	-269408	-20 %	68259
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	48885	49700	48400	3 %	-1300
Menot sisäiset	-973951	-943380	-994665	5 %	-51285
Toimintakate sisäiset	-925066	-893680	-946265	6 %	-52585
Toimintakate yhteensä	-6283180	-6726743	-6498990	-3 %	227753

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	<u>Kasvu 25/26 Ero</u>	
460 Nuoriso					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	74365	99500	42500	57 %	-57000
Toimintakulut	-168543	-217491	-202219	-7 %	15272
Toimintakate ulkoiset	-94178	-117991	-159719	35 %	-41728
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-19720	-18125	-18787	4 %	-662
Toimintakate sisäiset	-19720	-18125	-18787	4 %	-662
Toimintakate yhteensä	-113898	-136116	-178506	31 %	-42390
470 Liikunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	39560	21000	21000	0 %	0
Toimintakulut	-151567	-111458	-119947	8 %	-8488
Toimintakate ulkoiset	-112006	-90458	-98947	9 %	-8488
Suunnitelmapoistot	-22192	-26300	-25525	-3 %	775
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1725	1120	1220	-9 %	100
Menot sisäiset	-31436	-24321	-31833	31 %	-7512
Toimintakate sisäiset	-29711	-23201	-30613	32 %	-7412
Toimintakate yhteensä	-163909	-139959	-155085	11 %	-15125
480 Kirjasto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	14238	12529	14177	-13 %	1648
Toimintakulut	-250665	-248180	-244573	-1 %	3607
Toimintakate ulkoiset	-236428	-235651	-230396	-2 %	5255
Suunnitelmapoistot	-30864	-2313	-1441	-38 %	872
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	16130	13900	14553	-5 %	653
Menot sisäiset	-48227	-44390	-47780	8 %	-3390
Toimintakate sisäiset	-32097	-30490	-33227	9 %	-2737
Toimintakate yhteensä	-299390	-268454	-265064	-1 %	3390

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	Kasvu 25/26	Ero
490 Kulttuuritoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	2046	1700	1700	0 %	0
Toimintakulut	-52711	-58798	-59979	2 %	-1181
Toimintakate ulkoiset	-50665	-57098	-58279	2 %	-1181
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-6526	-4993	-6525	31 %	-1532
Toimintakate sisäiset	-6526	-4993	-6525	31 %	-1532
Toimintakate yhteensä	-57191	-62091	-64804	4 %	-2713
50 Kulttuuri ja vapaa-aika					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	130209	134729	79377	41 %	-55352
Toimintakulut	-623486	-635927	-626718	-1 %	9209
Toimintakate ulkoiset	-493277	-501198	-547341	9 %	-46143
Suunnitelmapoistot	-53056	-28613	-26966	-6 %	1647
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	17855	15020	15773	-5 %	753
Menot sisäiset	-105909	-91829	-104925	14 %	-13096
Toimintakate sisäiset	-88055	-76809	-89152	16 %	-12343
Toimintakate yhteensä	-634388	-606620	-663459	9 %	-56839

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Kasvu 25/26	Ero
500 Tekninen hallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	57856	45000	45000	0 %	0
Toimintakulut	-165543	-161307	-133166	-17 %	28142
Toimintakate ulkoiset	-107687	-116307	-88166	-24 %	28142
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-60043	-63843	-64843	2 %	-1000
Toimintakate sisäiset	-60043	-63843	-64843	2 %	-1000
Toimintakate yhteensä	-167730	-180150	-153009	-15 %	27142
510 Jätehuolto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3	500	0	100 %	-500
Toimintakulut	-1933	-7000	-10499	50 %	-3499
Toimintakate ulkoiset	-1930	-6500	-10499	62 %	-3999
Suunnitelmapoistot	-896	-896	-896	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-436	-565	-470	-17 %	95
Toimintakate sisäiset	-436	-565	-470	-17 %	95
Toimintakate yhteensä	-3262	-7961	-11865	49 %	-3904
520 Vesihuolto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	474460	515000	525200	-2 %	10200
Toimintakulut	-379503	-422689	-453103	7 %	-30414
Toimintakate ulkoiset	94957	92311	72097	22 %	-20214
Suunnitelmapoistot	-118454	-115198	-133414	16 %	-18216
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	48900	45248	41679	8 %	-3569
Menot sisäiset	-18326	-15836	-15821	0 %	15
Toimintakate sisäiset	30574	29412	25858	12 %	-3554
Toimintakate yhteensä	7077	6525	-35459	643 %	-41984
530 Palo- ja pelastustoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-179	-1220	-3300	170 %	-2080
Toimintakate ulkoiset	-179	-1220	-3300	170 %	-2080
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-179	-1220	-3300	170 %	-2080

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Kasvu 25/26	Ero
540 Kiinteistöt					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	1110129	1501237	1113563	26 %	-387674
Toimintakulut	-1315655	-1547522	-1570336	1 %	-22815
Toimintakate ulkoiset	-205526	-46285	-456773	887 %	-410489
Suunnitelmapoistot	-179784	-212576	-300337	41 %	-87761
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	478993	453906	469299	-3 %	15393
Menot sisäiset	-43521	-42120	-38595	-8 %	3525
Toimintakate sisäiset	435473	411786	430704	-5 %	18918
Toimintakate yhteensä	50163	152926	-326406	313 %	-479332
545 Ravintokeskus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	31040	5500	35000	-536 %	29500
Toimintakulut	-321143	-357005	-348200	-2 %	8806
Toimintakate ulkoiset	-290103	-351505	-313200	-11 %	38306
Suunnitelmapoistot	-18541	-18541	-9271	-50 %	9270
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	252941	263056	265703	-1 %	2647
Menot sisäiset	-5620	-5040	-5267	5 %	-227
Toimintakate sisäiset	247322	258016	260436	-1 %	2420
Toimintakate yhteensä	-61322	-112030	-62035	-45 %	49996
550 Varikko					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	19187	18200	20250	-11 %	2050
Toimintakulut	-146882	-172344	-173511	1 %	-1166
Toimintakate ulkoiset	-127695	-154144	-153261	-1 %	884
Suunnitelmapoistot	-12990	-12560	-7367	-41 %	5193
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	37626	41372	31875	23 %	-9497
Menot sisäiset	-3280	-3091	-3065	-1 %	26
Toimintakate sisäiset	34347	38281	28810	25 %	-9471
Toimintakate yhteensä	-106339	-128423	-131818	3 %	-3394
560 Liikenneväylät					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	42511	43628	39700	9 %	-3928
Toimintakulut	-169780	-208777	-201380	-4 %	7397
Toimintakate ulkoiset	-127270	-165149	-161680	-2 %	3469
Suunnitelmapoistot	-135194	-106999	-92093	-14 %	14906
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-13083	-22887	-13329	-42 %	9558
Toimintakate sisäiset	-13083	-22887	-13329	-42 %	9558
Toimintakate yhteensä	-275547	-295035	-267102	-9 %	27933

	<u>TP 2024</u>	<u>TA 2025</u>	<u>TA 2026</u>	<u>Kasvu 25/26 Ero</u>	
570 Maankäytön suunnittelu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	743	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-44054	-49546	-48726	-2 %	820
Toimintakate ulkoiset	-43311	-49546	-48726	-2 %	820
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-427	-429	-444	3 %	-15
Toimintakate sisäiset	-427	-429	-444	3 %	-15
Toimintakate yhteensä	-43738	-49975	-49170	-2 %	805
54 Tekninen lautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	1735929	2129065	1778713	16 %	-350352
Toimintakulut	-2544672	-2927411	-2942220	1 %	-14809
Toimintakate ulkoiset	-808743	-798346	-1163507	46 %	-365161
Suunnitelmapoistot	-465860	-466770	-543378	16 %	-76608
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	818461	803582	808556	-1 %	4974
Menot sisäiset	-144734	-153811	-141834	-8 %	11977
Toimintakate sisäiset	673727	649771	666722	-3 %	16951
Toimintakate yhteensä	-600876	-615345	-1040163	69 %	-424818

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Kasvu 25/26 Ero	
580 Ympäristön suojelu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	7265	3900	400	90 %	-3500
Toimintakulut	-298456	-312600	-304571	-3 %	8028
Toimintakate ulkoiset	-291191	-308700	-304171	-1 %	4528
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-3764	-4269	-4038	-5 %	231
Toimintakate sisäiset	-3764	-4269	-4038	-5 %	231
Toimintakate yhteensä	-294954	-312969	-308209	-2 %	4759
590 Rakennusvalvonta ja ohjaus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	28639	20300	15500	24 %	-4800
Toimintakulut	-92348	-109736	-128287	17 %	-18551
Toimintakate ulkoiset	-63709	-89436	-112787	26 %	-23351
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-2820	-4129	-3517	-15 %	612
Toimintakate sisäiset	-2820	-4129	-3517	-15 %	612
Toimintakate yhteensä	-66529	-93565	-116304	24 %	-22739
58 Ympäristölautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	35904	24200	15900	34 %	-8300
Toimintakulut	-390804	-422336	-432858	2 %	-10523
Toimintakate ulkoiset	-354900	-398136	-416958	5 %	-18823
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-6584	-8398	-7555	-10 %	843
Toimintakate sisäiset	-6584	-8398	-7555	-10 %	843
Toimintakate yhteensä	-361484	-406534	-424513	4 %	-17980
01 Käyttötalous					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	2585275	2688137	2233090	17 %	-455047
Toimintakulut	-10886537	-11837008	-11640364	-2 %	196644
Toimintakate ulkoiset	-8301262	-9148871	-9407274	3 %	-258403
Suunnitelmapoistot	-1306226	-867171	-873872	1 %	-6701
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1307934	1286034	1333282	-4 %	47248
Menot sisäiset	-1307934	-1286034	-1333282	4 %	-47248
Toimintakate sisäiset	0	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-9607489	-10016042	-10281146	3 %	-265104
Kaikki yhteensä					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	2585275	2688137	2233090	17 %	-455047
Toimintakulut	-10886537	-11837008	-11640364	-2 %	196644
Toimintakate ulkoiset	-8301262	-9148871	-9407274	3 %	-258403
Suunnitelmapoistot	-1306226	-867171	-873872	1 %	-6701
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1307934	1286034	1333282	-4 %	47248
Menot sisäiset	-1307934	-1286034	-1333282	4 %	-47248
Toimintakate sisäiset	0	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-9607489	-10016042	-10281146	3 %	-265104

TULOSLASKELMAOSA

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	SU 2027	SU 2028	Kasvu 25/26
610 VEROTULOT						
7000 Kunnallisvero	5008445	5121000	5354000	0	0	-4,55 %
7010 Kiinteistövero	1400902	1398000	1387000	0	0	0,79 %
7020 Osuus yhteisöveron tuotosta	606890	591000	702000	0	0	-18,78 %
VEROTULOT	7016237	7110000	7443000	0	0	-4,68 %
				0		
620 VALTIONOSUUDET				0		
7102 Peruspalvelujen valtionosuus	1128609	1651012	1569635	0	0	4,93 %
7103 Verotulomenetysten korvaus	666948	457061	468814	0	0	-2,57 %
7108 Hark.var.valtionos.korotus	293000	0	0	0	0	0,00 %
7110 Valtionos. opetus- ja kulttuur	626552	592015	727719	0	0	-22,92 %
VALTIONOSUUDET	2715109	2700088	2766168	0	0	-2,45 %
				0		
650 RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				0		
8000 Korkotuotot talletustileistä	4638	0	0	0	0	0,00 %
8050 Muut korkotuotot	860	0	0	0	0	0,00 %
8110 Korot verotilityksistä	111	0	0	0	0	0,00 %
8120 Osingot	498866	500000	490000	0	0	2,00 %
8130 Osuuskorot, perusp-oman korot	1399	0	0	0	0	0,00 %
8140 Viivästyskorkotulot	9	0	0	0	0	0,00 %
8145 sisKorvaus jäännöspääomasta	17540	0	0	0	0	0,00 %
8196 Muut tuotot	197530	0	0	0	0	0,00 %
8200 Korot pitkäaikaisista lainoist	-267347	-200000	-200000	0	0	0,00 %
8250 Korot lyhytaikaisista lainoist	3587	0	0	0	0	0,00 %
8320 Viivästyskorkomenot	-2281	0	0	0	0	0,00 %
8360 Perimis- ja viivästyskulut	-36	0	0	0	0	0,00 %
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	454876	300000	290000	0	0	3,33 %
				0		
KAIKKI YHTEENSÄ	10186222	10110088	10499168	0	0	-3,85 %

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA

RAHOITUS

Rahoitusosan sitovuus

Kunnanvaltuusto hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoituksen määrärahat menojen ja tulojen tasolla. Kunnanhallitus päättää rahoitusosan tehtävä – ja osatehtävä I:n tasosta. Tarvittavat päätökset rahoitusosan tarkemmasta jakamisesta tekee kunnanhallituksen määrittelemä viranhaltija.

Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Tulorahoitus					
Vuosikate	1 867 420	0	0	0	0
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-45 638	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-476 578	-704 000	-872 000	0	0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	423 000	357 000	0	0
Pysyvien vastavien hyödykkeiden luovutustulot	67 315	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 412 519	-281 000	-515 000	0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	1 000 000	220 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 533 714	-650 000	-700 000	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos (lisäys +)	-100 000	1 000 000	200 000	0	0
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	201	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos (vähennys +)		0	0	0	0
Saamisten muutos (lisäys -)	-124 804	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	286 119	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-1 472 198	1 350 000	3 500 000	0	0
Rahavarojen muutos	-59 679	1 069 000	2 985 000	0	0

INVESTOINNIT VUONNA 2026

Investointien sitovuus

Pääsääntönä on, että kunnanvaltuusto hyväksyy investointiosan määrärahat hanketasolla. Poikkeuksena kuitenkin ovat seuraavat hankekohtaisuusrajat eli mikäli yksi hanke ylittää seuraavat rajat (rahan euromäärä vaihtelee investointiryhmittäin), se käsitellään kunnanvaltuustossa hankekohtaisena.

Investointiosan määrärahataso

Hankekohtaisuuden rajat ovat seuraavat:		MÄÄRÄRAHATASO RYHMÄN SISÄLLÄ
Kiinteä omaisuus		Hankekohtainen raja 100.000 €
Talonrakennus	Talonrakennus	Toimielinten ratkaisulta
		1. Teknisen lautakunnan rakennuttamisjaosto 100.000 € / investointikohde, hanke.
Julkinen käyttöomaisuus	Julkinen käyttöomaisuus	2. Tekninen lautakunta 100.001 – 300.000 € / investointikohde, hanke.
		3. Kunnanhallitus 300.001 - 1.000.000 € / investointikohde, hanke.
		4. Kunnanvaltuusto 1.000.001 €/investointikohde, hanke.
Liikelaikokset	Vesihuolto	
Irtain omaisuus	Irtain omaisuus	Hankekohtaisuuden raja 50.000 €
Aineeton käyttöomaisuus	Arvopaperit	Hankekohtaisuuden raja
	Kuntayhtyminen pääomatalous	
Muu investointitoiminta	Muu pääomatalous	Hankekohtaisuuden raja

Investointisuunnitelma

RAUTALAMMIN KUNTA		Hyväksytty suunnitelma				
INVESTOINNIT v. 2026 JA SUUNNITELMAVUODET 2027-2028					TS	TS
	Kok.kus tann.	Tulot	2026	2027	2028	Selite
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	
8000 MAA-ALUEET						sivut 1-3
76 TALONRAKENNUS						
8200 Sivistystoimi talorakennus						
Kirjasto	100			100		Hulevesijärjestelmä, pihan muotoilu, salaojat.
Ratsastuskeskus	45		30	15		2026 huoltomaalukset. 2027 Maneesin ja tallirakennuksen kunnostukset/ korjaukset
8250 Tekninen toimi talorakennus						
Vuokrarivitalo Kerkon vuokratalot	110		70	40		Ikunoiden uusinta 2027 Salaojat + sadevesijärjestelmä 2026
Kunnanviraston ilmanvaihto	15		15			Jäähdytyskennon uusinta
Kyllikin vesikatto	200				200	Kyllikin vesikaton korjaus/uusinta.
Rautalammin terveyskeskus: käyttövesijohto- ja viemäriverkoston saneeraus	300		150	150		Käyttövesiverkoston saneerauksen toteutus ja viemäroinnin parantaminen. Suunnitelma tehty.
Työkeskuksen palohälytínjärjestelmän uusinta	15		15			Järjestelmä vanhentunee.
78 JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS						sivu 2
8450 Tekninen toimi julkinen käyttöomaisuus						
Kerkon (vene)tankkausasema	25		25			veneiden vesipisteen uusiminen, aidan rakentaminen,
Kaavateiden kunnostaminen ja ojien kunnostus	100		50	50		Asfaltointien poistoa, hulevesien hallittu virtaaminen. Satakielistentie välillä Turkkilantie - Torikuja + Kokkovuorentie + Kirkkotie + Myllytie asfaltointi. Liikenneturvallisuuden parantaminen.
Kirkonkylän kaavojen päivitystyön jatkaminen	50		25	25		Kaavoituksen päivittäminen.
Toholahden teollisuusalueen tontit	177	357	177			Teollisuusalueen tonttien rakentaminen. (+15% lisätyövarausta)

80 IRTAIN OMAISUUS						
8650 Tekninen toimi irtain omaisuus						
Kunnossapidon (remontointi+puhtaanapito+kiinteistöhuolto) työlaitteet.	10		10			Alipaineistus, imurit (pölynhallinta), muut työkoneet ja laitteet.
Ulkoliikuntapaikkojen kunnossapitovälineet	50		50			mm: Mönkijä+apulaitteet
82 VESIHUOLTO						
						sivu 3
8700 Vesilaitos kirkonkylä						
Talojohtojen rakentaminen	20			10	10	Mahdolliset liittyjät + markkina kartoitus
Toholahdentien alueen vesijohdon korjaus	160		160			Vesijohdon uusinta.
Etaluettavien vesimittareiden asentamiset vesilaitoksen asiakkailla	45		45			Vesimittareiden vaihtourakka
8800 Vesilaitos Kerkonkoski						
8750 Viemärlaitos kirkonkylä ja Kerkonkoski						
Vesi- ja Viemäriverkoston saneeraussuunnitelma teettäminen	40			40		Koko verkosto
Jätevedenpuhdistamon kaluston uusiminen	80		50	30		Lietekontti+jätekontti pihalle+kunnostustyöt v.2026 Lietteen kuivatus+Polymerointi+Lämmityslaitteet v. 2027
Talohaarojen rakentaminen	20			10	10	Mahdolliset liittyjät + markkina kartoitus
Viemäriverkoston uusinta	200				200	Kuutinharjun jv-pumppaamo - Savisillan pumppaamo välinen osuus v.2028
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, €	1 762	357	617	470	420	
82 VESIHUOLLON OSUUS YHTEENSÄ			255	90	220	
Vuoden 2026 investoinnit yhteensä			872			

HENKILÖSTÖOSA

RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2026

Toimintayksikkö	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimus		Sivut.
	Kok.ai	Osa-ai	Kok.aik	Osa-aik	Kok.aik	Osa-ai	Kok.aik	Osa-aik.	
Yleishallinto	7		2						
Sivistystoimi	57	6	11	2					2
Tekninen toimi, tun	8								
Kiinteistöhenkilöstö	11	1	1			1			
	83	7	14	2		1			2
Yhteensä	109								

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2018 - 2026

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2018	14	70	101	24	209
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
31.12.2022	8	63	95	32	198
31.12.2023	10		100	30	140
31.12.2024	12		93	28	133
arvio 1.1.2026	9		78	22	109

